

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inserate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Deset let škof ljubljanski Velikega preobnovitvenega dela polna desetletnica pastirovanja škofa dr. Gregorija Rožmana

Ni bilo lahko postati naslednik pokojnemu vladiki Antonu Bonaventuri Jegliču, možu tako velikih izmer in ustvarjalne sile, da se je njegovo navdušenje za vse sveto in dobro odpečatilo več ali manj v dušo slehernemu slovenskemu človeku, ki je blage volje. Kar je bilo v precejšnjem delu naroda v desetletjih mladenosti glede najvišjih zadev posameznika in družbe postalo le več ali manj častitljiva navada, se je pod mogočnim vplivom njegove osebe, ki je bila iz enega kosa, zopet razvnelo v živ plamen npravnstvenega prepričanja iz resnične vere, ki naj odločujoče vodi vse naše življenje. Zato je pod Jegličem vse javno in kulturno udejstvovanje našega ljudstva dobilo krščansko, katoliško oznako v polnem soglasju z njegovim narodnim bitjem in težnjami. Biti cel kristjan in Slovenec hkrati, pa npravnstveno polno-vreden značaj, to je bil ves smisel oznanila velikega rajnika, ki je bil ta ideal z asketsko strogostjo izoblikoval sam na sebi in po njem klesal podobo odkritosrčno vernega, poštenega in svoje narodno izročilo spoštuječega slovenskega ljudstva. Kdo bo opravljal za njim, kar je bil zapustil kot velik duhovni zaklad, da bi dalje črpali iz njega po živem zgledu in zanesljivem rokovodstvu v usodnih časih, ki so se nam po mnogih znamenjih že napovedovali — to je bilo vprašanje, ki nam je bilo vsem na ustih.

Bil je dr. Gregorij Rožman, ki danes praznujemo desetletnico njegovega vladanja na stolici ljubljanskih škofov, ki je bil poklican, da to delo nadaljuje in ga usmeri po potrebah časa, čigar tok je začel drveti s čim dalje večjo naglico in če dalje bolj izpreminja lice sveta pa nas kliče k čim aktivnejšemu življenju in naporu vseh naših sil tako v pozitivnem ustvarjanju, kakor v obrambi svetih in dobrih vrednot, brez katerih ni človeka dostojnega življenja in pristne ter trajne sreče človeški družbi. Hvaležni moramo biti Previdnosti božji, da v škofu Gregoriju ni izbrala samo nadpastirja, vrednega velikega predhodnika, temuč mu je podarila tudi vse tiste zmožnosti, ki so potrebne voditelju na takem mestu prav v sedanjosti do dna razburkani dobi. Škof dr. Rožman je škof Katoliške akcije, ki se je pod njim iz skromnih, šele naznačenih začetkov razcvetela v organizacijo, ki je objela vsak kraj naše domovine, zajela vsa območja našega osebnega in družinskega verskega življenja in vodilno posega v naše udejstvovanje na polju javnega narodnega življenja, da bi okrepili krščanske npravnstvene temelje našega državnega občestva in jih poglobili v narodovi duši, zato da bi mogli srečno prestatih vihar, ki čisti, je pa hkrati tudi sprostil rušeče sile zla, katerim se je treba pogumno postaviti v bran. Da se je ta Katoliška akcija, za katero so dali pobudo papeži, tako vsestransko razvila, da se ni samo zunanje do vseh podobnosti organizirala kot urejena, za borbo sposobna vrsta, ampak da je zbudila tudi notranje, pozitivne vrednote ustvarjalne življenja in se odločno loteva vseh vprašanj praktičnega pomena in vrednosti za oblikovanje naroda in družbe, ki jo bo usmerjalo resnično krščansko mišljenje — to je vsekoli zasluga našega škofa, ki temu delu načeljuje z vso njemu svojsko premišljenostjo, mirnostjo in odločnostjo, ki vse ljubeznivo

umeva, izbere pa vedno to, na kar se lahko zanese, da bo vodilo k nameravanemu cilju. Svoj ogenj pa pokaže naš škof predvsem, kadar stopi na prižnico pa vname tudi najbrezbržnejšega in najmrzljivejšega, ki jim zna pokazati versko resnico in npravnstvena vodila pravega in lepega življenja tako jasno pa hkrati prepričujoče, da jih pridobi ta mirno žareča luč, ki ne osleplja in ne dela sile, temuč le vse razjasni, bolj, kakor plašča in grmeča gorečnost, če ji manjka največje krščanske odlike modrosti.

Pa tudi to, kar je vir in središče verskega življenja, pobožnost v nje najpristnejšem in najodličnejšem pomenu, goji naš škof z enako prizadevnostjo. Pod njim smo imeli dve največjastnejši manifestaciji krščanske pobožnosti v naši novejši dobi: jugoslovanski evharistični shod leta 1935 in mednarodni shod Kristusa Kralja leta 1939, ki sta zbrala nad sto tisoč vernega slovenskega ljudstva v Ljubljani in nista bila niti zamišljena niti sta se vršila samo zato, da bi se katoličani pokazali, ampak sta zbrala naš narod v resnični pobožnosti, v čiščenju, v zahvali in prošnji do Boga, da bi se ga čimbolj oklenili, se njemu posvetili in z njegovo sveto, svet obnavljajočo voljo sodelovali za častno srečo in večni blagor slovenskega človeka, družine, naroda in države. Kdor je tema prireditvam prisostvoval, ve, da ne govorimo praznih besed. Delovanje naše duhovščine po vseh farah, da bi pobožnost čim globlje pognala korenine v srce našega ljudstva, da bi navdihovala naše misli, oplemenitila naša čustva in krepila našo voljo za odločna dejanja in lepo življenje, kakor ga zahteva Bog in ga terja narodov blagor, npravnstveno zdravje in rast v resnični omiki, tudi priča o pobudah, energiji in modrem vodstvu škofa dr. Gregorija Rožmana na tem torišču. Na zunaj najbolj govoreče znamenje tega prizadevanja, pravi spomenik truda za božjo čast in odreševanje duš, pa je nova zgradba bogoslovnega semenišča za ljubljansko škofijo, ki po dveh letih že stoji, da se bodo mogli gojenci za silo nastaniti v njem že v začetku prihodnjega leta. Na njem bo vklesano ime škofa Gregorija Rožmana za vse čase.

Ne smemo pozabiti tiste tople narodne note, ki ogreva vse delovanje našega škofa, saj je sin prelepe podjunske doline slovenskega Korotana, ki je zapisan v njegovem sreču. Iz ljubezni do onih, ki jih ne greje domače ognjišče, ker so morali po širnem svetu za kruhom, je prevzel sam predsedstvo Rafaelove družbe za naše izseljence. Leta 1935 je obiskal naše rojake v Ameriki in je štiri mesece med njimi pastiroval. In pod njim smo tudi dobili slovenski obrednik, da zdaj ljudstvo lahko sledi v slovenskem jeziku in duhu vsem svetim opravilom Cerkve. Kakšne ogromne važnosti je to za mali narod, da ima njegov jezik mesto, zavetje in oporo v svetišču vesoljne Cerkve ni treba še posebej naglašati.

Boga pa prosimo, naj nam škofa dr. Rožmana še dolgo ohrani na stolici svetega Maksimiana in naj bi obhajali še veselejše jubileje njegovega vladanja, ko bodo srečno prebrodene zmede sedanjega časa.

Rok za prostovoljni sporazum med Madžari in Romuni — september

Madžari postavljajo velike zahteve: Skoraj vsa Transilvanija in slavni romunski Banat naj prideta pod Madžarsko — Vprašanje Dobrudže po mišljenju Romunov samih ne bo predstavljalo velikih težav

Budimpešta, 31. julija. t. »Neue Zürcher Zeitung« objavlja poročilo svojega madžarskega dopisnika o razpoloženju, ki vlada med Madžari z ozirom na pogajanja, ki naj bi se pričela med Madžarsko in Romunijo za ureditev medsebojnih sporov. Dopisnik pravi, da prevladuje naziranje, da je treba v romunsko-madžarskem sporu postopati hitreje, češ da je to vprašanje tako pereče, da ni mogoče z njim čakati do pozne jeseni. Romunija da bi rada pridobila na času, toda Nemčija in Italija da tega nečeta dovoliti.

Dopisnik pravi, da predlogi, ki sta jih Nemčija in Italija stavili Romunom, niso znani in tudi ne bodo objavljeni. Znano je samo to, da je bilo Romunom povedano, naj jih sprejmejo in se na njihovi podlagi z Madžari sporazumejo. Dopisnik pravi, da Romuni te predloge tako razumejo, da jim je bilo naloženo, naj se »prostovoljno odrečejo« nekaterim svojim pokrajinam v Erdelju.

Kakšne so madžarske zahteve

Kakšne so madžarske zahteve, se sprašujejo Romuni. Kajti vsi dobro razumejo, da gre tudi pri reševanju romunsko-madžarskega spora za postopek, ki se je uveljavil svoje dni že pri sporu med Češkoslovaško in Madžarsko. Najprej je bilo namreč tema dvema državama naloženo, naj se s pogajanjem med seboj prijateljsko sporazumejo, ko pa to ni bilo mogoče, so nastopile velesile v Monakovem, kjer so Češkoslovaški naložile, kaj mora Madžarom odstopiti. Nekoliko pozneje se je to zgodilo med Slovaško in Madžarsko, kjer je Madžarska spet dobila to, kar v pogajanjih ni mogla doseči. V romunsko-madžarskem primeru da gre za podoben razvoj. Ako se Madžarom in Romunom ne bo posrečilo doseči sporazuma na podlagi pogajanj, potem je več kakor gotovo, da bosta Italija in Nemčija nastopili kot razsodnici in bosta zaukazali, kako naj gre bodoča meja. Zaradi tega je važno, pripominjajo v romunskih krogih v Budimpešti, da Romuni izvedo, kaj Madžari zahtevajo.

»Cluj, Arad, Temišvar ...«

Dopisnik švicarskega lista trdi, da je zvedel, da so madžarske zahteve zelo obsežne in da hočejo imeti od Romunije največji del Transilvanije vse tja do reke Mureš, poleg tega pa še ves severni romunski Banat. V tem predelu leže velika mesta, kot so Cluj, Arad, Temišvar, Bistrica, Oradea, Targu Mureš. Erdelje šteje 3 milijone 300.000 prebivalcev, romunski Banat pa 1 milijon. Od tega zahtevajo Madžari okroglo 2 milijona prebivalcev na okroglo 50.000 kv. km ozemlja. V romunskih krogih poudarjajo, da nobena romunska vlada takšnih žrtv ne more priznati, toda uvidevajo, da bo potem pač prišlo do razsodišča, ki bo verjetno Madžarom izpolnilo njihove zahteve.

»Razlika v madžarskih zahtevah in romunskih ponudbah so tako velike,« je dejala neka poučena madžarska oseba.

Romunski zunanji minister: Romuni se znajo umakniti, če je to potrebno

Bukarešta, 31. jul. AA. Rador: Zunanji minister Manoillescu je dal predstavnikom tiska tole izjavo:

Predsednik vlade in jaz sva bila deležna v Nemčiji in Italiji prisilnega sprejema ne samo kar se tiče zunanosti, temveč tudi glede vseh vprašanj, o katerih smo govorili. Ugotovila sva lahko popolno razumevanje za vprašanja naše države, razumevanje za sedanji položaj Romunije in njenega današnjega duha. Lahko sem ugotovil zadovoljnost, s katero je Adolf Hitler sprejel poročilo o novi politični smeri Romunije. Vodja Nemčije in Mussolini sta se zani-

nost, »da skoraj ni mogoče misliti na sporazum in da je nastop nemško-italijanskega razsodišča neizbežen. Vojakihi nastopov pa ne bo.

Do kdaj velja priporočilo držav osišča Rim-Berlin, naj Romunija in Madžarska mirno uredita svoje spore? Tudi o tem javnosti ni nič povedano, toda na poučenih mestih šušljajo, da Nemčija in Italija želita, da bi se to zgodilo vsaj meseca septembra, ker da rešitev tega vprašanja ni mogoče odlašati še dalje.

»Pester Lloyd«, ki je glasilo madžarske vlade, pravi, da bo prišlo do obsežnega razčiščevanja na jugovzhodu in da bo preureditev tega predela Evrope izvedena v monakovskem duhu, to se pravi po sklepih, ki so bili sprejeti nedavno na sestanku nemških, madžarskih in italijanskih državnikov v Monakovem.

V madžarski prestolnici podčrtavajo, da vprašanje Dobrudže ne bo delalo nikakršnih težav in da Romuniji ureditev tega spora ne bo delala nobenih težav, kar pa ni mogoče trditi o Transilvaniji.

Glede politične in gospodarske neodvisnosti Romunije v novem sistemu jugovzhodne Evrope je bilo tako v Berchtesgaden kot v Rimu naglašeno, da je najvažnejše vprašanje to, da mora biti romunsko gospodarsko mala za vse pojave našega narodnega življenja ter sem po razgovorih, ki smo jih imeli, prepričan, da sta državi osišča Rim-Berlin odločeni zagotoviti Romuniji mirno in napredno življenje. Posebno mi je na tem, da naglasim, da ima Romunija polno svobodo odločati o svoji politični in gospodarski usodi, če tudi krožijo v nekaterih tujih listih nasprotna abotne govorice.

Glede politične in gospodarske neodvisnosti Romunije v novem sistemu jugovzhodne Evrope je bilo tako v Berchtesgaden kot v Rimu naglašeno, da je najvažnejše vprašanje to, da mora biti romunsko gospodarsko

Romunski zunanji minister Manoillescu

življenje organizirano na osnovi lastnega nacionalnega kapitala ter mora delati z lastnimi delovnimi močmi. To so pogoji za ustvaritev boljše bodočnosti razvoja naših tvornih sil. Italija in Nemčija bosta poslali v bodočnosti naši najboljši kupovalki in dobavljalki. O kakšnem gospodarskem vsiljevanju teh držav sploh ne more biti govora.

Glavna skrb Nemčije in Italije je ohranitev miru na Balkanu in ti dve državi, ki sedaj imata najvažnejšo vlogo, sta se na istem potu srečali z Romunijo. Tudi mi želimo mir, toda mir, ki spoštuje romunske pravice. Mi ne bi hoteli ponovno dogovor, ki so se nedavno odigrali v državi in to tem manj, ker so se ti dogodki odigrali v izjemnih razmerah. Romuni se znajo

(Nadaljevanje na 3. strani!)

Današnji nakladi »Slovenca« so priložene položnice. Blagovolite se jih poslužiti in čimprej poravnati naročnino! — Z rednim plačevanjem si ohranite pravico do podpore 10.000 din za primer smrtné nezgode.

Nove proračunske dvanajstine

Izjava finančnega ministra dr. Suteja

Proračun znaša 14 milijard 708 milijonov in je za 2 milijardi 380 milijonov večji kot lanski

Ljubljana 31. julija.

Nocoj je sprejel časnikiarje v banski palači v prisotnosti g. bana dr. Natlačenega finančni minister dr. Juraj Sutej. Časnikiarjem je dal obširen ekspozé o novih proračunskih dvanajstinah, ki začno teči s 1. avgustom. Iz njegovega ekspozéja posnemamo:

Z 31. julijem poteče veljavnost uredbe o proračunskih dvanajstinah za mesece april, maj, junij in julij 1940 in naknadni in izredni krediti k tem dvanajstini. Pred štirimi meseci je namreč kr. vlada zaradi razpustitve narodnega predstavništva morala podaljšati proračun za 1939-1940 za nadaljnje štiri mesece. Toda zaradi izjemnih razmer v Evropi in z ozirom na novo ureditev naše države ni zadostovalo navadno podaljšanje proračuna za leto 1939-40. Zato so morale biti uveljavljene korekture, ki naj bi prilagodile dvanajstine zahtevam položaja. Iz tega položaja je bil najden izhod na ta način, da je bil za štiri dvanajstine podaljšani proračun korigiran tako v računskem kakor tudi v zakonskem delu. Te korekture so bile izvršene po uredbi, ki se nanaša na čl. 116 ustave. Namen pri dvanajstinih je bil, da se spremembe zmanjšajo na najmanjšo možno mero, ki je potrebna neobhodno za normalno funkcioniranje državne uprave.

Zakaj nove dvanajstine

S potekom štirih dvanajstini je ponovno nastalo vprašanje novega proračuna oziroma dvanajstini. Ker se razmere niso spremenile, je moral biti porabljen isti postopek kot pri prejšnjih dvanajstinih. Te dvanajstine so bile zakonitost na podlagi čl. 103 ustave, odnosno zadnjega odstavka tega člena. Nato sta bili obe uredbi uveljavljeni na podlagi čl. 103 in 116 ustave.

Zapletljaj zaradi vojne

Evropska vojna traja še dalje ter je izzvala tudi pri nas zapletljaj in krize, ki zahtevajo osredotočenje pozornosti na vse najrazličnejše gospodarske in finančne momente. Zaradi izrednih razmer je bila kr. vlada prisiljena zaradi očuvanja gospodarske propasti slabših slojev uvesti določene olajšave in razbremenitve. Naravno, naša država bi ostala osamljena, saj so morale take ukrepe uveljaviti vse evropske, pa tudi mnoge izvenevropske države, katerih bogastvo je legendarno. Pri oceni posebnosti teh ukrepov moramo ugotoviti, da so bili ukrepi, katere je podvzela naša država, zelo blagi in obzirni. Jasno je, da bomo, če se tako stanje v svetu nadaljuje, morali tudi mi pristopiti k nadaljnjim ukrepom, ki bodo v stanju zadovoljiti nove velike potrebe.

Nato je g. finančni minister zaradi ilustracije navedel, kakšne finančne ukrepe so podvzle posamezne evropske države v zvezi z vojnimi stanjem v Evropi. Obširno je opisal financiranje novih potreb države v Nemčiji, Angliji, Franciji, Holandiji, Švici, Romuniji, Bolgariji, Turčiji, Grčiji in Madžarski.

Davčne reforme

Finančni ukrepi, katere je podvzela naša država, v glavnem nosijo obeležje izpremembe sistema v področju neposrednih davkov s spremembo in dopolnitvijo pozitivnih davčnih zakonov, katere je bilo treba prilagoditi novemu položaju zaradi novih dogodkov in zaradi delnega povečanja stopnje osnovnega in dopolnilnega davka pri močnejših davčnih zavezancih. Zatem je bila izvršena reforma prometnih davkov v smeri tarif in trošarinskih predpisov z uvedbo trošarine na vino in žgane. Povečane so bile carinske stopnje, prilagojene carinsko politiko gospodarskim razmeram na svetovnem tržišču. Reforma na področju neposrednih davkov se je gibal v glavnem v treh smereh: 1. V smeri spopolnitve davčne tehnike zaradi boljše in pravičnejše plačila davkov. 2. V smeri poostrojitve kazenskih odredb zaradi preprečevanja defraudacij. 3. V smeri korigiranja različnih stopenj v svrhu pravičnejšega obdavčenja z ozirom na socialni položaj davčnih obvezancev in v svrhu dosežanja močnejšega finančnega efekta.

Nato je finančni minister analiziral podrobnosti v davčnih novelah zadnjega časa. Končno je dejal, da so na proračunske izdatke vplivale tudi potrebe v zvezi z narodno obrambo ter povečanje kreditov, katere država potrebuje v svojem gospodarstvu in upravi

Pregled proračuna

Da bi se dobila prava slika državnega proračuna, je treba nove dvanajstine postaviti v organsko zvezo z minulimi dvanajstini. Zaradi tega je potrebno dobo štirih in osmih dvanajstini vzeti kot celoto, na primer kot predlog proračuna za leto 1940-1941. Po tem računu znaša skupni proračun 14 milijard 708 milijonov 272.576 din. Primerjalni pregled odobrenih kreditov kaže, da je znašal proračun za leto 1939-1940 12 milijard 327 milijonov 909.525 din. Odobreno povečanje za štiri dvanajstine od aprila do julija znaša 809.864.441 din. Novo odobreno povečanje za osem dvanajstini od 1. avgusta 1940 do 31. marca 1941 znaša 1 milijard 570.498.610 din. Tako znaša skupni proračun za leto 1940-1941 14 milijard 708 milijonov 272.576 din. Razlika med proračunom leta 1939-1940 in dvanajstini za proračunsko leto 1940-1941 znaša vsega 2.380.363.051 din.

Ako primerjamo proračunsko dobo 1940-1941 s proračunom 1939-1940 vidimo naslednje razlike: V vrhovni državni upravi so odpadli izdatki za narodno gospodarsko, s čemer je postavka znižana za 33.188.809 din.

V postavki za pokojnine in za invalidske podpore so povečanja znatna in znašajo vsega skupaj 262.603.693 din ali 25%. Invalidske podpore so bile povečane že v prvih štirih dvanajstinih za 50 milijonov din in se sedaj povečajo še za 97 milijonov dinarjev, tako da je skupno povečanje 147 milijonov din. Vzrok za to je iskati, da se je končno pristopilo k reševanju invalidskih prošnji, katerih je okoli 200.000. Kaže, da se bodo te podpore še povečale.

Pri državnih dolgovih se kaže povečanje za 989.2 milijona din ali 34%. Ta povečanja izvirajo v glavnem iz reguliranja etarih državnih obveznosti. Stare obveznosti izvirajo iz plačila preostankov za neizplačane obresti za predvojno erbska posojila iz l. 1895 in 1909 za veoto 56 milijonov din, kakor tudi za pododvojane javne in pokrajinske dolgeve bivše Avstro-Ogrske za 77.9 milijonov din, kjer pa je vračunana tudi anuiteta 20 milijonov din za vpeljavne službe v nacionalnem bloku nasledstvenih

dolgov. Z ozirom na to, da bodo izplačila zaostankov in izplačila za odkup obveznic v rokah nemških lastnikov zaključena za 1943, je navedeno povečanje za 385 milijonov din začasno in bo trajalo samo dve leti. Stvarno in stalno povečanje je treba cediti na približno 280 milijonov din.

Povečanje proračuna pravosodnega ministrstva znaša 32.64 milijonov ali 8.93%, kar izvira iz povečanja števila sodnikov in sodnega osebja, kar se je že zgodilo v prvih štirih dvanajstinih.

Tudi v prosvetnem ministrstvu je znašalo skupno povečanje 96.34 milijonov din ali 12.97%, datira pa večina povečanja iz prvih štirih dvanajstini, ko je bilo odobrenih okoli 150 novih suplentskih mest in okoli 150 profesorjskih mest na meščanskih šolah. V novi proračunski dobi je odobreno še 300 novih učiteljskih mest.

Povečanje proračuna zunanjega ministrstva znaša 21.17 milij. din ali 12.72%. Povečanje je v zvezi v glavnem z otvoritvijo novih poslaništev (Moskva in Alžir) in v zvezi z reguliranjem prejemkov uslužbencev tega resorja v inozemstvu.

Povečanje proračuna ministrstva notranjih zadev je neznatno in znaša 3.17 milijona din ali 0.55 odstotkov, kar prihaja od povečanih materialnih izdatkov zaradi povečanih cen materiala.

Finančno ministrstvo izkazuje povečanje za 99.3 milijona ali 11.63%, kar je v zvezi z uvedbo intenzivnejše in boljše službe pri vterjevanju državnih davčev, delno pa tudi zaradi povečanja stroškov državnega gospodarstva v zvezi z dvigom cen in povečanjem delavskih mezd.

Povečanje proračuna vojnega ministrstva, ki znaša 943.16 milijonov din ali 32.21%, se nanaša na izredne potrebe naše vojne sile.

Skupno povečanje proračuna gradbenega ministrstva znaša 43.43 milijonov din ali 20.34%. Povečanje je nastalo zaradi stroškov za vzdrževanje državnih cest v zvezi s povišanjem cen materiala in podražitvi delovne sile. Doslej smo porabili na kilometer ceste okoli 11.000 din, po novem pa bodo znašali stroški 13.500 din. Poleg tega so v predlogu določeni krediti za gradbo neklih novih cest, povečani pa so tudi osebni prejemki v zvezi z razširjenjem cestnega omrežja.

Prometno ministrstvo izkazuje povečanje za 382.96 milijonov din ali 12.77%. Povečanje se nanaša delno na gradbo novih in začelih prog, delno na povečanje stroškov za pogonski material in na podražitev delovne sile. Ta povečanja pa nimajo posebnega pomena, ker pokrivajo nove stroške povečanih dohodkov prometa. Dohodek se povečuje, kar se vidi v vsakem oziru.

Povečanje proračuna poštnega ministrstva znaša 89.78 milijonov din, odnosno 19.22 odstot. in se nanaša v glavnem na ureditev novih objektov, nabavo prevoznih sredstev in na povečano subvencijo parobrodniškim družbam. To stanje so dale že prve štiri dvanajstine in je nadaljnje povečanje samo avtomatično. Tudi ti stroški se pokrivajo s povečanimi dohodki.

Krediti kmetijskega ministrstva so se povečali za 23.69 milij. din ali za 20.89 odstotkov. Povečanje se nanaša na novo osnovani zavod veterinarskih cepiv in zdravil v Zemunu ter na novo osnovano ravnanje za prehrano ter zavod za kmetijsko preizkuševanje v Kruševcu. Ostanek se nanaša na stroške inspekcije svilarstva ter na anuitete za najeto posojilo za osnivanje zavoda za proizvodnjo seruma.

Povečanje pri trgovinskem ministrstvu je neznatno in znaša 4.69 milij. din ali 11.5 odstot. Je to v zvezi z osnovanjem novih zavodov za pospeševanje zunanje trgovine.

Neznatno je povečanje pri ministrstvu gozdom in rudnikov, ki znaša 3.8 milij. din ali 1.49 odstot. Povečanje je pripisovati povečanju števila oseb v gozdarski službi.

Povečanje v socialnem ministrstvu znaša 7.88 milij. din ali 3.89 odstot. Ta povečanja se nanašajo na anuitetno službo in nekatera druga avtomatska povečanja.

Proračun ministrstva za fizično vzgojo se je povečal za 9.73 milij. din ali 51.34 odstot., kar je prav za prav avtomatsko povečanje.

Končno je g. finančni minister dejal, da je ta proračun prav za prav naš vojni proračun.

Odkod kritje za povečanje izdatkov

Državni izdatki so se torej povečali za 2.380.363.051 din. Ti izdatki bodo kriti na strani dohodkov z naslednjim povečanjem proračunskih dohodkov:

1. Neposredni davki: zemljiški davek 80, zgradarine 30, pridobnina 240, družbeni 100, prometni in luksuzni davek 340, posebni prispevek za sklad državne obrambe 180.
2. Trošarine 250, takse 170, carine 220.
3. Monopoli 500, in
4. državno gospodarstvo 471 milij. din.

Skupno povečanje proračunskih dohodkov znaša 2 milijardi 381 milijonov din in je tako povečanje izdatno kriti. To so zelo oprezne kalkulacije.

Če vzamemo v obzir rezervacije kreditov za 20%, se mora pokazati za leto 1940-41 presežek. Ta znesek namerava kr. vlada porabiti za povečanje dohodkov uslužbenstva, katere je draginja najbolj prizadela.

Finančne odredbe

Finančne odredbe, ki se nanašajo na dvanajstine, so samo take, ki so v zvezi z izvrševanjem dvanajstini.

V prvi vrsti je omeniti, da tvorijo prve in sedanje dvanajstine skupni proračun za 1940-41.

Za vzdrževanje proračunskega ravnotežja je velike važnosti odredba, s katero se določa, da se morajo materialni izdatki trošiti samo do 80 odstotkov določenih kreditov, ostalih 20 odstotkov pa se more trošiti samo z odobritvijo finančnega ministra. Slična odredba je obstojala tudi prej, ko je znašal rezerviran odstotek samo 10 odstotkov. S prejšnjimi dvanajstini se je odstotek te rezervacije povečal na 15 odstotkov, toda samo glede naknadnih in izrednih kreditov. Sedaj določeni odstotek 20% se nanaša na sploh vse materialne izdatke. Ta odredba predstavlja koristno zavoro za prilagoditev državnih izdatkov državnim dohodkom.

Glede materialnih izdatkov državnih gospodarskih podjetij in ustanov, katerih vzdrževanje predstavlja pogoj za doseg večjih dohodkov, je bilo v prejšnjih dvanajstinih določeno, da se ti izdatki morajo povečati za 3 oziroma 10%, odnosno še več. Ta predpis je spremenjen v toliko, da se po odobritvi ministrskega sveta na predlog notra-

nega ministra ter finančnega ministra ti izdatki morajo izvrševati brez oziroma na to, če je odgovarjajoči kredit v proračunu predviden. Ta odredba je razširjena tudi na upravo državnih monopolov.

V finančnih odredbah ni nobenih prikritih izdatkov niti pooblastil za to. Tudi je zmanjšano število uzakonjenih vladnih uredb.

Nato je finančni minister izjavil, da je bilo za časa dvanajstini od aprila do julija 1940 obdržano proračunsko ravnotežje in je dolžnost paziti tudi naprej na to vzdrževanje. V svojem ekspozéju je finančni minister podal obsežno sliko položaja našega gospodarstva v zadnjem času. Svoj ekspozé je zaključil takole:

Izredne razmere v Evropi so bile odločilne tudi za izdelavo proračunskih dvanajstini. Kraljevska vlada se je brigala, da pri izdelavi uredbe o proračunskih dvanajstinih izvede načelo največjega varčevanja. Če pa se kljub temu ni mogla izogniti povečanju kreditov, prihaja to od tega, ker je želela omogočiti pravilno funkcioniranje državnega aparata in zadovoljitev najvažnejših državnih potreb. Varčevati pri življenjskih potrebah, bi bilo v škodo državnih interesov, danes, ko se morajo vse sile osredotočiti k enemu cilju: prebrskati današnje težke čase v polni zaščiti državnih življenjskih interesov. Zapiranje oči pred stvarnostjo samo za to, da bi bil na papirju proračun manjši, pa obenem kopičiti druge izdatke, ne bi bilo modro in bi bilo v nasprotju z osnovnimi proračunskimi načeli.

Proračunske dvanajstine za 1940-41 imajo nalogo omogočiti prehod iz današnjih izrednih razmer v normalno stanje.

Povečanje uslužbenških prejemkov

V nadaljnjem nevezanem razgovoru s časnikarji je finančni minister spregovoril še nekaj besedi o osnovnih številkah proračuna. Dejal je, da znaša povečanje 2.380 milijonov din, ki pa bo krito s proračunskimi dohodki. Ima pa finančni minister možnost prihrankov z 20% odtegotvanjem od materialnih izdatkov.

Mnogo je bilo izrednih državnih izdatkov, ki niso bili v proračunu. Tako je bilo na primer od 1. aprila do danes izplačanih že 200 milij. din podpor družinam vojnih obvezancev, poklicanih na vojaške vaje. V kratkem bo izplačanih še okoli 100 milij. din.

Prav poseben primer pa je povečanje prejemkov državnih uslužbencev. Sedaj so najslabši meseci za državne dohodke. Kmalu pa se bo položaj zboljšal in tedaj se bo tudi položaj državnih uslužbencev izboljšal. Podpisana je uredba o izrednem dodatku državnih uslužbencev in upokojevcem. Ta uredba bo imela za posledico okoli 700 milij. din izdatkov. Povečanja sicer niso velika in gredo samo do pete skupine, dočim od četrte naprej povečanja ne bo. Skala povečanj sicer ni velika, toda velika novost je spet, da bodo dobili državni uslužbenci za vsakega otroka izplačanih 50 din na mesec. To je že veliko breme za državno blagajno, saj bo po približnem računu ta dodatek zahteval 285 milij. din letno. Povečanje posameznim skupinam bo znašalo 100-200 din. G. finančni minister je navedel primer državnega uslužbenca iz Sarajeva, ki je imel devet otrok in imel komaj 740 din prejemkov. G. finančni minister je nadalje dejal, da je za državne uslužbenke storil tudi to, da je vedno zahteval od kr. vlade najstrožje ukrepe za stabilizacijo cen. Prvotno je bil proti temu, da se da povišanja tudi peti skupini, ker so izračunali prevelik finančni efekt. Skupno so izračunali, da bo znašal efekt povišanja 691-700 milij. din, kar bo torej veljalo državo 60 milij. din mesečno. Uredba bo po jutrišnjem objavljenja ter bo začela veljati s 1. septembrom.

Posebno pa je naglasil finančni minister, da so ti dodatki svojevrstni. Od njih se ne bodo odbijale vloge v pokojninski sklad itd., tako da bodo uslužbenci prejeli te prejemke v gotovini, čiste, brez odbitkov.

Za povzdigo domače proizvodnje

Na vprašanje časnikarjev je finančni minister dejal, da država ne namerava uničevati gospodarstva, temveč mu pomagati. Danes imamo mnogo razlogov, ki zahtevajo, da postavimo splošno gospodarstvo na povsem drugo podlago. Zato so po-

Vprašanja in odgovori v angleškem spodnjem domu

Bern, 31. julija. t. (Švic. ag.) V spodnjem domu v Londonu so ministri tudi danes odgovarjali na postavljena jim vprašanja.

Minister za propagando Duff-Cooper je na vprašanje, zakaj vlada ni objavila izgube trgovske ladje »Lancaster« odgovoril, da takšne objave dosedaj niso bile v navadi. Vlada objavlja vsak teden sproti višino od nasprotnika potopljene toneže. To zadostuje, »Lancaster« je bila vključena v poročilo dne 2. julija, Angleška vlada se tega načela drži, da ne bi sovražniku dajala informacije, ki bi bile zanj dragocene.

Minister za mornarico (prvi lord admiralitete) Aleksander je na vprašanje, če hoče povedati, koliko nemških in italijanskih podmornic so dosedaj že potopili, rekel, da mu to ni mogoče, ker vojski oziroma najvišje močestvo. Admiralteta ne bo sovražniku ničesar povedala o usodi njegovih podmornic, ker mu noče izdati informacije o angleških sredstvih v boju proti podmornicam.

Na vprašanje, kaj je angleška vlada storila v zvezi z grožnjo generala Francu, da bo Španija zahtevala povratek Gibraltarja, je podpredsednik vlade Attlee odgovoril, da listi besedila Francovega govora niso prav prinesli. Dejansko je Franco najprej govoril o veličini Španije, nakar je govoril o testamentu kraljice Izabele. V tem testamentu se nahaja tudi nalog, naj Španci spet vrnejo Gibraltar španski domovini. Franco je dodal, da so to vprašanja, ki so po 400 letih še vedno sveža in

trebna sredstva, za katera pa ne bo skrbela le vlada, temveč ves narod, nekateri več, drugi manj, oni, ki nimajo nič, pa nič. Mi smo država, ki ima dovolj delovne sile, ki išče dela, pa nima posla. Mi imamo dovolj surovin, toda nismo še podvzeli vsega, kar je možno, da bi zaposlili naše delavstvo, ker so nam manjkali krediti. Globoko je prepričan, da ne smemo več operirati s predpostavko: »Nema kreditov«, ker to pomeni siromaštvo za one, ki upravljajo in branijo državo.

Če je oblast v stanju in pravu, da pomaga vsem opravičenim zahtevam za ureditev socialnih in gospodarskih odnosov svojih državljanov, ne bo nikdar odgovarjala, da nima kreditov za ono, kar je potrebno, za življenjske interese in razvoj naroda, kar je potrebno državi za okrepitev in njen obstanek. Njegov namen je pomagati, da bo prišlo do poživljenja naše proizvodnje.

Končno je finančni minister govoril še o odredbah finančnega zakona ter je izrecno dejal, da v njih ni nobenih določb zakonodajnega pomena, ker je še eno samo tako določbo iz prejšnjih dvanajstini v teh dvanajstinih ukinil.

Nato se je g. minister prijazno poslovil od navzočih časnikarjev ter se odpravil na radijsko postajo, kjer je prečital svoj ekspozé.

Ko so časnikarji slišali izvajanja g. ministra financ, katerega je spremljala njegova ljubezniva gospa soproga, navzoč pa je bil tudi naš ban g. dr. Marko Natlačen, so jih zastopniki Osrednjega tiskovnega urada povabili na majhen prizgizek, kjer so ostali časnikarji dalj časa v razgovoru z g. ministrom financ, ki jim je radevolje odgovarjal na stavljena vprašanja. Med tem časom je ban g. dr. Natlačen pokazal gospej soprogi g. finančnega ministra lepno opremljene banke prostore. Nato se je g. minister s svojim spremstvom odpeljal na radijsko postajo, kjer je imel svoj ekspozé, katerega so radijski poslušalci lahko slišali po vsej državi, saj so njegov govor prenašale vse tri naše srednjevalovne in kratkovalovne radijske postaje.

Hull zadovoljen s sklepi v Havani

Havana, 31. julija. AA. (Reuter.) Preden je zapustil Havano, kjer se je udeležil vseameriške konference, je ameriški zunanji minister Cordell Hull pohvalil ameriške države, ker so se odločile k združitvi, da bi ohranile lastno integriteto. Hull je dalje izjavil: Namesto, da bi oklevale in zapustile enotnost ameriških vlad, so s skupnimi ukrepi dokazale vsemu svetu, da so se odločile ohraniti in ojačiti duh in sistem edinstva in solidarnosti. Tako so pripravile teren, ki ga bodo uporabile, če bo nastala za to potreba.

Pred očmi moramo imeti morebitnost, ki lahko nastopi, da pridejo po vojni številna tržišča v Evropi pod nadzorstvo vlade, za katero pomeni mednarodna trgovina prej orodje gospodarstva kakor pa sredstvo, ki naj bi omogočilo vsem narodom, da bi v polni meri sodelovali na temelju enakosti pri izmenjavi svojih odvisnih izdelkov v skupno dobro.

Resolucija o gospodarskem sodelovanju, ki je bila sprejeta v Havani, naj ustvari in počne v tek številne gospodarske ustanove. Kot celota pa je program, ki ga imamo pred očmi, precej prožen, da ga je mogoče prilagoditi za vsak primer in je zadosti učinkovit, da načne vprašanja, ki tičejo težav, ki jih povzroča vojna, prav tako pa obsega določbe proti nevarnosti, do katere bi mogla pripeljati začasna nadoblast iz tujine nad Ameriko. To je torej sistem gospodarske obrambe, po katerim hočejo ameriške republike trgovati s tujimi narodi, kateri bi radi podali dokaz o svoji dobri volji.

Drobne novice

Sanghaj, 31. julija. Tukajšnji listi poročajo, da je kongres indskih narodnih voditeljev v Pooni s 95 glasovi proti 47 sklenil resolucijo, ki zahteva od angleške vlade, da privoli v sestavo indske narodne vlade, ki bo organizirala neodvisno Indijo.

Mehika, 31. julija. b. Ker se je na raznih krajih petrolejske industrije pričela izvajati sabotaža, je vlada odredila močno stražo v vsem področju.

Camhera, 31. julija. b. V Avstraliji je bil nabit poziv, po katerem morajo vsi moški od 20. do 24. leta najkasneje 28. julija oditi na orožje vaje.

Vichy, 31. julija. b. Maršal Weygand je dobil povelje za reorganizacijo francoskih sil v severni Afriki. Maršal Weygand je nalog izpolnil, vendar pa ni mogel odpraviti vojaštva iz luk zaradi sovražne blokade na Sredozemskem morju.

ostanejo trajna dolžnost španskega naroda. Angleška vlada ni bila mnenja, da te besede znajo kakšno spremembo v smernicah španske politike.

Na vprašanje, kako napreduje oboroževalna industrija v Kanadi in drugod po imperiju, je državni tajnik za dominione lord Caldecote odgovoril, da so v prvi vrsti v Kanadi organizirane vse stroke gospodarskega življenja za pridelovanje orožja in municije. Vsa Kanada da bo ena sama industrija do začetka januarja 1942. — Glede letalstva bo za kanadsko industrijo obstojala samo ena omejitev in to je — nebo. Drugih omejitev ni. Tudi v ostalih delih imperija se razvijajo velike priprave in bo v teh dneh konferenca med Južno Afriko, Avstralijo in Novo Zelandijo, kako spraviti v sklad njihove napore za čim večjo proizvodnjo orožja in municije.

Na vprašanje, če so se pri pravašanju čet iz raznih delov v Anglijo, in narobe, pripetile kakšne večje nesreče, je zastopnik vojnega ministra odgovoril, da bo danes objavljeno uradno poročilo, ki bo povedalo, da niti ena sama ladja, ki je prevažala angleško vojsko iz raznih delov imperija v Anglijo, ali iz Anglije v druge dele imperija, ni bila napadena, niti ena poškodovana in niti ene same človeške žrtve ni bilo med vojski. To je treba poudariti spričo ogromnih premikanj čet po angleškem imperiju. Saj so skoraj iz vseh delov imperija prišle čete v Evropo in so iz Evrope odhajale na vse dele sveta. To naj služi kot dokaz onim, ki da ne verjamejo, da je angleško brodogradništvo svetovnih morij.

Poročila z bojišč

Italijanska poročila

Madrid, 31. julija. AA. Stefani: Italijanska letala so večeraj popoldne napadla Gibraltar. Vrhovnih je bilo mnogo bomb.

Nekje v Italiji, 31. julija. AA. Stefani: Službeno poročilo št. 52 glavnega stana italijanske oborožene sile se glasi:

Italijanska letala so bombardirala Aden. Pri zadetih sta bili dve ladji in neko veliko skladišče. Italijanska letala so se vrnila na svoje oporišče. Sovražnik je skušal bombardirati Asab, pa je bil odgan. Zbito je bilo eno sovražno letalo.

Rim, 31. julija. AA. Stefani: »Giornale d'Italia« pravi, da se zadnje obdobje vojne, ki bo dovedlo do kapitulacije Anglije, ne bo moglo razvijati tako, kakor obdobje, ki je pripeljalo do francoskega poloma, in sicer ne samo zaradi tega, ker je Anglija otok, ki je dobro branjen s stalno vojaške ocene, temveč tudi zato, ker razpolaga Anglija z imperijem, ki se vleče čez vse celine in se z velikimi silami udeležuje v vojni. Naskok na Anglijo torej ne more biti tako strahovit in spretno izpeljan, kakor je bil naskok, ki je strl Francijo. Vojna bo v prvi vrsti vojna udarjanja s kladivom po glavi do izčrpanosti. To je prav tisto, kar Italija in Nemčija sedaj delata.

Nemška poročila

Berlin, 31. julija. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Neugodno vremenske razmere so prisilile nemško letalstvo, da je omejilo svoje delovanje. Toda navzlic temu so bili izvedeni preteklo noč razen ogledniških poletov nad vzhodno in južno obalo Anglije tudi bombni napadi letalskih tovornih v Plymouthu ter napadi na pristaniške naprave v Plymouthu in Swanseau. Prav tako je preteklo noč le malo število britanskih letal letelo nad zahodno Nemčijo. Angleške bombe niso povzročile nobene grobne škode niti ni bilo človeških žrtev. Zbiti sta bili dve sovražni letali. Kakor se je naknadno zvedelo, je bilo 29. julija zbitih skupaj 21 angleških letal.

Berlin, 31. julija. AA. DNB. Pred nekaj dnevi je bilo objavljeno poročilo angleškega letalskega ministerstva, da so angleška letalska letala prišla k pristanišču dve nemški sanitetni vodni letali. Obe letali da so odpeljali v angleška pristanišča. V zvezi s tem poudarjajo v nemških merodajnih krogih, da je britanska vlada nedavno izjavila, da bo tudi nemška sanitetna letala smatrala kot ostala nemška letalska letala za sovražna. V pristojnih nemških krogih izjavljajo, da je treba ta eklep britanske vlade tem bolj obojevati, ker je znano, da prevzemajo nemška letala na morju brez razlike svoje lastne in in sovražniške letalce in mornarje-brodolomce. V Berlinu pripominjajo, da se v Nemčiji nahaja že več angleških letalcev, katere so na morju prevzela in rešila nemška sanitetna letala.

Delovanje nemških podmornic

Berlin, 31. julija. AA. DNB.: Nemške podmornice in letala zadajajo udarec za udarcom angleški mornarici, središčem oboroževalne industrije in pristaniškim napravam. Dan za danem se potaplja dragoceno blago. Življenjske potrebščine, ki se dovajajo čez morje, vedno bolj primanjkujejo. Vsak dan postaja njihova nabavka težja, ker ladje plovejo v vzhodne obale Anglije lahko samo s težkimi izgubami, toda tudi luke zapadne obale so cilj nemških bombnikov. Z ozirom na to, da državi osi še nieta izvedli glavnega udara proti Angliji, so poseben zanimiva vojna poročila, ki govorijo o občutnih izgubah tonaže. Po teh poročilih je bilo 26. julija potopljenih 53.000 ton, 27. julija 97.000 ton in 28. julija 60.000 ton angleških ladij, ker lahko vsaka ladja prevzame povprečno 140% toliko blaga kot znaša število brutto registriranih ton, pomeni, da je bilo v omenjenih treh dneh potopljenih z ladjami vred 318.000 ton blaga. Za prevoz tega blaga bi bilo potrebnih 342 tovornih vlakov s povprečno 60 vagoni po 15 ton blaga.

Angleška poročila

London, 31. julija. AA. Reuter: Vojaški dopisnik Reuterja piše: »Uradno sporočajo, da so Italijani pri Mojale na meji med Absentio in Kenijo zbrali velike oddelke italijanskih sil. Toda malo je verjetno, da bi imeli Italijani namen izvršiti napad na Kenijo z izhodiščem iz Mojale.

London, 31. julija. AA. Reuter: Angleški bombniki tipa »Blenheim« so izvedli napad na pomorsko vojašnico v Asabu in Makaku. Ni še znano, koliko je škoda. Eno letalo se ni vrnilo domov. Skupina sovražnih bombnikov je isti dan napadla Aden, ni pa povzročila nobene škode. Nekaj domačinov je bilo ubitih, 15 pa ranjenih.

London, 31. julija. AA. Reuter: Neko sovražno letalo se je pojavilo jutraj nad jugovzhodno angleško obalo in napadlo trgovske ladje. Britanska letalska letala pa so se hitro dvignila v zrak in prepodila sovražna letala čez morje.

Angleški minister o napadu na Anglijo

London, 31. julija. AA. Reuter: Minister za trgovsko mornarico Cross je danes v svojem radikalnem govoru izjavil:

Lahko se zgodi, da pride vsak trenutek zaradi sovražnega delovanja do nenadnih sprememb v ukrepih, ki smo jih izdali glede naših pristanišč. Imamo načrte, da bomo odgovorili na vsako tako morebitnost. Mi sedaj ne moremo predvideti, do katere mere bo sovražnik oviral promet v naših pristaniščih, toda eklep je jasen. Mi moramo že sedaj vrniti vse možne tovorne ladje. Prepričani smo, kolikor je mogoče, natpanje naših pristanišč. Na ta način bomo lahko čakali na burjo, kadar se bo pojavila. Nato je minister poudaril, da razpolaga britanski imperij z največjo mornarico na svetu in da se je angleški mornarici s 160.000 mornarji pridružilo tudi brodogradilni ter mornarji Holand-

dije in Norveške. Na koncu je minister rekel, da bo ta ogromna mornarica odigrala veliko vlogo v zmagi nad sovražnikom.

Portugalska pošilja čete v kolonije na angleških ladjah

Vigo, 31. julija. AA. DNB: Iz Lizbone poročajo, da je v torek iz Lizbone odplula angleška ladja »Lorenzo Markey«, ki je odpeljala 68. peh. bataljon v polni bojni opremi. Čete so namenjene ojačenju kolonijalnih čet v portugalski Vzhodni Afriki. Neka druga prevozna ladja bo odplula prihodnje dni.

Novi blokadni ukrepi Anglije

London, 31. jul. t. Reuter: Skladno z večerajšnjimi izjavami ministra za blokado Daltona v spodnjem domu je danes izšlo naslednje uradno poročilo:

»Vsaka ladja, ki pluje proti pristanišču, ali prihaja iz pristanišča, skozi katerega bi blago moglo doseči sovražno ozemlje ali priti iz njegovega

Francija bo sodila vojne krivce

Smrtne kazni v Franciji za politične krivce ni

Vichy, 31. julija. AA. Havas: Z objavo ustavnega zakona o ustanovitvi vrhovnega državnega sodišča, katerega je sprejela velika narodna skupščina, je hotela vlada maršala Petaina v prvi vrsti ugotoviti javnemu mnenju, ki je ogorčeno nad strahovitimi posledicami vojne, katere francoski narod ni hotel. Naloga tega sodišča je v tem, da ugotovi odgovornost političnega, diplomatskega, vojaškega in drugega značaja. Očitno je, da bo v prvi vrsti preskovalo odgovornost najvišjih osebnosti na teh pripih. Toda to ne pomeni, da ne bi ugotavljali tudi morebitne odgovornosti tiska, borznega in ostalega poslovnega sveta. Predsednik tega sodišča bo predsednik kazenskega oddelka kasacijskega sodišča. Ne vstevši predsednika in podpredsednika bo imelo vrhovno sodišče osem članov, od katerih bodo trije namestniki. Glede obrambe obtoženih bodo veljali tudi za vrhovno državno sodišče brez izjeme vsi predpisi, kakor jih v tem pogledu določa obstoječi francoski kazenski postopek. Razsodba vrhovnega državnega sodišča se bo v načelu izrekla javno. Toda v primerih, kadar bo to v korist države in naroda, bo vrhovno sodišče lahko imelo tajno razpravo in izključilo javnost tudi pri izrekanju rozsodbe. Kazni, ki jih bo to sodišče lahko izreklo, se gibljejo od najmanjših denarnih kazni pa do dosmrtni robove. Smrtne kazni ta zakon ne določa, ker je v Franciji sploh ni za politične krivce. Proti rozsodbi vrhovnega sodišča ne bo priziva.

Churchillove napovedi o vojni z Nemčijo in Italijo - pred poldrugim letom

Ženeva, 31. julija. AA. DNB: »Action Francaise« objavlja članek pod naslovom »Kako je Churchill pripravil vojno«, v katerem prinaša pisanje maršalskega lista »Semafor«. Novinar Paul Darlatier opisuje v »Semaforu«, kaj mu je neka dobro obveščena osebnost pripovedovala o Churchillovih spletkah in pripravljanju vojne. Darlatier pravi:

Januarja 1939 sta Churchill in tedanji poljski zunanji minister Beck bivala na Rivijeri, kjer sta se pogosto sestajala. Oba gospoda sta skrbela za to, da bi neizogibno nastala vojna med Nemčijo in Italijo na eni ter Francijo in Anglijo na drugi strani. Tega svojega namena nista niti prikrivala.

Dne 11. januarja 1939 je neka zelo odlična dama redke inteligence z druge strani Oceana privedla na svojem posestvu čajanko, na katero je bil povabljen tudi Churchill. Če tudi takrat ni bil član vlade, se ni izogibal govoriti o vojni. Dejal je: Mi bomo z Nemčijo vodili vojno.

Gostiteljica, katere politično obveščenost so prijatelji visoko cenili, mu je odgovorila:

»Kako morete kaj takega reči? Vi niste pripravljeni! Kako morete misliti na vojno?«

Churchill je odgovoril: »To ni nobena ovira. V toku dveh let bomo imeli več manjših klanj. Nato se nam bo z našimi napori posrečilo dobiti vojno.«

Nekoliko dni pozneje je omenjena dama po-

Preureditev južnovzhodne Evrope

(Nadaljevanje s 1. strani)

umakniti, če je to treba zaradi ohranitve miru in če je to neobhodno, toda če bi bile preokračene gotove meje, znajo Rumuni iti tudi po drugi poti.

Gre namreč za ureditev razmer med nami in našimi sosedi Madžari ter Bolgari. Vlada je pripravljena podvzeti pobudo za neposredna pogajanja. Kakor je izrazila svojo voljo napram predstavnikom Nemčije in Italije, tako izjavlja tudi sedaj, da je pripravljena ponovno dati dokaz o svoji dobri volji in namenu ter želi po mirni poti in v prijateljskem ozračju s sosedi razpravljati o vseh vprašanjih. Potem ko smo 20 let vodili politiko najširje pomirljivosti, smo sklenili rešiti vsa ta vprašanja na radikalen način brez najmanjše krivice in popolnoma v duhu časa. Ena teh metod je izmenjava prebivalstva in ta metoda je dala doslej najboljši uspehe. Na ta način se nam bo posrečilo znižati število pripadnikov narodnih manjšin ter istočasno okrepiti narodno edinstvo. Trudili se bomo pripeljati v okvir romunske države vse Rumune, ki se danes nahajajo izven njenih mej, istočasno pa se bomo osvobodili odgovornosti za nekatere narodnostne manjšine. Da bi dosegla ta cilj, je vlada odločena uporabiti vsa sredstva, ki ji stoji na razpolago in ki so prikladna za izvedbo te naloge. Naš cilj je ustvariti čim večjo složnost Rumunije.

Nato je Manolescu govoril o judovskem vprašanju ter dejal: Židovsko vprašanje se mora

ozemlja, bo po angleških pomorskih ladjah zasežena, razven, ako ima plovno dovoljenje, podpisano od angleških konzulatov. Plovno dovoljenje pa pošlanc neveljavno, ako je ladja potem, ko je dovoljenje dobila, pristala v kakšnem sovražnem ali katerem koli drugem pristanišču, ki ga ni omenila kot cilj svoje vožnje. Uredba stopi v veljavo nočjo popolnoli.

Sirija ne bo demobilizirana

Ankara, 31. julija. AA. Tass: Z angleške strani so se v zadnjem času širila poročila, da bo v Siriji izvedena demobilizacija. Na merodajni strani v Siriji izjavljajo, da so ta poročila popolnoma netočna in da Sirija ne misli demobilizirati vse do tlej, dokler bo obstajala najmanjša nevarnost vpada angleških čet.

Promet med Nemčijo in Svico zaprt

Curih, 31. julija. b. Poročajo, da so nemške oblasti hermetično zaprle ves obmejni promet s Svico. V Svico morejo potovati le tisti, ki imajo diplomatske potne liste. Vlaki iz Nemčije v Svico prihajajo sicer točno po voznem redu, toda ti vlaki so popolnoma prazni.

novno srečala angleškega državnika v vili neke inozemske osebnosti. Tu se je Churchill dotaknil prejšnjih izjav glede vojne ter glede prejšnjih pripomb omenjene dame in izjavil: »Karkoli naj se zgodi, mi se bomo vojskovali. To bo strašno klanje, toda bomo vojno dobili.«

Danes govori Molotov

Washington, 31. julija. b. »United Presse« poroča iz Moskve, da bo 1. avgusta slovesna priključitev baltskih držav k SSSR. Pri tej priliki bo govoril tudi sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov o odnosih Sovjetske Rusije do Turčije, Anglije, Nemčije, Japonske, Irana in Romunije.

Angleži o »sovjetskih utvarah«

Bern, 31. julija. t. (Svic. ag.) »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Londona, da angleški tisk z veliko pozornostjo zasleduje politične razvoje na Balkanu. »Sunday Times« pišejo med drugim, da bisedanje diplomatske dogodke na Balkanu lahko označili kot tekmo med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo za nadoblast na jugovzhodu Evrope. To je morda res, pravi list, vendar pa svari pred utvarjo, da naj bi ta tekma med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo že kmalu zapletla v kakšne spore. Cisto jasno je, piše list, da se obe državi, Nemčija in Sovjetska Rusija skrbno izogibljata, da preprečita vsak spor med seboj. Prisotnosti sovjetske trgovinske delegacije v Beogradu ne gre pretirati. »Sunday Times« trdi nadalje, da je stališče Sovjetske Rusije do Anglije še vedno neprijateljsko. Popustljivost, ki jo je Anglija pokazala napram japonskim zahtevam, je pri Sovjetih ponovno povzročila nezaupanje napram Angliji. Vrh tega pa je po priključitvi držav k Sovjetski Rusiji nastopila nova napetost med Anglijo in Sovjetsko Rusijo zaradi tega, ker je angleška vlada odredila zaporo nad vsem denarjem, ki so ga te države imele naložene v angleških bankah. List meni, da je angleška vlada neumno postopala, kajti končno vendar le ni drugega izhoda, kakor da enostavno prizna to, kar se je na Baltiku zgodilo.

Drobne novice

Rim, 31. julija. b. Izvoz romunskega petroleja v Nemčijo je znašal julija nad 200.000 ton. Največji del tega bencina odpade na bencin za letala. Za izvoz pa so v Romuniji pripravljene že nove velike količine petroleja.

»Piccolo« od 30. julija poroča, da je umrl 12. junija v Tobruku zaradi težkih ran, ki jih je dobil v boju na krovu vojne ladje, topničar Andrej Čok (Zocchi) iz Lonjera pri Katarini v tržaški okolici.

Mehika, 31. julija. b. Nekdanji pretendent za avstrijski prestol Oton Habsburški je prošil mehiško vlado, da mu dovoli bivanje v Mehiki.

Z Bleda

Bled, 31. julija.

Danes popoldne se je pripeljal z belgrajskim brzovlakom na Bled belgrajski župan g. Jevrem Tomić v spremstvu inž. Laze Kostića in tajnika Nastasijevića. Belgrajski župan z družino ostane na Bledu nekaj dni.

Finančni minister dr. Šutej in minister pri predsedstvu vlade dr. Konstantinovič sta imela popoldne daljšo konferenco, potem sta se odpeljala na izlet v Kranjsko goro. Obiskala sta tudi Podkoren in Dovje-Mojstrano. Finančni minister se je odpeljal popoldne v Ljubljano.

Danes se je pripeljal na Bled svetnik zunanega ministrstva Dragan Protič. Svoj dopust bo preživel na Bledu, nakar se odpelje v Madrid, kjer nastopi svoje novo službeno mesto.

Novi telefonske pristojbine

Belgrad, 31. julija. AA. Z odlokom ministra za PTT se od 1. avgusta letos povečajo te telefonske pristojbine:

1. **Instalacijska pristojbina.** Pristojbina za zunanjo instalacijo glavnega naročniškega telefona ali pa postranske postaje v ožjem krajevnem rejonu znaša: a) v krajih, ki imajo od 101 do 1000 uvedenih naročniških linij 1050 din; b) v krajih, ki imajo čez tisoč uvedenih naročniških linij 1350 din, pošto telegrafski in telefonski uslužbenci plačajo 25% od skupne instalacijske pristojbine za glavni telefon, državni, banovinski in pa občinski uslužbenci tako aktivni kakor upokojeni, kakor tudi profesionalni novinarji uživajo 20% popusta pri plačilu instalacijske pristojbine (zunanje in notranje) za glavni telefon.

2. **Naročniška pristojbina.** Letna naročnina za glavni telefon znaša: a) v krajih, kjer imajo več ko tisoč naročniških linij: za naročnike I. skupine 3000, za naročnike II. skupine 2300, za naročnike III. skupine 1600, za naročnike IV. skupine 1000, za naročnike V. a skupine 720, za naročnike V. b skupine 500, za naročnike V. c skupine 300 din. b) v krajih, ki imajo od 501 do tisoč naročniških linij: za naročnike I. skupine 2800 din, za naročnike II. skupine 2000, za naročnike III. skupine 1300, za naročnike IV. skupine 800, za naročnike V. a skupine 600, za naročnike V. b skupine 460, za naročnike V. c skupine 240 din.

3. **Telefonska naročniška pristojbina za ostale kraje** ostane nespremenjena. Prav tako ostane v veljavi tudi odlok o plačevanju posebne dopolnilne pristojbine 0,50 din, ki gre čez določeni mesečni kontingent razgovorov, kakor se to izvaja od dne 1. oktobra 1939 naprej.

3. **Pristojbine za telefonski poziv in obvestilo.** Pristojbina za navaden telefonski poziv se poveča od 5 na 8 din, za nujen pa od 10 na 16 din. Najmanjša pristojbina za telefonsko obvestilo se poveča od 5 na 8 din.

4. **Pristojbina za medkrajevne telefonske pogovore:**

a) pristojbina za navadne medkrajevne telefonske pogovore v času močnega prometa, t. j. od 8 do 21. znaša po novi razdelitvi pasov toliko:

1. pas od 25 km 8 din, 2. pas od 25—50 km 12 din, 3. pas od 50—100 km 18 din, 4. pas od 100 do 200 km 24 din, 5. pas od 200—300 km 30 din, 6. pas od 300—400 km 36 din, 7. pas nad 400 km 42 din.

b) pristojbine za običajne medkrajevne telefonske pogovore v času slabšega prometa, t. j. od 21 do 8. jutraj, znašajo po novi razdelitvi:

1. pas od 25 km 6 din, 2. pas od 25—50 km 10 din, 3. pas od 50—100 km 15 din, 4. pas od 100—200 km 21 din, 5. pas od 200—300 km 26 din, 6. pas od 300—400 km 32 din, 7. pas dan 400 km 38 din.

Novice iz banovine Hrvatske

Predsednik vlade v Zagrebu:

»Bo nekaj — toda ne sprememba vlade«

Zagreb, 31. julija. b. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je prišel sredi v Zagreb v spremstvu dr. Kosanovića. Danes popoldne je napravil sprehod po mestu v spremstvu dr. Krnjevića in šefa kabineta Boška Anastasijevića. Na povratku v hotel »Esplanade« se je razgovarjal tudi s časnikarji, vendar pa ni hotel podati nobene izjave. V vprašanje, če je kaj novega, je dejal: Bo nekaj, toda ne v spremembi vlade.

Banjaluca, 31. julija. b. Danes je zopet izšla v Banjaluci »Težakša pravica«, glasilo zemljoradniške stranke za Bosansko Krajino, ki je za nekaj časa prenehala izhajati.

Zagreb, 31. julija. b. Jutranje »Novosti« izjavljajo, da so netočne novice, da bo te dni razpuščena prostozidarska loža v Jugoslaviji. Res je, da bo ta loža sama ustavila svoje delovanje.

Zagreb, 31. julija. b. Ker je potekel rok za presodno SUZOR-jia, je poslala banska oblast osrednji vladi obrazložitev z načrtom uredbe o razdelitvi SUZOR-jia. Načrt je bil izdelan v soglasju s Hrvatske delavske zvezo, Zvezo hrvatskih privatnih nameščenecv ter delavskimi zbormicami v Zagrebu in Splitu.

Sarajevo, 31. julija. m. Svet kmetijske zbornice za drinsko banovino, ki zaseda v Sarajevu, je sprejel odlok, da se bo izvolila nova uprava na naslednjem zasedanju.

Belgrajske novice

Belgrad, 31. julija. m. Gradbeni minister dr. Krek je podpisal nalog DHB v Beogradu, da na razpolago svoji podružnici v Ljubljani 2 milij. din za rezijske stroške graditve ceste Fram—Maribor.

Belgrad, 31. julija. m. Ministrski svet je odobril pogodbo med ljubljanskim žel. ravnateljstvom in tvrdko Dukič za prevzem njenega kamnoloma za potrebe drž. železnice.

Belgrad, 31. julija. m. Ze nekaj dni se mudi v Beogradu delegacija bolgarske pošte uprave, ki razpravlja z našo pošto upravo o sporazumu zaradi izboljšanja poštnege, brzojavnega, in telefonskega prometa med obema državama. Vodja bolgarske delegacije je podal za jugoslovanski tisk izjavo, v kateri se zahvaljuje za gostoljubnost, ki jo je deležna bolgarska delegacija v Jugoslaviji in želi, da bi se poštni promet med Jugoslavijo in Bolgarijo zboljšal.

Osebnosti

Belgrad, 31. julija m. S kraljevim ukazom je imenovan za asistenta 7. skup. dr. Viktor Legiša, zdravnik v Topolščici.

Zagrebska vremenska napoved: Postopoma se bo zjasnilo, vendar je pričakovati še lokalnih neviht in hladnejše vreme.

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno in vedro vreme v vsej državi. Samo v južnih krajih bo pretežno oblačno. V planinskih krajih bodo tu pa tam krajevne nevihte. Toplota se bo znatno spremenila.

Ogromno oboroževanje Amerike

Sedanji kongres je dovolil že 600 milijard din za narodno obrambo

Washington, 31. julija. t. Columbia BC. Finančni odbor ameriškega parlamenta je priporočil, da Združene države Amerike uporabijo 5 milijard dolarjev (500 milijard din) za ustvaritev dveh velikih brodogradil, eno tihomorsko, drugo atlantsko, nadalje še za ustanovitev stalne oborožene sile 2 milijonov

mož ter za čim najbolj pospešeno izdelavo letalstva do 50.000 letal, ki jih Amerika potrebuje. S temi novimi krediti za oborožitev je ameriški kongres do sedaj odobril že 10 milijard dolarjev (600 milijard din) za narodno obrambo.

Politični zapiski

»Samouprava« o patriotizmu Srbov, Hrvatov in Slovencev

Belgrajska »Samouprava« objavlja zanimiv uvodnik, v katerem pravi, da so Srbi dolgo kolebali, na katero stran naj se izvede zedinjenje. Končno so dogodki sami odločili, da se mora izvesti v smeri proti zahodu in ne proti vzhodu — kar bi bili Srbi iz razlogov sorodstva preje pričakovali. Srbi so to novo državo razumeli tako, da je vsa njihova. Za to so prinesli v njo hitro vse svoje stvari in tako se je notranji položaj zamotal. Toda sedaj srbski narod pričinja razumevanje, da ni samo njegovo rodoljubje potrebno za varnost države, marveč, da je za to potreben tudi patriotizem Hrvatov in Slovencev in da se v tej združenosti zvezi najdemo vsi svojo varnost in svojo rešitev. Srbski narod je začel razumevati, da ta država ni potrebna samo njemu, marveč še mnogo bolj Hrvatov in Slovencev, posebno če se v luči današnjih dogodkov ozremo na zemljepisno priliko. Ker srbski narod sedaj počasi vse to razumevati začne, ga morajo Hrvati in Srbi za to ljubiti, da se ne bo pripetilo, da jih je on ljubil — zama.

»Hrvatski dnevnik« na naslov Srbov

»Hrvatski dnevnik« objavlja uvodnik, kjer nadaljuje razpravljanje o uvedbi reform na polju socialnega in gospodarskega življenja v naši državi. List na to pravi, da je Jugoslavija v glavnem kmetijska država in da iz tega izhajajo gotove posledice tudi za napovedane reforme. List piše: »Zaradi tega mislimo, da bi bilo boljše, ako bi se na mesto dolgih razprav o raznih inozemskih vzorih v slovenskih, posebno pa v srbskih krajih kaj več storili za boljše organizacijo kmetijskega ljudstva ne samo s stanovskega vidika, marveč tudi s stališča, da naj bo kmet nosilec vse državne politike v zdravem sodelovanju z meščanskimi skupinami. Mesto, da mečejo oči po tujini, bi srbski rodoljubi storili boljše, ako bi malo bolj proučevali to, kar se je zgodilo na Hrvatskem in zase uporabili vse, kar se je na Hrvatskem izkazalo kot koristno. Razbitje srbskih narodnih sil ni noben zdrav pojav. Srbski politiki bi se morali svojem ljudstvu približati, organizirati kmeta in mu dati možnost, da postane odločilni in odločujoči činitelj v političnem življenju svoje domovine.«

Marksisti v »Samostojni demokratični stranki«

»Hrvatska straža« razpravlja o razdoru, ki se je pojavil v vrstah Samostojne demokratske stranke, ki da se na vse strani razkaja. Najprej da se je odcepilo »Seljaško kolo«, sedaj pa da gre razpad dalje. Danes je ta stranka na vladi (skupno z dr. Mačkovsko stranko) in se seveda ne more več posluževati skupne ljudskofrontne demagogije. Zaradi tega da so se sedaj v stranki sami dvignili vsi tisti, ki čutijo marksistično, in očitajo vodstvu da ne prepreči napadov na Sovjetsko Rusijo ter izkrikljanih prikazov sovjetskih sovhozov in kolhozov, ki jih sporejajo s črnimi režimi pradednih egiptskih faraonov.

Vodstvo razpadajoče SDS odgovarja »nergaški desotici«, ki je podpisala odprto pismo, da ga to ne boli ker da so nekateri bili iz stranke že izključeni, med tem ko so se jim drugi obesili na vrat in zahtevajo sedaj od stranke, da spremeni politiko v marksistično smer. Vodstvo stranke pravi, da motivi teh gošpodov niso povsem nesebični, a noče povedati, kaj naj ta očitek pomeni.

Voditelj SDS Vilder pa je bil po poročilu »Hrvatske straže« v Novem Sadu, kjer je bil sestanek razpadajoče SDS. Sestanek se je udeležil tudi Adam Pribičević in je na njem poročal Vilder, ki se je dalje časa razgovarjal s prvaki Glavnega odbora narodne radikalne in demokratske stranke v cilju koncentracije. Kar naj pomeni, da se hoče razpadajoča SDS uloviti v krilo kakšne druge stranke, pa ima to nesrečo, da se oprijemlje — fantomov.

Nemci v Sloveniji

»Obzor« poroča po navedbah glasila nemške manjšine »Deutsche Nachrichten«, da je vrhovni voditelj nemške manjšine v Jugoslaviji dr. Janko objavil pojasnilo, v katerem pravi, da je bila sicer oglašena prepoved za nadaljnjo sprejemanje članstva v objem »švabsko-nemškega Kulturbunda«, toda da ta prepoved ne velja za Slovenijo. V zvezi s tem poziva list Nemce v Sloveniji, naj neodložljivo prijavijo svoj vstop v krajevne organizacije Kulturbunda.

Isti list poroča, da sta Josef Schober, prokurist pri Lesni industriji na Kočevskem, ter dr. Georg Röhler, zdravnik, preds. bivše Zveze nemških dijakov na Kočevskem, poslala vladi v Belgradu protest proti temu, da bi šel »Dijaški dom« v Kočevju na dražbo, kot je to bilo odločeno. Oba gospoda v svoji vlogi naglašata, da je bil ta dom prej last kočevskih Nemcev, ki jim je bil odzvet in izročen »Slovenskemu dijaškemu domu«. Dražba se naj torej preklicše, dijaški dom pa izroči kočevskim Nemcem.

Nadzorujemo dobičke prekupčevalcev

»Jutranji list« objavlja dopis Radičeve hčerke Milice, ki pravi, da bi bilo potrebno, da se postavi pod nadzorstvo dobiček »krmarjev« in prekupčevalcev in tako kmetu ljudstvo zavarovati pred njihovimi nenasitnimi spekulacijami, ki jih je najnovejša uredba o odkupovanju žita omogočila. Milica Radič-Dovčič pravi, da bi bila morala Gospodarska sloga to stvar urediti tako, da bi bila določila najnižjo ceno, pod katero kmet ne sme prodajati svojega žitnega pridelka. Gospodarska sloga bi bila storila samo svojo dolžnost. Toda tega ni storila, čeprav je njena prva dolžnost, da se postori za prehrano hrvatskega naroda in — po zaslugi »demokratske politike«, pravi gošpa Milica — tudi prehrano kmetijskega ljudstva samega.

Ni športa brez morale

»Zagrebaški list« piše: Šport in moral, to sta dva istovetna pojma. Šport brez morale je v popolni protivnosti proti samemu sebi. V športu je temelj napredka in uspeha morala, in to bolj, kakor kjerkoli drugod.

Gospodarstvo

40 let Vzajemne zavarovalnice

Ljubljana, 31. julija 1940.

Jutri praznuje Vzajemna zavarovalnica važen jubilej, 40 letnico svojega obstoja. Kajti dne 1. avgusta 1899 je začela poslovati Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani in gleda sedaj že na 40. let plodnosnega dela v našem gospodarstvu.

Pred nami so poslovna poročila zavoda od ustanovitve dalje, ki kažejo od leta do leta nov napredek in so živa kronika našega zavarovalstva v vsej uspešni dobi 40 let.

Prvo poslovno poročilo obsega dobo od 1. avgusta 1899 do 31. decembra 1901 ter je v tej dobi zavarovalnica postavila svoje prve temelje. Ze na koncu leta 1901 je imela »Vzajemna zavarovalnica« proti požarnim škodam in poškodbam cerkvenih zvonov 2558 pravomočnih zavarovalnih pogodb za vsoto 5,8 milijonov kron in je znašala premija 20.833 kron, za 7 požarov pa je zavarovalnica izplačala od 1. avgusta 1899 do 31. decembra 1901 5074 kron odškodnine. Majhna je bila podlaga, toda solidna in na tej podlagi se je delo nadaljevalo. Ze prvo leto je bil izkazan upravni prebitke v znesku 2494 kron.

1902: Prirastek kaže jasno, da je podjetje zdravilo in potrebno. Sklenjena je bila prva pozavarovalna pogodba.

1903: Napredek se kaže na vsej črti.

1904: Napredek našega domačega zavoda je dovoljen.

1905: Napredek je jasen in se domača zavarovalnica s tem samo priporoča.

1906: Napredek je trajen, odločen.

1907: Stevilke kažejo nov napredek.

1908: Tempo naraščanja je znaten.

1909: Zavod po določeni smeri trajno napreduje.

1910: Podlaga je dobra in zavod plodonosen.

1911: Leto je bilo glede požarov nesrečno, kar čutilo vse zavarovalnice. Zavarovalnica je tudi v tem letu pokazala svojo moč.

1912: Zavarovalnica se je pokazala vredna zupanja, katerega ji izkazuje večina zavednih Slovencev.

1913: Napredek je splošen. Pred izbruhom svetovne vojne je zavarovana vsota na poslopih znašala že 120,8 milij. kron, na nepremičninah 60,8 milij. kron, v oddelku za zvonove pa 184,85 milij. kron. Premije so narasle skupno na nad pol milijona kron letno. Leta 1913 je bilo izplačanih na škodah skoraj 360.000 kron.

Vojni leti 1914 in 1915 sta ovirali polni razvoj, kajti gospodarjev ni doma, na Goriškem pa počiva popolnoma vsak promet. Tudi v letu 1916 je zavod lepo napredoval kljub vojni. Mogoče je bilo odkupiti ostale deleže ustanovnega zaklada in je stopila zavarovalnica popolnoma na lastne noge. V oddelku zvonov proti razpoki je zaradi oddaje zvonov padla zavarovalnica. Za časa vojne je ravnanje sklenilo opustiti zavarovanje zvonov, oz. nadaljevati le z zvišanim plačilom in izpremenjenimi pravili.

Leta 1917 so bile požarne škode znatne zaradi večjih požarov. Varnostni zaklad je zelo narasel. Upoštevati je bilo treba tudi položaj na Goriškem.

Z letom 1918 so nastopile izpremenjene razmere. Ker so del slovenskih dežel zasedli Italijani, je plačilo tamošnjih udov zaostalo in so ga pobirali tamošnji poverjeniki ter nalagali v hranilnice. Upoštevati je bilo tudi že izgube na vojnih posojilih. Leta 1919 je zavod sklenil prodati kupčije v nemški Avstriji ter goriške kupčije oddati v polno pozavarovanje italijanski zavarovalnici. Mnogo je bilo treba odpisati za goriške kupčije.

Ze bilanca leta 1920 je izkazala življenjski oddelek, ki je začel poslovati dne 1. novembra 1919 ter je v zvezi s tem tudi zavarovalnica izpremenila naziv samo v »Vzajemna zavarovalnica«. Za nadomestitev izpadlega poslovanja v Avstriji in Italiji se je razširilo poslovanje na Prekmurje in začelo se je organiziranje posla na Hrvatskem in Vojvodini. V Sloveniji se je število članov podvojilo. Število uslužbencev je doseglo že 40.

V bilanci za 1921 je bila odpisana vsa premija, ki ne pripada Jugoslaviji. Zavod je razširil delovanje na Bosno in Hercegovino. Zavod je že nadomestil izgube na odpadlem ozemlju.

V letu 1922 se je delokrog zopet razširil in sklenjene so bile tudi pozavarovalne pogodbe.

Posojilnica Kmečke zveze v Ljubljani

Kot smo že poročali, začne poslovati nov kmečki denarni zavod »Posojilnica Kmečke zveze« v Ljubljani, zadruga z neomejenim jamstvom.

Njen lokal se nahaja na Tyrševi (Dunajski) cesti 38, pritrilje (v palači Zadrugne zveze). Poslovala bo vsak delavnik od 8 do 12.

Ko obveščamo javnost o ustanovitvi »Posojilnice kmečke zveze«, pod katero je razumeti tudi hranilnico, moramo v kratkem pojasniti razloge, ki so privedli do ustanovitve tega denarnega zavoda, in naloge, katere naj bi vršil po zamislih ustanoviteljev.

Kmetje na splošno nimajo denarja. Vendar je mnogo tudi takih kmečkih ljudi, ki jim je mogoče ob varnem gospodarjenju prihraniti kakšen znesek za slabe čase. Opazili pa je, da v mnogih primerih kmečki ljudje svojih prihrankov ne vlagajo v domače kmečke hranilnice, temveč jih nosijo v mesto, v nekmečke denarne zavode. Vzroki za takšno postopanje so različni: nezaupanje, višje obresti, skritje denarja pred ljudmi v domačem kraju itd.

Kakor je tako ravnanje po eni strani sicer razumljivo, so vendar njegove posledice škodljive za ves kmečki stan. Denar, ki je vložen v nekmečke zavode, služi v oploditev in okrepitev nekmečkega gospodarskega življenja, kmet sam pa dobi pri takih zavodih kredit le težko in po težkih pogojih.

Vodilni možje slovenskega kmečkega gibanja so z ustanovitvijo novega, kmečkega denarnega zavoda omogočili, da bodo kmetje odlej lahko svoj denar vlagati tudi v mesto, pri lastnem kmečkem zavodu, ki bo pod vodstvom najuglednejših kmečkih gospodarjev iz vseh delov Slovenije nudil popolno varnost vlog in jamstvo, da bo naloženi denar uporabljen v okrepitev kmečkega gospodarskega življenja. Pri tem pa je poudariti, da novi denarni zavod ne bo škodoval domačim rafajzovcem; njegovi ustanovitelji so namreč naglasili sledeča načela: Kmečki denar v kmečke denarne zavode. Svoje podedelke hranilnice varujemo kot punčico svojega očesa. V »Posojilnico kmečke zveze« naj se steka le oni denar, ki ga iz katerega koli razloga ne morejo zajeti naše rafajzovke.

Upoštevajoč ta načela in obrazloženo potrebo začenja »Posojilnica kmečke zveze« svoje delo in prosi vse kmečke ljudi, da ne gredo mimo nje.

V letu 1923 se je premijska rezerva skoraj podvojila. Gledati je na to, da se vse rezerve čim bolj okrepe.

Tudi v letu 1924 je bil ugotovljen stalen napredek. Bilanca je vsako leto boljša.

V letu 1924 je bila podaljšana zavarovalna pogodba z dunajsko zavarovalnico. Kljub obilnim požarom je bilo leto zadovoljivo.

V letu 1925 je ustanovila zavarovalnica poleg lepo napredujočih podružnic v Sarajevu, Splitu in Zagrebu tudi podružnico v Belgradu za Srbijo in Vojvodino. V letu 1926 so bili požari zopet številni kakor leta 1927 in vedno bolj pa se je večala vsota razpoložljivega denarja za eventuelne škode.

Leta 1928 je začela graditi zavarovalnica lastno palačo. Opustila je podružnice in namesto njih ustanovila glavna zastopstva. V prihodnjem letu 1929 si je zavarovalnica dogradila svojo novo palačo, v katero se je selila dne 7. septembra 1930. Dne 6. oktobra je palačo blagoslovil prevzvišeni nadškof dr. Anton B. Jeglič. Palača je stala skoraj 8,6 milij. din. Nadalje je za Stadionom začela zidati stanovanjske hiše.

Poslovno leto 1931 je bilo dokaj ugodno. V tem poslovnem letu je zavod vpeljal zavarovanje »Karitas« točno po zavarovalnem regulativu in po vzorcu podobnih inozemskih ustanov. Ta ustanova se počasi, toda lepo razvija. V letu 1932 se je poslovanje razširilo tudi na jamstveno in nezgodno zavarovanje ter avtokasko. V naslednjih letih 1933 in 1934 so bile gospodarske težave znatne, vendar razvojna pot zavoda ni zastala. Konkurenca je postala močnejša, ljudsko zavarovanje »Karitas« se je lepo razmahnilo v korist malega človeka. Leta 1935 je zavarovalnica izpremenila svoja pravila, vendar ne bistveno. Začela je zidati novo hišo ob Miklošičevi cesti. Za nameščenje je bil osnovan poseben pokojninski sklad. Začela je izhajati »Naša moč« v nad 100.000 izvodih.

Leta 1936 je stopil v veljavo tarifni sporazum zavarovalnic za skoro vse elementarne panoge zavarovanja. Neugodno je vplival na splošno zavarovalništvo polom dunajskega Feniksa. Javna bremena zavarovalstvu se množe. Toda že leta 1937 kaže domače zavarovalstvo nove napredke. V pozavarovalstvu je stopila Vzajemna v stik z bolgarskim zavarovalnim združenjem. Javna bremena se večajo dalje. Leta 1938 je bila zavarovalna zakonodaja zelo živahna in smo dobili celo vrsto novih uredb in pravilnikov. Poleg tega je nastopila obveznost nalaganja v državne papirje Davčna bremena so nadalje visoka. Vkljub raznim težavam je bilo l. 1939 zaključeno ugodno. Posli so nadalje znatno narasli.

Za varnost obveznosti Vzajemne zavarovalnice v elementarnem oddelku je na koncu leta 1939 jamčilo 31,6 milij. din sredstev, v življenjskem pa je bilo 71,3 milij. din pokritja za obveznosti Vzajemne zavarovalnice.

Ce pogledamo samo življenjsko zavarovanje, vidimo, kako močna je postala Vzajemna zavarovalnica na tem polju. Zavarovana vsota v življenjskem oddelku je znašala na koncu let 1938 in 1939 v milij. din:

Vzajemna, Ljubljana	273,1	317,5
Slavija, Ljubljana	373,0	262,0
Croatia, Zagreb	378,0	385,3
Jugoslavija, Belgrad	252,0	253,0
Zedinjena, Belgrad	293,0	?
Rosija-Fonsijer, Belgrad	246,0	?
Dunav, Zagreb	189,0	?
Beogradska zadruga, Belgrad	132,0	133,0
Srbija, Belgrad	101,0	94,5
Sumadija	53,0	51,3

Nadalje nam kaže v požarnem zavarovanju primerjava zavarovalnic v naši državi tole sliko za 1939 (v oklepajih podatki za 1938) čiste premije: Vzajemna zavarovalnica 11.425.000 (10.959.000), Slavija 11.872.000 (11.676.000), Croatia 21.513.000 (20.890), Sava 26.860.000 (24.674.000), Jugoslavija 14.739.000 (13.934.000), Zedinjena zavar. 11.690.000 (11.138.000), Rosija-Fonsijer 8.265.000 (7.581.000), Dunav — (8.663.000), Beogradska zadr. 5.263.000 (4.476.000) in Srbija — (3.513.000) dinarjev.

Dovoljeno zvišanje cen

Kr. banska uprava je odobrila tvrdki Železar-na Muta, da sme povišati pri prodaji na veliko cene lopatam, motikam, rovnicam (kopacem, budakom) vseh vrst, tako da pribije v ceniku, ki je bil v veljavi 31. avgusta 1939, k vsem cenam pribitek v višini 37% cen od avgusta 1939 in zaokroži tako dobljeno ceno navzgor na 5 par. Popusti in drugi plačilni pogoji imajo ostati taki, kakor so bili v veljavi dne 31. avgusta 1939. — Tvrdki Štajersko železo-industrijska družba v Zrečah, da sme zvišati pri prodaji na veliko cene sekiram vseh vrst, tako da pribije v ceniku, ki je bil v veljavi 31. avgusta 1939 k vsem cenam pribitek v višini 26,5% prvotnih cen in zaokroži tako dobljeno ceno navzgor na 5 par. Popusti in drugi plačilni pogoji imajo ostati isti, kakor so bili v veljavi dne 31. avgusta 1939. — Tvrdki Bratje Hočvar, tov. gospod. orodja v Mekinjah pri Kamniku, da sme povišati pri prodaji na veliko cene sekiram vseh vrst tako, da pribije v ceniku, ki je bil v veljavi 31. avgusta 1939 k vsem cenam pribitek v višini 37% cen od avgusta 1939 in zaokroži tako dobljeno ceno navzgor na 5 par. Popusti in drugi plačilni pogoji imajo ostati isti, kakor so bili v veljavi 31. avgusta 1939. — Tvrdki Čakovski parcmiln d. d. Čakovec, da sme prodajati pri prodaji na veliko 100 kg pšeninih otrobov, debelih, po 165 din; pšeninih otrobov, drobnih, po 155 din; živalske krmlilne moke št. 8 po 170 din. Cene se računajo franko postaja Čakovec, vključno skupni davek brez vreč.

Cene lanenega semena

Mi moramo uvažati velike količine bombaža, za katerega izdamo lepe denarce. Zato se mnogo priporoča, da moramo poživiti lanarstvo, da bomo z doma pridelanim predvsem nadomeščali uvoženi bombaž. Lan nam pa daje tudi seme, ki se potrebuje za pridobivanje lanenega olja in raznih njegovih izdelkov. Tako priporočanje pa bo imelo samo

tedaj odziv, če bosta preja in seme imela tudi primerno ceno, da se bo pridelovanje splačalo.

Letošnja dolga in huda zima je uničila marsikatero polje z zimskim lanom. Zaradi tega bo letos mnogo manjši pridelok in slabše kakovosti kot je bil lanskoli leto. Zaradi splošne podražitve vseh vrst blaga in slabega pridelka smo pričakovali, da bo tudi cena lanenega semena letos precej višja od lanske. Saj so se tudi razni izdelki lanenega olja močno podražili. Toda maksimirana cena je določena z 4,40 din za kilogram, lanskoli leto pa je bila cena približno 3,50 din za kilogram. Ne vem, kdo je imel glavno besedo pri določanju maksimalne cene lanenega semena. Kmetje golovo ne, najbrž pa oni, ki seme od kmeta kupujejo za predelavo in bodo na ta način dobili poceni seme. Produkti pa bodo gotovo prodajali po drugi maksimirani ceni, ki ni v razmerju s ceno semena. S tako maksimirano ceno seveda ni bila napravljena nobena usluga akciji za povečanje domačega pridelka lanenega semena in predvsa. Po tej nizki ceni kmetje ne morejo niti prodajati laneno seme in če bo ostalo pri tem, bodo mnogi zopet opustili pridelovanje lanu in se vrgli na kulture, ki dajo večji zaslužek. S tem bomo morali zopet povečati uvoz in pošiljanje denarja preko meje. Kmet pa bo ob zaslužku, do katerega ima pravico.

Nekatere vrste semen imajo pa mnogo previsoko ceno, ki pa ni maksimirana. Toda pri teh cenah imajo škodo samo kmetje, ki seme kupujejo, in dobiček kmetje, ki seme prodajajo. Tu drugi niso zainteresirani, zato se tudi ne brigajo, je li cena visoka ali nizka (n. pr. inkarnatna detelja). Inž. B.

Odlikovanje. G. dr. Ivan Pless, tajnik Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je odlikovan z bolgarskim redom sv. Aleksandra IV. stopnje. — Iskreno čestitamo.

1 milij. din za Gorenjsko mlekarstvo zadrugo v Kranju. Svoječasno je Priv. agrarna banka odobrila Gorenjski mlekarški zadrugi kredit 5,5 milij. din. Sedaj nam poročajo iz Belgrada, da je upravni odbor Priv. agrarne banke na svoji seji dne 29. julija odobril Gorenjski mlekarški zadrugi še 1 milij. dinarjev kredita kot obratni kapital za njene naprave.

Izvoz jaje. Iz ljutomerskega okraja je bilo izvoženih v drugem tromesečju april—junij t. l. naslednja množina jajc: V Sviso 36 vagonov s težo 558.805 kg, v Nemčijo 27 vagonov s težo 232.287 kg, v Češko 10 vagonov s težo 84 tisoč 940 kg, v Italijo 2 vagona s težo 19.380 kg. Vse izvoz jaje v inozemstvo je znašal 95 vagonov v skupni teži 895.412 kg v vrednosti 9 milij. 579.179 din.

— Pri lenivosti črev in slabem želodcu z nerazpoloženjem za jed vsled zapeke, naj se rabi že davno znana in učinkovita naravna »Franz-Josefova« grenka voda. Zelo pogosto se potrjuje, da je »Franz-Josefova« grenka voda prav posebno koristno domače sredstvo, kadar gre za to, da se zjutraj očisti prebavni kanal s salinskim sredstvom za odprtje.

Ogl. reg. S. br. 3047/35.

Borze

Dne 31. julija 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 1.755.040 din, na belgrajski borzi 6.323.900 din. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 250.000 dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt . . . . . 169.13—172.33
Newyork 100 dolarjev . . . . . 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov . . . . . 1008.06—1018.06

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt . . . . . 209.18—212.38
Newyork 100 dolarjev . . . . . 5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov . . . . . 1245.70—1255.70

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka . . . . . 14.70—14.90

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem . . . . . 39 denar

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem . . . . . 40 denar
Sofija 100 din . . . . . 90 blago

Curih (ob 12). Belgrad 10, Pariz 9.75, London 17.50, Newyork 4.40, Milan 22.20, Madrid 40, Berlin 175.75, Sofija 5.25, Buenos Aires 96.

Curih (ob 15). Pariz 9.70 (bankovci 6.25), London 17.50 (bankovci 11.75), Newyork 4.40 (bankovci 4.57), Milan 22.20, Madrid 40, Berlin 175.75 (rez. marke 51.50, trgovske marke 18.50).

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 438—442

v Zagrebu 442—445

v Belgradu 442 denar

Ljubljana, Državni papirji: 7% investicijsko posoj. 96—98, agrarni 50—51, vojna škoda promptna 438—442, begluške obveznice 77—78, dalm. agrarni 69—70, 8% Blerovo posojilo 97—98, 7% Blerovo posojilo 93.50—94.50, 7% posojilo Drž. hip. banke 99—100, 7% stab. posojilo 99—100. — Delnice: Narodna banka 7.900—8.000, Trboveljska 300 do 305, Kranjska industrijska družba 148 denar.

Zagreb, Državni papirji: 7% invest. posojilo 96 denar, agrarni 50 denar, vojna škoda promptna 442—445, begluške obveznice 78 blago, dalm. agrarni 70.50—71.50, 6% šumske obveznice 70 denar, 4% severni agrarni 50 denar, 8% Blerovo posojilo 97.50 denar, 7% Blerovo posojilo 93—94, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 blago, Trboveljska 300—305 (300), Gutmann 52 blago, Sladk. tov. Osijek 245—250, Osj. livarna 165 denar, Isia 32 denar, Jadr. plova 40 denar.

Belgrad, Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98 denar, vojna škoda promptna 442 denar, begluške obveznice 76.75—77.50, dalm. agrarni 70—70.50 (70.50 70), 6% šumske obveznice 70 blago, 4% severni agrarni 51.50 denar, 7% Blerovo posojilo 93 denar, 7% stab. posojilo 93 denar (94). — Delnice: Narodna banka 7.900 blago, Priv. agrarna banka 190—191.50 (drobni komadi).

Žitni

Dve leti uspešnega dela v zavodu za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani

Zasilni oltar na hodniku zavoda, ki ga je 6. junija letos blagoslovil prevz. knezoškoč dr. Rožman.

Danes poteče dve leti, odkar je bil v Ljubljani odprt po uvidevnosti g. bana dr. Marka Natlačenca banovinski zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb. Mestna občina je zavod gostoljubno nastanila v na novo preurejeni jugovzhodni trakt stare šempetrske vojašnice. Kako potreben je bil zavod, kaže dejstvo, da je bilo v teku teh dveh let sprejetih in zdravljenih 1566 bolnikov, od teh 473 mož in 1093 žen. Kljub temu, da razpolaga zavod samo z 28 posteljami, je doseglo skupno število oskrbnih dni: 17.863. Poleg tega je prihajalo na zdravljenje 494 ambulantnih bolnikov, ki so zaradi pomanjkanja prostora stanovali izven zavoda. Izvršenih je bilo 127 velikih in 214 manjših operacij. Posameznih rentgenskih obsevanj je bilo 15.817, in sicer na treh različnih rentgenskih aparatih (Stabilivolt: 13, 256, Sch. Witte: 521, Chaul: 2040). Aplikacij radija pa je bilo: 982. Ogromno je tudi število ambulantnih pregledov. V zavodu se namreč zdravi poleg drugih bolezni tudi zelo veliko število bolnikov z rakom. Rak smatramo za ozdravljeno bolezen, če se tri do pet let po ozdravljenju ne ponovi. Zato tudi ne moremo govoriti o trajnem ozdravljenju bolnikov, ki so se doslej zdravili v zavodu. Vsi pa, ki so se zdravili v zavodu, prihajajo na ponovne preglede in bodo prihajali v teku petih ali morda še več let. To zahteva narava bolezni. Kak dan pride na ponovni pregled po dvesto do trideset bolnikov. Često se primeri, da pridejo na tak ponovni pregled brez vseh težav in polni veselja oni bolniki, kateri so ob času sprejema izgubili vso nado in ki so le težko prenašali obsevanje.

Zavod je opremljen najmodernejše, vendar dokaj skromno in v majhnem obsegu. Obrat v zavodu je zavzel tak obseg, da povzročil primanjkuje prostora. Edino ob velikih praznikih stiska popusti, ker posejajo zavod predvsem kronični bolni in tedaj bolniki zavodu, če le morejo, zapuste. Kljub stiski je delo v zavodu, ki ga vodi tudi v inozemstvu znani učenjak docent dr. J. Cholewa, na sodobni višini.

V zavodu pa se zdravijo razen raka še vse mogoče druge bolezni. Saj je obsevanje odlično zdravilo pri množičnih boleznih, ki nimajo nobene zveze z rakom. Posebno pri ženskih, kožnih, notranjih in drugih boleznih.

Radij, ki ga je dala zavodu na razpolago »Hranilnica dravske banovine«, je stalno v prometu.

Ob priliki blagoslovitve zasilnega oltarja je g. škof dr. Rožman obhajal bolnike po sobah.

Legenda

Bilo je v davnih časih. Po naših hribih so že stali utrjeni gradovi, kjer rastejo dandanes smreke in borovci, ter bršljan prepleta pozabljene ruševine. Na Gaberski gori, kjer se danes komaj še vidi razvaline gradu, je stanoval takrat Georg Gall von Gallenstein. Imel je velika posestva in več gradov v okolici. Takrat v Cerknici se ni bilo njiv, tudi ne na Volčini in v Kurjeku. Bili so tam gozdovi in mnogo divjačine v njih.

Georg je bil strasten lovec. Lahko bi dejal, da je imel preštete vse zajce, lisice in srne v vsej bližnji okolici. V Erjavki so bili zajci doma, v Kamnem vrhu in Močilnem hribu lisice in jazbeci, na Velikem hribu pa so se vsak dan pasle srne.

— Prišla bo ura, ko bodo tudi v Velikem hribu zalajali psi!

Bilo je jeseni. Grofa je obiskal sosed iz Kompolja s svojo hčerko in sinom. Domenili so se, da pojdejo jutri na lov. Ni vrag, da ne bi prinesli srnjaka ali vsaj nekaj zajcev in lisic.

Ko se je drugega dne dvigalo sonce izza Zonovca, so stali na svojih mestih. Gonjaci so se razkropili po hosti, psi so vohali za divjačino.

Georg Gall je dobro vedel za srnjaka. Dvakrat mu jo je ubral, danes mu ne sme. Rekel je Adelvini iz Kompolja sinoči, da ji bo že nekaj prinesel. In srnjaka ji mora prinesiti!

V llovici je zalajal pes in gonil skozi Greben v Podpeč. — S tem ne bo nič. Kmalu se je oglašil drugi v Otavniku. Mimo Georga je šinil srnjak. Nameril je in sprožil. Srnjak se je pognal še huje. Grof ni obupal. Spustil se je za njim, saj nekje bo gotovo obležal. Ko je bil v Cerknici, ni bilo srnjaka nikjer več, a iz grma je puhnil zajec. Prav tisti zajec, ki mu je oni dan obekeval peso na njeni in zelne glave. Georg ga je že večkrat zasledoval, a vselej mu je odnesel pete. Psi so ga zavohali in se pognali za njim. Dolgonožec je bil danes zmeden.

Bolniki, ki se zdravijo z radijem, morajo seveda ležati v zavodu. Zaradi pomanjkanja prostora pa se pogosto zgodi, da čakajo po cele tedne na postelje.

Težko operirani bi potrebovali posebej pripravljenih jedi. Tudi za rakom obolelim je potrebna posebna dijeta, ki je n. pr. v nasprotju z ono pri za sarkomom obolelimi, ki leže tudi v zavodu. Vendar zavod zaradi pomanjkanja prostora nima svoje kuhinje in dobiva le enotno hrano iz bolnišnice za duševne bolezni. Prav tako nima zavod lastne pralnice. Prepotrebni majhnih sobic za izoliranje smrdljivih ali jako slabih bolnikov tudi ni.

Bolniki trpe zaradi te stiske, ki je tudi zdravemu osebu zelo škodljiva. Radij, ki ga imajo druge spravljene globoke pod zemljo, stoji — zaradi pomanjkanja prostora — v sobi velikega rentgenskega aparata in po mili volji obseva zdravo osebo, ki ima tu ves dan posla.

Kljub vsem tem in še mnogim drugim težavam pa najde v zavodu zdravja in uteha veliko število bolnikov. Rak je zahrbtna bolezen, ki sprva ne povzroča bolečin, zato prihaja ogromna večina bolnikov zelo pozno, velikokrat prepozno. In to ne samo bolniki z dežele, ne, tudi mestni ljudje čakajo tako dolgo, da se bolezen razpase po vsem telesu. — In vendar je tako enostavno varovati se pred neozdravljivim rakom: pustimo se vsakih nekaj mesecev pregledati! Če je kaj: opazili smo o pravem času, ko je rak ozdravljiv. Če ni nič: kako lahkega in vselega srca zapuščamo zdravnika.

Rak je v začetku na eno mesto omejena bolezen in tedaj ga je najlažje ozdraviti. Čim pa se razširi na sosednje tkivo in organe, ga je težje ozdraviti. Ko pa se po mezo-govnicah in žilah raznese po vsem telesu, ga ni več moči zatreti.

Preiskava bolnika v zavodu.

Rak je bolezen, ki sprva ne boli, ko prične boleti — se je že razširil. Bolečina je pri marsikateri bolniški človeku dragocen prijatelj — pri raku pa ne, ker nastopi prekasno.

Rak je razširjen po vsem svetu. Napade lahko vse organe. Nekatere vrste raka lažje zdravimo, n. pr.: raka kože, jezika, maternice, prs itd. Seveda, če se prične pravčasno z zdravljenjem! Najtežje je zdraviti raka požiralnika, želodca, jeter in pljuč.

Rak ni nalezljiv. Rak se ne podeduje, podeduje se le pripravljenost za raka. Nekatere rodine kažejo posebno pripravljenost za to bolezen.

Vzroka raka še ne poznamo. Včasih tudi niso poznali vzrokov drugih bolezni in so jih vendar odlično zdravili. Raka zdravimo — in ozdravljamo — z nožem, z električnim nožem, z rentgenovimi in radijskimi žarki in s posebno protirakovo dieto. Vsa ta sredstva — razen dieto — ima banovinski zavod za novotvorbe v Ljubljani na razpolago v najmodernejši obliki. Leta 1895 je odkril Röntgen X-žarke. Stirideset let razvoja je razvilo njegovo majhno cev v silno orožje. Sedanji aparati izžarjavajo žarke, ki filtrirani prodirajo skozi meso in kosti v globino do obolelega mesta. Še več! Ne za-

puščanja Sinka in Mater in zdelo se mu je, da je olajšan.

Nato je vstal, prijel zajčka in ga nežno stisnil v naročje. Ljudstvo je še vedno klečalo, ko je šel grof skozi cerkev. Znamo, da tekla solza po licih, celo moški so bili ganjeni, ko so videli čudež.

— Nič več te ne bom preganjal, ubogi dolgo-ušec, se je pogovarjal Georg z zajcem, ko sta bila zunaj. Pojdi v svobodo, ki jo ljubiš, kot jo ljubim jaz. Spustil ga je preko zida, da je veselo odskakljal v goščavje.

Govor tiste dni je prišel v naše kraje mož, ki je znal risati Mater božjo na platno in delati njene kipe iz lipovega lesa. Oglašil se je tudi pri grofu Gallu v Gallensteinu. Takoj sta se pomenila. Izrezljal bo iz lesa kip, ki bo predstavljal Marijo z Jezuškom in zajca, ki moli, nad katerim se steguje drobna Detetova ročica v obrambo.

Sedem tednov je živel mož na gradu. Ljudem se ni prikazal, dokler ni sklenil dela. Ko je sedem tednov minilo, je odšel in nihče ga ni več videl. Kip je dal grof postaviti v cerkev na stranski oltar. Tedaj so začeli prihajati tja romarji od blizu in daleč. Cerkvica je postala premajhna. Treba je bilo misliti na novo cerkev.

Nekoč je v grad udarila strela in pogorel je do tal. Iz kamenja uničenega gradu so zgradili dve novi cerkvi. Stara se je nato kmalu porušila. Čudodelni kip so postavili v glavni oltar nove cerkve, toda nekoč so ga romarji ukradli. Nekateri celo menijo, da je Marija z Detetom sama šla drugam. V oltar so postavili nov kip. O onem čudodelnem kipu so vedeli povedati le še stari ljudje.

Pravijo pa, da v mesečnih nočeh še sedaj pridejo na Goro zajci z vseh strani, a če hoče kate-rega streljati, se spremeni v štor ali zeljnato glavo.

Večkrat tudi vidijo ponoči svetlinje, ki lete po zraku od Gore proti Kumu, kar imajo baje tam nekje za Kumom še danes čudodelni kip.

Janez Kotar.

† Prof. Ernest Terstenjak

Po daljšem bolehanju je 31. julija 1940 v slovenjgraški bolnišnici umrl hišni duhovnik g. Ernest Terstenjak, profesor v pokopju. Rojen je bil 23. decembra 1879 v Ljutomeru. Posvečen je bil 26. julija 1894. Kot kaplan je služboval pri Sv. Anji v Slov. Bistrici in v Kamnici pri Mariboru. Kot kurat je služboval v kaznišnici v Gradcu, nato je bil voljen kurat v Trstu in Pulju. Na graški univerzi je dokončal prirodoslovne študije in je služboval kot profesor v kadetnici v Inomestu. Vojne se je udeležil na ruski in italijanski fronti. Po vojski je nekaj časa učil na učiteljski v Mariboru, pozneje pa je bil vojni kurat v Valjevu. Po upokojitvi je bil nekaj časa za grajskega duhovnika pri grofu Paachu v Zgornji sv. Kungoti, pozneje pa župni upravitelj pri Sv. Juriju ob Pesnici. Tam je začel bolezni za srčno oslabelostjo in je moral službo zapustiti. Zadnja leta je služboval kot hišni duhovnik slovenjgraške bolnišnice. Pogreb blagega pokojnika bo v petek, 2. avgusta 1940 ob 10 dopoldne iz bolnišnice v mestno župno cerkev, kjer bo ob pol 11 sv. maša, nato bo pa pogreb na mestno pokopališče. Pokojni profesor je bil pobožen in vnet duhovnik, strog do sebe in natančen v svoji službi. Bil je vedno zaveden Slovenec, tudi v avstrijski armadi. Silno je ljubil svoje domače in je pomagal dvema nečakoma do duhovniškega poklica. Radodarno je podpiral dijake in dijaške ustanove in je naredil mnogo dobrega. Bog mu bodi večen plačnik!

Mirovni tabor Marijinih vrtcev loške dekanije

Torek, 30. julija t. l. bo ostal v svetlem spominu vsem otrokom, ki so se udeležili tabora Marijinih vrtcev na Bukovem vrhu nad Poljanami. Iz selške in poljske doline ter iz Stare in Skofje Loke je prihitelo nad 1100 dečkov in deklic, da na svojem tabornem kraju pri Zalostni Materi božji na Bukovem vrhu javno pokažejo svoje katoliško pripranje in Marijo prosijo miru. To mlado Marijino armado je spremljalo 18 duhovnikov in večje šte-

RADENSKO KOPALISCE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopališče te vrste v Sloveniji zdravi z uspehom bolezni srca, ledvice, živcev, jeter, žolča, želodca, notranjih žlez in spolno motnjo.

Moderni komfort, topla voda, godba, dancing, kavarana, ton-kino, tenis itd. - Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopališča **SLATINA RADENCI.**

Direktni vagon iz Ljubljane, Beograda in Zagreba do samega kopališča!

našega naroda. Slovenski narod bo vendar znal biti toliko hvaležen, da jim bo to žrtev olajšal in jim oskrbel možnost, da bodo lahko neovirano delali v zadostnih prostorih in imeli na razpolago vse instrumente in vse udobnosti za čim bolj uspešno delo. Slovenski narod to dolguje njim, dolguje bolnikom in končno — samemu sebi.

Operacijska soba.

vilo učiteljev in učiteljic, ki zaslužijo javno pohvalo, da so se tudi v počitnicah žrtvovali in pomagali za večji uspeh verske manifestacije naše mladine. Lepa cerkvena Zalostne Mater božje je bila vsa razkošno okrašena in prepletena z venci, tako da je tudi zunanost dostojno vplivala na razpoloženje Marijinih ljubljencev. Po lepem cerkvenem govoru g. prefekta Kopača je sledila sveta maša, med katero je mladina navdušeno prepevala cerkvene pesmi. Po sveti maši se je začel tabor na prostem, ki ga je vodil poljski župnik g. Tavčar Matež in ki je polagal otrokom na srce krasne nauke in opomine. Izredno prisrčni so bili pozdravi zastopnikov vseh Marijinih vrtcev, kar so sledile deklaracije in simbolične vaje. Po opoldanskem odmoru so se spet vrstile razne igre in prizori, vmes pa živahno petje, saj je bila mladina razpoložena in razigrana kot že dolgo ne. Po petih litanijah Mater božje pa se je mladina počasi razšla in ponesla v svoje družine še večjo ljubezen do Marije, katero je tako goreče prosila za mir, katerega naša obmejna mladina tako želi, ker le tako bo vse svoje sile mogla nemoteno posvetiti Bogu, narodu in državi.

Zakaj je toliko nesreč na cesti

V člankih, ki jih je časopisje prinašalo zadnje dni, je bila navedena cela vrsta cestno-polijskih poudarkov. Navajanje teh prometnih poudarkov tako, kakor jih predvidevajo uredbe in zakon, ima namen z njimi seznaniti porabnike ceste in tako zmanjšati število cestno-polijskih prestopkov na minimum. Opaža se pa, da nekateri omenjenih člankov niso jemali resno, ali pa jih sploh niso, ker se še vedno dogajajo nesreče, katerih vzrok je malomarno kršitev cestno-polijskih poudarkov in zdi se, da se posamezniki ne bodo spametovali, dokler jih ne zadene občutna kazen.

Če pogledamo kroniko prometnih nesreč prejšnjega tedna, padejo v oči prav kričiči primeri prometne nediscipliniranosti nekaterih porabnikov cest. Tako je na primer neki kolesar na postajališču električne cestne železnice podrl in hudo poškodoval osebo, ki je pravkar izstopila iz voza cestne električne železnice. Zdi se, da so sploh predpisi o prehitovanju tramvajskih voz ter o vožnji mimo postajališč mnogokaterim neznani. Opazovalec cestnega prometa bo večkrat pričal številnih manjših nezgod, ki se večinoma dogajajo zaradi zgoraj navedenega razloga. Zato bi v kratkem navedel tozadnji predpis v želji, da si ga prizadeji vzamejo k srcu. Mimo vozov cestne električne železnice, ki stoje na postajališčih, smejo druga vozila peljati na oni strani, kjer ljudje vstopajo in izstopajo le zelo previdno in v taki razdalji, da občinstvo ni ogroženo. Ako se ni mogoče ogniti dovolj v stran, mora vozilo obstati, da vsi potniki vstopijo, izstopijo in odidejo iz voza. Pri tem pa morajo pešci, ki čakajo na postajališču, uporabiti le pločnik, ne pa se zbirati na cestišču, ker s tem ovirajo promet.

Druga nesreča se je zgodila zaradi nepravilnega preokracenja ceste s strani nekoga pešca tik pred avtobusom in je le prisrčnosti šoferja pripisati, da ni prišlo do hujše nesreče. Zaradi tega vpoštevaj pravilo, da se sme cesto preokraciti le, kadar je prosta, in sicer po najkrajši poti, tako da se vozniče čimprej zapusti.

Posebno značilen je primer, ki se je zgodil pred dnevi na Kongresnem trgu, ko je neka dama izstopila iz svojega vozila na levo stran prav pred prihajajočega kolesarja, tako da je ta zadela v odprta vrata avtomobila. Slučajno ti nezgoda ni imela hujših posledic, pač pa je dama hotela poučiti kolesarja, da mora bolj previdno voziti, ni pa upoštevala, da je ravno ona tista, ki bi ji bil potreben pouk. Iz vozila se namreč po policijskih predpisih ne sme izstopati nikdar na levo stran, ker je ta stran namenjena prometu iz nasprotni strani in za prehitvanje.

Navedeni primeri jasno kažejo, da bi bilo dobro in koristno, da bi se tozadnjim člankom v dnevnem časopisju posvetilo več pažnje, ker so potrebni vsem brez razlike. Čas bi že bil, da bi naše ljudstvo videlo potrebo striktnega izvajanja cestno-polijskih predpisov, da bi bil konec prometnih nesreč.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 1. avgusta: Vezi sv. Petra; Makabejski bratje. V avgustu se skrči dan za 1 uro 25 min.
Petek, 2. avgusta: Porciunkula; Alfonz M. Lig. škof.

Novi grobovi

† Pri Sv. Marjeti ob Pesnici je umrla v 70. letu starosti daleč na okrog znana in spoštovana posestnica gospa **Kraut Antonija**. Njen pogreb se vrši v četrtek, 1. avgusta t. l. ob 10 dopoldne. Svetila ji večna luč!

Osebnosti

== Poročil se je preteklo nedeljo v Sarajevu monopolni kontrolor g. **Franjo Merše**, uradnik tobačne tovarne v Travniku, z gđ. **Pavlo Korošec** iz Sv. Jurja ob Ščavnici. Novoporočencema iskreno čestitamo in jima želimo obilno božjega blagoslova.

Kvalitetna optika

LJUBLJANA
PASAZA
NEBOTIČNIKA

— Skrb za pohabljenega deca. Spomladi l. 1938 je ustanovil ljubljanski Rotary-klub društvo »Nasla skrb« za pohabljenega deca, kateremu je dal znatna sredstva za oživitvenje ciljev društva, ki jih pove že sam naziv društva. Od vsega početka načeljuje društvu g. **Rihard Skubec**, glavni ravnatelj Trboveljske premogolopne družbe, ki je dal najmočnejše materialne temelje društva. Klubu je uspelo doseči zbrati že nad 100.000 din za društvo. Letos je klub podvil akcijo, da bi se temu društvu pridružili tudi še Rotary-klub v Mariboru in Kranju. V ta namen so se sestali zastopniki ljubljanskega kluba z zastopniki mariborskega in kranjskega kluba. Oba kluba sta sklenila podpreti akcijo ljubljanskega kluba v vsakem oziru. Tako bodo sedaj trije slovenski Rotary-klubi skrbeli za to, da pride čim prej do znatnejšega delovanja društva in poskrbeli, da bo društvo v ta namen dobilo še nova sredstva za svoje delo. Tako so slovenski klubi pristopili v veliki izmeri k izvrševanju socialnih nalog, katere so si postavili kar je hvaljevredno in zasluži priznanje. Zeleti je, da se zbere čimprej več sredstev za izvrševanje plemenitih ciljev društva »Nasla skrb za pohabljenega deca«.

Danes je izšla 8. številka „Obiska“

Pravkar je izšla iz tiska po vrsti že osma številka našega najboljšega družinskega mesečnika »Obiska«. Tudi ta bo, kakor že vse druge pred njo, prinesla veselje bralcem in bralkam. Opremljena je pet z imenitnimi fotografijami v barvni tisk, s posebno prilogo v barvah, z risbami naših priznanih umetnikov in z okusnimi, zanimivimi posnetki med tekstem. Izredno zanimivo gradivo je razporejeno na vseh straneh te številke. Urednik se, kakor je videti, prav dobro zaveda, da je za revijo to vrste glavno merilo to, da so članki aktualni, pisani tehnično in privlačno hkratu.

Naslovna slika je odlični posnetek »Junaka iz sinjske Alke«. Tudi na zadnji strani ovitka je lep motiv iz Dalmacije. Na notranjih straneh ovitka pa so prizori, ki jih je slikal g. **Vis. knežinja Olga** razdeljuje nagrade najboljšim učencem v šoli za bolničarke v Belgradu, dalje trenutke, ko se dr. **Korošec** kot novi prosvetni minister pogovarja z zastopniki tiska. Lepi prizori iz čudovitega filma o »Mahi Tereziji« so prikazani v krasni tehnični izvedbi. Na prilogi v barvni tisk so tokrat »Slike o slikanju slik«; posnetki so bili napravljene, kjer so fotografirali strokovnjaki iz barvah fotografirali monumentalne Kosove zgodovinske slike. Dve nadaljni strani sta posvečeni »Sinjski Alki«, na eni pa so umetniške fotografije naših najboljših amaterjev. Kulturni koledar spel kakor v vsaki številki, uvaja berivo. Preprosto pisana, pa plemenita črtica Franceta Bevka, »Na četrti galeriji znova potrjuje kvaliteto tega odličnega slovenskega pisatelja. Ilustrirana je z risbami nadarjenega mladega slikarja **Evg. Sajeveca**. Kratke, informativne tekst spremlja posnetek z »Otoka medenih tednov«. Zanimiv je sestavek Charlesa Chesnelonga o »Možu«, ki je prerodil Portugalsko, z vrsto prelepih fotografij iz Portugalske, Vladimir Koman piše o »Sinjski Alki«, Romantično je tokrat nadaljevanje romana s slikami »Juarez in Maksimilijan«. Z danes aktualno pokrajino, Francosko Sirijo, nas seznanja posrečeno sestavljena fotografska reportaža, »Jumbo« spel poskrbi s svojo humoresko »Amerikanec in slavni prepadi«, da se bralce od srca nasmeje. Znano je, da je maršal **Italo Balbo**, ki je pred nedavnim umrl tragično smrti, o velikem poletu italijanskih letal v Južno Ameriko, napisal posebno knjigo — in iz te knjige je vzel napeto pisan sestavek, ki je opremljen s fotografskimi posnetki takisto iz te knjige. V tej številki so zaključene »Sembilne bukve«, napovedi, ki jih je nečisto bralcev ves čas zasledovalo s tolikšnim zanimanjem. Na svoj duhoviti in točni način razglablja R. Jurček o »Zlomu Francije in ravnovesju v Evropi«. Kratke sestavek obravnava misli k novi knjigi prof. S. Bunca »Pregled slovnice in slovenskega jezika«. Močno izvira je celostanska fotografska reportaža o delfinski »Tekmice v skoki«. Ženski svet se bo tudi tokrat z zanimanjem in pridom pomudil pri rubriki »Moda, Zena, Družina«. Prijatelji zamolanih problemov bodo seveda spet veselili za soljenje kriminalne ugank. Za tiste, ki si radi belijo glave s »Prevejanjem«, je tudi v tej številki dobro poskrbljeno. »Mrtvaški zvonec« je naslov resničnih kriminalnih zgodb z arhiva Scotland Yarda, kakor jo je s spretnim peresom obdelal G. Lafumée. Lepo partijo in tri močno popoprane probleme bodo z veseljem pozdravili šahisti. Razen tega pa je raztresenega po straneh revije še mnogo zanimivega, tako v besedi kakor v sliki. Naše pisatelje in fotografe opozarjamo na razpis za najboljšo novelo, potopis in fotografije. Revija, za katero znaša celoletna naročnina 72 din, se naroča pri upravi: Ljubljana, Kopitarjeva ulica — trgovina Ničman.

— Seznam darov za kapelice Kraljice miru na Uskovičnici. Za kapelico Kraljice miru na Uskovičnici so doslej darovali: po din 500: občina Srednja vas; mestna občina Jesenice; Stare Simon, Češnjica (za zvon), zbirka g. Leona Pibrovca na Jesenicah; po din 300: Anuska in Pavel Polak, Ljubljana; po din 200: Ema Polak, Ljubljana; po din 100: Hodošek Ivan, Srednja vas; Mikuš Marija, Ljubljana, Kumar Rudolf, Ljubljana, Starki Adolf, Bled, Grad Boris, Radovljica, inž. Jože Sodja, Kmetaka hranilnica in posejilnica, Radovljica; po din 50: Pogačnik Franca, Belgrad, dr. Albin Smajd, Radovljica, Resman France, Radovljica, Jakob Fatur, Radovljica, Družba Radovljčanov; po din 10: Cesar Tone, Jeroka, Stros Jože, St. Fužina, Peterček Polak, Ljubljana, M. Kuhar, Ljubljana, Hafner France, Radovljica in Košir Mihaela, Radovljica; po din 5: Golobčič Peter, Ljubljana. Na dan blagoslovitve je bilo nabranih din 977.50. V blagu so darovali: Solar France, bančni uradnik na Bledu star zvon; Sodja Anton, Češnjica, Mencinger Janez, St. Fužina in Bernik Janjo Srednja vas les za oltar; družina Zabkar z Jesenic oltarni prt in lepo izdelane vaze; Golf Kristina in Hodnik Marija domače platno. — Vsem darovalcem se v imenu pripravljalega odbora najlepše zahvaljujem. Pravtako pa se zahvaljujem prevzvišenemu gospodu škofu dr. Rožmanu, ki je blagovolil osebno blagosloviti kapelico in tovarišem duhovnikom, ki so se slovesnosti udeležili, g. profesorju Glasbene akademije Janku Ravniku, ki se je trudil s pevci iz Bohinjske Srednje vasi in Boh. Bietrice, da bi čim bolj povzdignili slovesnost, kakor tudi pevcem, ki so se s tolikim veseljem odzvali njegovemu povabilu in končno še enkrat načelniku Agrarne skupnosti Hodočnik Jožefu iz Bohinjske Srednje vasi in ostalim odbornikom, ki so pokazali toliko razumevanja. Vsem naj Bog in Kraljica miru obilno povrne vse. V imenu pripravljalega odbora za blagoslov kapelice na Uskovičnici: Tone Duhovnik, kaplan, Bohinjska Srednja vas.

ŽALNI VENCI

— Smrtna železniška nesreča v Dev. Mar. v Polju. Na malem železniškem postajališču v DM v Polju se navadno dostikrat križajo razni vlaki. Včeraj popoldne se je tam primerila huda železniška nesreča, katere žrtev je postal delavec Jože Fabjan, star 39 let, rojen v Gor. Potoku, okraj Kočevje. Mariborski potniški vlak, ki prihaja v Ljubljano ob 13.23 in ki postoji na omenjeni postaji, da mimo vozi brzovlak iz Trsta, omeneno sedaj namo z Raketa, ki pa odhaja iz Ljubljane ob 13.10, je postal na postajališču. S potniškim vlakom se je vozil delavec Jože Fabjan, ki je bil na orožnih vajah v Ljubljani in je dobil večednevi dopust, da je mogel k svoji rodbini v Sisek, kjer je zaposlen v neki tovarni. Ko je potniški vlak, kateremu je bila priložena tudi garnitura iz Zagreba, stal na omenjeni postaji, je Jože Fabjan stopil iz vagona in hotel oditi na prosto. Mimo je privozil z vso brzino brzovlak. Brzovlakova lokomotiva je zagrabila Fabjana in ga vrgla z vso silo pod sedeni vagon potniškega vlaka, ki se je tudi podasi začel premikati v smeri proti Ljubljani. Fabjan je dobil emrtne poškodbe na glavi. Razbita mu je lobanja, tako, da so se pokazali možgani. Obležal je mrtve na mestu. Truplo nesrečnega moža so prepeljali v mrtvašnico na pokopališče pri DM v Polju, ko so večrki orožniki ugotovili dejanski stan nesreče.

— Dijaški dom v Ptuju sprejema tudi za prihodnje leto dijake drž. realne gimnazije in meščanske šole pod zelo ugodnimi pogoji. Starši, ki nameravajo poslati svoje sinove v zavod, naj jih čim prej prijavijo. Zahtevajte brezplačno prospekt! Vsa potrebna navodila dobite pri Vodetvu dijaškega doma v Ptuj.

— Pektasol, Frutapect in Drogesan, vse za vključevanje sadja, se zopet dobi v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ul. 5.

— V Službenem listu kralj. banske uprave dravske banovine od 31. julija t. l. je objavljena »Dopolnitev uredb o delu in poslovanju društva Rdečega križa«, dalje »Uredba«, ki katero se izenačujejo predpisi o opravljanju sodniškega izpita in predpisi o opravljanju odvetniškega izpita. »Sprememba člena 7. uredb o pomožnih letališčih«, »Spremembe in dopolnitve navedbe št. 3 o omejitvi prodaje tekočega goriva«, »Dopolnitev za maksimiranje cen posameznih predmetov«, »Popravek v tarifi skupnega davka na poslovni promet in «Naredba o izpremembi zdraviliškega reda za gorko kopališče v Toplicah na Dolenjskem«.

— Usmiljenim srcem. V 6 članski delavski, revni družini imajo dečka 8 let starega, ki mu je predlaskim huda bolezen popolnoma ohromila obe nogi, da ne more reči niti po berglah hoditi. Po zdravniškem nasvetu bi bil zanj neizrečene vrednosti voziček na treh kolesih, ki bi lahko gonil, ker sta nogi v členkih gibljivi. Deček je sicer čvrst in močan. Ali bi se ga kdo usmilil in mu tak voziček, četudi star a dobro ohranjen, podaril ali pa kupil? Dobrohotne ponudbe sprejme upravnistvo, kjer se tudi izve naslov staršev.

— Potenje nog ublažite in vzete duh s stalno uporabo Gregoričevega »BOROSANA«. Zahtevajte brezplačen vzorec v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— Garderoba za kolesa na ljubljanskem kolodvoru. Nobeno podjetje in nobena druga javna ustanova ne sprejme na dan toliko koles v varstvo kakor ljubljanski kolodvor. Naj ne bo zamere, če povemo še to, da tudi nikjer drugod ni tako slabo preskrbljeno za spravljaj koles kakor prav na ljubljanskem kolodvoru, ki ima danes celo že motorizirane vozičke za prevoz priloge, da o poglavitnem načrtu sploh ne govorimo. Garderoba za kolesa na ljubljanskem kolodvoru ima namreč le nekaj, namreč streho, pod katero se odlaga tudi vsa druga priloga, vse drugo pa si moramo misliti. Kolesa se drugo za drugim pristanjajo ob zid in ko je kakih deset do dvajset koles že naslonjenih drugo ob drugega, mora garderober začeti z zlaganjem nove vrste. Ker je v sedanjem poletnem času vsak dan v garderobi shranjenih najmanj po štirideset do petdeset koles, si lahko mislimo, koliko dela ima garderober v tej garderobi. Navadno je namreč tako, da je kolo, ki ga hoče vzeti stranka, skoraj vedno prav ob zidu. Pa se začne prelaganje koles z enega kupa na drugi. To se ponavlja skoraj pri vsakem kolesu in če bi garderober mogel šteti, kolikokrat prenese vsako kolo, bi dobil lepe številke. Tako je ob delavnih. Kakšno pa je ob nedeljah, ko čaka v garderobi

navadno nad 100 koles ves dan do večera, si pa ne moremo misliti. To povedo lahko samo tisti, ki včasih morajo čakati po četrte ure, da pridejo do svojih koles. Garderober je namreč v tem času prelagal nepretrgoma kolesa s kupa na kup, da je mogel vrniti vsakemu svoje. Ne bi godrnjali, če bi bila ureditev stola za kolesa, pa najsi iz navadnih lesenih lat, ne vem kakšen izdelek. Tako je pa že skrajni čas, da se tudi to vprašanje vsaj približno reši.

Po državi

* Prevod sv. pisma na hrvatsko. Na konferenci katoliških škofov v Zagrebu je bilo sklenjeno, da se izda popolni prevod sv. pisma v hrvatskem jeziku. Dosedanji prevodi, kolikor jih je, niso bili popolni in se je pokazala potreba, da dobe katoliški verniki popolni prevod stare in nove zaveze. Prevod bo oskrbel vrhbosanski nadškof g. dr. Ivan Šarič.

* Uradniki zagrebškega Pokojninskega zavoda dobijo draginjske doklade. Upravni odbor zagrebškega PZ je na posredovanje Zveze hrvatskih privatnih nameštencev sklenil svojim nameštencem dati draginjsko doklado na osnovne plače po sledeči skali: Pri plači do 2000 din mesečno 20%, pri plači do 3000 din 15%, pri plači od 3000 do 4000 din 10%. Oženjeni nameštenci bodo dobili še 50% dodatek na dosedanj družinsko doklado, ki znaša doslej za ženo 400 din, za vsakega otroka pa 200 din.

* Preskrba Hercegovine s pitno vodo. Poleti so celi okraj Hercegovine brez vode. Po več ur potuje hercegovski kmet z oslom ali konjem, dokler ne najde vode in napolni svojo posodo. Je pa tudi mnogo studecev, ki so zaradi napajanja živine postali nezdravi in prenašajo nalezljive bolezni, posebno legar. Problem vode ni samo zdravstveno, marveč tudi socialno in gospodarsko vprašanje Hercegovine. V brezvodnih krajih zahodne Hercegovine je najmanj 500 starih vodnjakov in okrog 300 neurejenih mlak. Z razmeroma malimi stroški bi se dali ti vodnjaki urediti, vendar ljudje sami tega ne zmorejo. Vse občine

zahodne Hercegovine so prezadolžene in ne morejo pomagati ljudem. Banovina Hrvatska se je sedaj resno lotila vprašanja preskrbe Hercegovine s pitno vodo in je v svojem proračunu določila 300.000 din za zgradbo vodnjakov na področju Zdravstvenega doma v Mostaru.

* Nove šole v Vojvodini. Donavska banska uprava je dala podporo za dovršitev šol, zgradi v 85 občinah donavske banovine. V ta namen je dovoljen kredit 4 milij. din, za zgradbo novih šolskih poslopjaj na en milijon din. Od tega bo zgrajenih šest novih poslopjaj v raznih mestih donavske banovine.

* Prva pomoč družinam ponesrečenih rudarjev. Kakor smo že poročali, se je v rudniku pri Aleksincu smrtno ponesrečilo 11 rudarjev. Minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljevič je sedaj nakazal za družino ponesrečenih rudarjev 40.000 din kot prvo pomoč.

* Povečana tovarna aluminija pri Sibeniku. Tri leta šele obstoji tovarna aluminija v Lozovu pri Sibeniku, pa je že zelo povečala svojo proizvodnjo in tudi obseg svojega obrata. Še nedavno je bila ta tovarna edina v Srednji Evropi, ki je izdelovala čisti aluminij. Danes zaposluje tovarna 500 delavcev in nameštencev. Ob ustanovitvi je imela tovarna 16 peči, danes jih ima pa že 54. Vsak dan proizvaja do 8500 kg čistega aluminija. Zgradili so tudi tovarno aluminijevega oksida, katerega je tovarna prej dobivala iz Most pri Ljubljani. Tovarna ima za svoj razmah vse možnosti. V neposredni bližini so ležišča boksitne rude, zraven je pa morje, ki omogoča cenejši prevoz kakor pa železnica.

* Avtomobilska cesta od Sušaka do Dubrovnika. V dveh letih bo dograjena krasna avtomobilska cesta od Sušaka do Dubrovnika. To bo edinstvena avtomobilska cesta v Evropi, ki bo gotovo privabila veliko tujcev. Vsak kilometer te ceste bo veljal približno en milijon din. Ko bo ta cesta dograjena, se bodo brez dvoma zelo dvignila primorska letovišča, še bolj bi se pa, če bi zgradili tudi že davno objeljeno avtomobilsko cesto iz Ljubljane do Sušaka.

* Triletni otrok zgorel. V hiši kmeta Mane Šaše v bližini Cazina se je zgodila strašna nesreča. Mane in njegova žena sta šla na sejem v Slunj, doma sta pa ostali triletna Rada in osem-

Danes ob 16., 19. in 21. uri II. del pustolovnega filma

Triletni legionarji — triletni mušketirji

Moderna verzija po romanu

A. Dumas-a

KINO SLOGA, tel. 27-30

Danes zadnjikrat!

Duhovita komedija **Dan po ločitvi**

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

z Luiso Ullrichovo in Hansom Sönnkerjem v glavnih vlogah. **KINO UNION** Telef. 22-21

letna Milica. Otroka sta se igrala, končno je pa mala Rada zaspala na slani v postelji. Milica se je igrala z vžigalnicami in je pri tem zažgala slamo, na kateri je spala Rada. Kmalu je bila vsa hiša v plamenih. Čeprav se je takoj zbralo okrog 60 kmetov, niso mogli ognja omejiti. Z veliko težavo sta dva kmeta pohitela v gorečo hišo in prinesla ven Milico, vso opečeno po obrazu in jo tako rešila strašne smrti. Mala Rada pa je zgorela in sta oče in mati, ko sta se vrnila domov, našla samo pepel.

* Obtožen umora — oproščen. Pred okroglim sodiščem v Varaždinu se je te dni zagovarjal 23-letni Dragotin Pilik, ki je bil obtožen, da je kmeta Ratkaja z nožem do smrti zabodel. Priče so pa soglasno potrdile, da je Pilik svoje dejanje storil v silobranu, nakar ga je sodišče oprostil.

Darujte za Jegličev akademski dom!

* Prijatelj je ustrelil. V neki vasi pri Karlovcu so imeli prošenje, na katerem se je zbralo veliko ljudi. Naenkrat je počil strel in 19-letni Ivan Ratkaj se je mrtve zgrudil na tla. Ustrelil ga je njegov 24-letni prijatelj Imbro Car, s katerim sta se za neko malenkost spila.

* Strašna nesreča pri ribolovu z dinamitom. V bližini vasi Radline pri Sibeniku se je te dni zgodila strašna nesreča. Več fantov in mladih mož je metalo v reko Krko dinamitne patrone, ki so v vodi eksplodirale in pobile vse v bližini nahajajoče se ribe. Pobite ribe so zaplavale na površju vode. Da bi jih pobral, je skočil 27-letni kmet Tadija Alojz v vodo. Njegov najboljši prijatelj in sorodnik Ante Alojz je vnovič vrgel v

Za izlete ...

... oblačimo najrajši obleke v živih barvah. Posebno važna je pa stalnost barv. Nihče, kdor se odloči za blago, barvano z Indanthren-barvami, ne bo doživel neprijetnega razočaranja. Indanthren Vam daje jamstvo za resnično stalnost barv. Izključeno je, da bi blago izbledelo ali da bi se barve prelele, ker je blago barvano z Indanthren-barvami, neprekosljivo stalno v pranju, na svetlobi in po vsakem vremenu.

Ljubljana, 1. avgusta

Radio Ljubljana

Četrtek, 1. avgusta: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Mojstri harmonike (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Deset minut zabave — 20.10 Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 20.30 Pevski koncert gđ. Vande Ziberlove, pri klavirju prof. Mar. Lipovšek — 21.15 Reproduciran koncert simf. glasbe — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Vesel spored (Radij. orkester).

Drugi programi

Četrtek, 1. avgusta: Belgrad: 21 Narodne pesmi — Zagreb: 20.30 Slovenska orkestralna glasba — Bratislava: 21.30 Komorni koncert — Praga-Bрно: 19.45 Jan Malatova komična opera »Vesela snubitev« — Sofija: 21 Italijanske pesmi — Beromünster: 20.30 Skupna švicarska oddaja — Budimpešta: 20.05 Trio — Stockholm-Hörby: 22.15 Orgle — Rim-Florence: 22 Komorni koncert — Kodanj: 20.45 Kino orgle — Sottens: 21.20 Zabavni koncert. Belgrajska kratkovalna postaja: YUA, YUB (40.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Cerkveni vestnik

— Porciunkulske pobožnosti pri frančiškanih. Danes popoldne slovesna otvoritev porciunkule s procesijo z relikvijo sv. Franciška. Zvečer ob 6.15 cerkveni govor g. prof. dr. Filipa Terčelja, litanije in blagoslov. Jutri 2. avgusta ob 5.30 govor g. dr. Petra Eržena iz Kočevja, nato ev. maša z ljudskim petjem. Ob 9 dopoldne pontifikale v. maša stolnega dekana g. dr. Kimovec. Zvečer ob 6.15 slovesne večerice z zahvalno pesmijo.

Lekarne

Nočne službe imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

vodo dinamitno patrono. Ko je ta eksplodirala, je Tadija izginil v vodi, iz katere so malo pozneje potegnili strašno razmrvarjeno truplo. Ante je, ves obupan zaradi smrti svojega prijatelja, glasno jokajoč lekel v bližnji gozd. Tudi drugi metaleci dinamita so se razkropili. Ponesrečeni Tadija je bil oženjen in zapušta ženo in malega otroka.

Anekdota

Kralj Friderik Veliki je imel navado, da je samo starejše častnike imenoval za generale, ljudi, ki so imeli velike izkušnje in so se odklikovali po svoji premissi. Samo eden izmed njegovih generalov je bil še mlad. Do visokega položaja je prišel zaradi svoje vestnosti v mladosti. Pisal se je Winterfeldt in se je na njem videlo, da je res še mlad. Pogosto je bil objesten in je uganjal nemnosti.

Nekega popoldneva je jezdil Friderik Veliki v spremstvu generala Winterfeldta skozi neko vas v bližini Potsdama. Govorila sta ravno o taktičnih vprašanjih pri konjeniških napadih. Med tem sta srečala mirnega jezdeca, namreč vaškega duhovnika, ki je hotel obiskati svoje podružnice.

»Lepega konja ima,« pravi general kralju, moram ga interperirati o tem.

»Pustite ga lepo pri miru,« reče kralj. Jaz poznam tega človeka in vem, da z njim ni dobro češnje zobati.

Winterfeldt pa ni poslušal kralja, marveč se je obrnil k duhovniku in mu rekel: »Vi jezditte krasnega konja, gospod župnik. Moram pripomniti, da je bil naš Odršenik skromnejši, ker je navadno jezdil osla.«

»Tudi jaz bi naredil tako kakor naš Odršenik,« odgovori duhovnik, »ali odkar je našemu Velikanstvu kralju prav, da imenuje osle za generale, so postali osli v Prusiji zelo redki.«

Duhovnik se je priklonil in jezditel naprej. Winterfeldt je ta odgovor tako zadel, da je kar onemel in zmeden gledal za duhovnikom.

»Jaz sem Vas svaril,« je dejal Friderik Veliki in se od srca smejal.

KULTURNI OBZORNIK

Ivan Zorec – šestdesetletnik

visoki jubilej in ga poprosil, naj mi za to priliko za naše čitatelje pove kaj pomenibnejših dogodkov iz svojega življenja.

Rad se je odzval moji prošnji in pripovedoval: »Luč belega dneva sem zagledal dne 25. junija 188 v Malem Gabru št. 7 ob Temečnici v območju stiskega samostana na Dolenjskem. Po došolanju in odsluženju vojašnice kot enoletni prostovoljec sem leta 1903 dobil službo v tržaškem ravnateljstvu državnih železnic, služil v najtežjih razmerah in napredoval do višjega kontrolorja, leta 1932 pa sem zaradi bolezni stopil v predčasni pokoj.«

Ivan Zorec je začel pisateljati že zelo zgodaj. Sam mi je omenil, da prav za prav že doma v Malem Gabru, pa prav tako tudi v nižji gimnaziji. Takrat je namreč tako rekoč še kot otrok sestavljal pisna števila in svojim znancom v precej lepi knjižni obliki, pa tudi marsikatero pesmico je v mladih dijaških letih zaokrožil. Vendar nobena izmed njih ni bila nikdar objavljena, ker je Zorec v svoji skromnosti menil, da njegovo pero ne bo nikdar seglo v poetične višine. Tako je tudi v vseh svojih poznejših delih ostal pri oblikovanju v prozi.

V našo javnost je stopil kot dijak tretje gimnazije v mladinski list »Vrtec« s kratkimi črticami in utrinki v prozi. Iz Vrta je peljala pot v Kalanov Domoljub, v Trstu, kjer je tudi služboval kot železniški uradnik, je pisal v tamošnjega Slovana, sicer se je pa oglasal tudi po drugih listih z najraznovrstnejšimi podlistki kakor tudi s številnimi članki narodno-obrambene vsebine, ali pa tudi s članki, s katerimi je posegal v stanovske železničarske stvari in brige. Končno se je pojavil s črticami in novelami tudi v Domu in svetu ter v Ljubljanskem Zvonu.

Prva njegova posebna knjiga nosi naslov **Pomenki** in je v nji zbral pisatelj sedem novel, dve iz Doma in sveta, druge iz Ljubljanskega Zvona. Nato je izdal knjigi **Zmote in konec gospodične Pavle** ter **Zeleni kader** (1925). Potem pa je v nadaljnjih svojih delih prav za prav šele našel samega sebe, zlasti pa svojo ožjo domovino ob Temečnici in tamošnjega človeka z njegovo govorico vred. Iz rojstnega kraja nam je najprej napisal **Domacijo ob Temečnici** (1929), nato pa tetralogijo v prosovo osemstolletnice stiskega samostana. Posamezne knjige te tetralogije imajo naslove: **Beli menihi** (1932), **Stiški svobodnjak** (1934), **Stiški tlačan** (1935) in **Izgnani menihi** (1937). Vseh zadnjih pet knjig je izšlo kot večernice pri Mohorjevi družbi. Končno pa je še v Mladiki pred leti izdal nekako avtobiografijo pod naslovom **Iz nizav in težav**, kjer na način Aleševčevega dela Kako sem se jaz likal, popisuje s precej veselo in humoristično besedo svoja doživljanja. Pred kratkim pa je pri založbi Hram

izšel tudi njegov prevod, ali bolje prepesnitev Friderika Gagera delo **Cesta**.

V glavnih svojih delih se je Ivan Zorec močno približal Levstiku in Jurčiču, in to predvsem po jezikovni strani, deloma tudi v risanju zgodbi iz življenja in naporov našega dolenskega kmeta, manj pa v risanju človeškega dviganja in navdušenja. Zlasti v zadnji knjigi iz zgoraj omenjene tetralogije se je vse preveč oddaljil od svojih vzorikov, tako da je celo malo posrečena tudi v jeziku in dialogih, ki so preveč oddaljeni od ljudstva, posebno zaradi svoje pretežke in preučene vsebine. Njegova velika odlika je zlasti v tem, da nam je pokazal življenje iz šestih zgodovinskih stoletij, kakor ga je živel cerkev, pa kakor ga je doživljal tudi svobodni in nesvobodni slovenski kmet na Dolenjskem v teh dobah. Iz njegovih del se tako zrcali vse kulturno delo in deloma tudi socialno življenje naše dolenske zemlje in njenega človeka. Morda je tu in tam, zlasti v socialnem življenju posegel preveč na površje, a premalo v globino.

Najodličnejša osebnost iz njegovih del je sprva stiški svobodnjak, pozneje pa stiški tlačan Trlep. Kakor je ta postava nekaj veličastnega med našimi slovenskimi kmeti z Dolenjskega, tako je na nekaterih mestih vendarle premalo aktivno naslikana. V neizbrisnem spominu pa bo ostala vsakemu slovenskemu bralcu Trlepova osebnost, njegova upornost in moškost, kakor jo je pokazal v znanem prizoru na Medvejeku.

Ta ali oni bi si v njegovih povestih, čeprav lepo slikajo dolensko življenje, želeli vendarle, da bi pisatelj vsaj včasih iz mirnega, idiličnega popisovanja posegel v življenje s krepkejšo močjo in z živahnim zapletom in razpletom posameznih dogodkov.

Ivan Zorec je tako postal naš odlični pisatelj ljudske povesti. Od ljudskih povesti posebno zahtevamo, da so pisane jasno, jedrnat in preprosto, ali kakor pravimo, da »vlečejo«. O Zorčevih povestih to brez dvoma lahko trdimo. Naš preprosti človek je vse večernice o »belih menihi« prebral tako rekoč v eni sapi. To so prave ljudske povesti, čeprav bi seveda vsaka od njih ne mogla vzdržati popolne estetske ocene. Zorec nam je v ljudski povesti ovekovečil Trlepa, ki je seveda zastopnik tistega preprostega slovenskega kmeta, ki nam je skozi vsa stoletja ohranil vero in običaje in jezik. Da, zlasti jezik. Brez dvoma je lepota Zorčevega jezika in klenost njegovega dolenskega govora največja odlika v vseh njegovih delih. Ni morda njegov jezik kakšno narečje iz Malega Gabra, pravi slovenski knjižni jezik je v njegovih knjigah; če pa ima mnogotere izraze iz svojega domačega govora, mu je to štet samo v dobro, kajti če jih je napisal v svojih povestih, je s tem dokazal, kako temeljito je domači govor študiral in s prekrasnimi izrazi iz njega obogatil naš knjižni jezik. Njegovi ljudje govorijo tak resnično ljudski govor, ki je o njem Levstik dejal, naj se gredo vsi pisatelji na deželo učiti, in so res ljudje, ki žive na naši slovenski zemlji, so trdi in robati, trmasti in visoki, morda skoro ošabni, a vendar v svojem srcu blagi in srčno dobri (Trlep!).

Nad štirideset let je preteklo, odkar se je Ivan Zorec oglasil v slovenski književnosti. Od takrat do danes nam je napisal dolgo vrsto pripovednih del, med njimi kot prvi tetralogijo iz naše slovenske zgodovine. Zato bo njegovo ime v slovenski književni zgodovini za zmerom zapisano z zelo vidnimi črkami. Skromnemu, a zato nič manj pomembnemu pisatelju ob njegovi šestdesetletnici prav iskreno čestitamo. F. J.

SLAVA BARAGU. Zbirka gradiva za Baragovo proslavo. Misijonska knjižnica 11. zvezek. — Zbral in uredil **Lenček Ladislav CM.** Izdala in založila uprava Katoliških misijonov.

Pred kratkim je izšla knjiga, posvečena škofu Frideriku Baragu. Knjiga hoče biti priložnost za prirajanje Baragovih proslav. Uvodno priporočilo je napisal škof dr. Gregorij Rožman. V uvodu med drugim pravi: »Premalo, mnogo premalo storiš za to, da bi Bog Friderika Baraga povečal s tem, da ga Cerkev prišteje med svetnike. Res, premalo storiš. Sami se premalo poznamo junake kreposti Baraga, sami njegovi priprošnji premalo zaupamo, zaradi tega mu ne dajemo priložnosti, da bi sprosil od Vsemogočnega kakšne čudeže. Z veseljem pozdravljamo to zbirko gradiva za Baragovo proslavo ter jo vsem vernikom in kulturnim organizacijam in vsem župnijam kar najtopleje priporočamo. Naša verska in narodna dolžnost je, da vse storimo, kar moremo, da vsa katoliška svet spozna veličino Baragovo in se z zaupanjem priporoči njegovi priprošnji, potem bo tudi Bog storil svoje in povečal svojega junaka služabnika.«

Zbirka sama sestoji iz pesmi, življenjepisa Baragovega, predavanj in nagovorov, deklaracij in zbornih nastopov, otroških prizorov in raznih iger ter iz glasbene priloge.

Uvodno pesem Čudovit si v svojih svetnikih je spenila Marija Brečić-Jelen. V nji izraža željo, da bi Baraga čimprej smeli častiti na oltarju. Uvodno besedo je napisal urednik sam in v nji izraža upanje, da bodo zbirko, ki so si jo mnogi že dolgo želeli, sedaj lahko s pridom uporabljali. Življenje našega velikega rojaka je popisal dr. Franc Jaklič. Prav je, da je življenjepis zelo obširen in do podrobnosti natančen tako, da nam ne popisuje samo dogodkov iz Baragovega življenja, marveč nam podaja tudi njegove boje z jansenisti in nam prikazuje njegovo veliko osebnost, tudi njegov duševni obraz.

Med predavanji in nagovori so nekateri ponašali, večinoma pa so to izvirni sestavki, napisani nalašč za to priliko. Dr. Fr. Jaklič objavlja govor Velikan po delu in svetlosti, p. Kazimir Zakrajšek sodeluje v knjigi s ponatisom predavanja, ki ga je imel 6. januarja 1931 v dvorani hotela Union ob priliki proslave stoletnice Baragovega prihoda v Ameriko pod naslovom Baraga je bil svetnik. Sledijo krajši govori, ki obravnavajo vprašanja, zakaj je Baraga velik, ali bo proglašena za svetnika, ali ga smemo častiti, dalje govore o razmerju Friderika Baraga do evharistije, zopet drugi so namenjeni otrokom, drugi dijakom, delavcem, Marijinim družbam, akademikom.

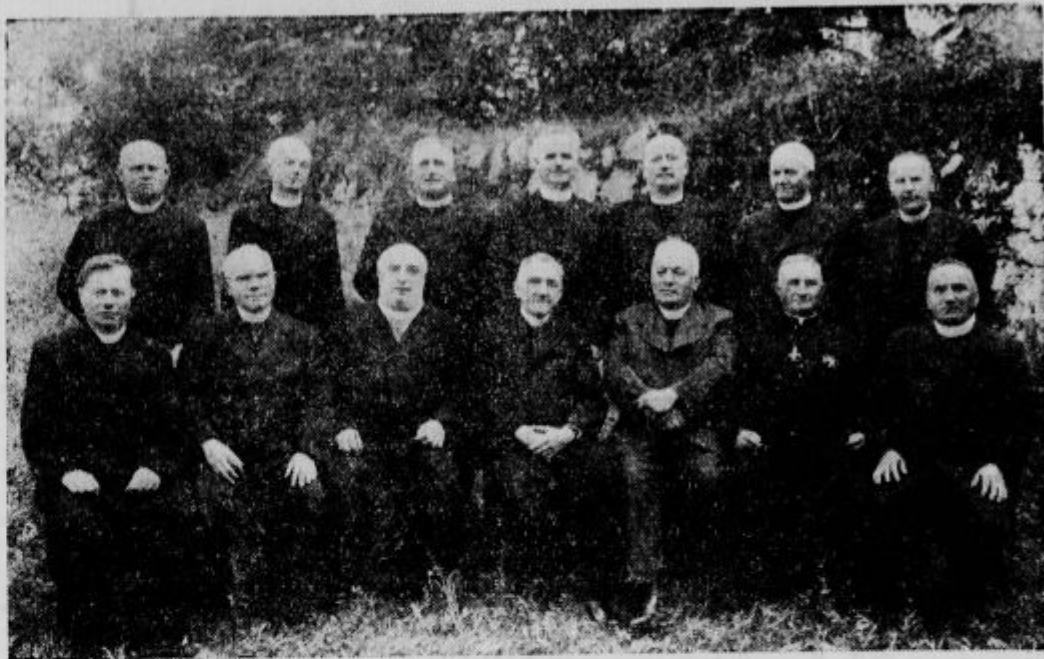
Drugi del zavzemajo deklaracije in zborni nastopi, ki so jih prispevali **Franc Kusteli, Jože Cukale, Marija Brečić, P. Krizostom Sekovanič, Jože Šmit, S. Darina Konc, Lojze J. Zabkar** in drugi.

Isti sodelavci so izpolnili tudi tretji del, ki objavlja otroške prizore in razne igre. Na koncu pa sledi glasbena priloga, v kateri so kompozicije nekaterih pesmi iz same zbirke in tudi od drugih. Kompozicije sta priredila skladatelj Matija Tomc in P. H. Sattner.

Pričujoče zbirke smo lahko veseli, ker smo jo dobili prav v času, ko se je v versem življenju slovenskega naroda porajalo gibanje, da bi dobili tudi mi svetnikov našega rodu. In to poleg škofa Slomskega ravno škofa Friderika Baraga. Naj bi ta zbirka dosegla svoj namen, da bi Slovenci v kratkem času čim bolj spoznali Baraga in njegovo delo, ne samo tisti, ki žive v slovenski domovini, ampak tudi oni, ki žive za meji, še posebno pa Slovenci v Ameriki, kjer je Baraga pustil svoje najboljše moči, dotrpel in umrl. Poleg drugega naj tudi proslave, ki se bodo prirejale ob pomoči pričujoče zbirke, pomagajo, da bomo čimprej častili in slavili škofa Baraga na naših cerkvenih oltarjih. F. J.

Obzorja št. 6-7. Mariborska revija za lepoto, umetnost in publicistiko Obzorja prinaša v zadnji dvojni številki na prvem mestu Antona Ingoliča črtico Zapuščena hiša. V nji obravnava pisatelj problem zakonske ljubezni in zakonolomstva. Andreja, ki se je samo enkrat spoznal, zadene zaslužen in upravičen kazni s strani žene Brede, kajti ta zapusti ne samo svojega moža, marveč tudi pravkar na novo zgrajeno hišo. Psihološko in umetniško mnogo slabša je Rajka Anžička črtica Pri stricu. Preveč je v nji seksualnega motiva, in to še povrhu med stricom in nečakinjo. Pavla se namreč vse premalo odločno brani strica, da bi mogla v nas vzbuditi kako socialno občutje, kar je bila sicer očitna pisčeva želja. Dr. Maks Robič aktualno razpravo o filozofiji vojne. Na tem mestu smo pred kratkim omenili podobno hrvaško razpravo v pogledu antične dobe na vojno in mir. Bistvo tiste razprave je bil govor o napadalni in obrambni vojni, v pričujoči razpravi pa je dr. Robič zajel problem globlje, namreč s filozofske strani, tako da razpravlja ne samo o zgodovinskih pogledih na vojno, ampak govori tudi o namenu vojne, o vojnih sredstvih o koristi in škodi po vojni, o napadu in obrambi, o realnih vojnah, o vplivu svetovnega nazora in gospodarskih činitelj na vojno, o političnih ciljih, ki jih hoče kdo z vojno doseči, o miru in vojni, o zmagi in porazu itd. Clankar zaključuje razpravo z mislijo, da je kljub vojnim grozotam vendarle boljše boriti se za svobodo, kakor pa živeti v nečestni sužnosti. V. K. razpravlja pod naslovom Poglavja in individualistične poetike o sodobnem romanu. Dr. Joža Glonar objavlja informativni članek o slovenskih knjigah po nemških knjižnicah. Isti odgovarja Br. Rudolf na njegovo oceno o Humorju v starih žalostnih. Pod zaglavjem Poročila je govor najprej o celjskem kulturnem tednu, pa o mariborskem umetniškem tednu, dalje o proslavi stoletnice rojstva Čajkovskega, o razstavi likovnih umetnikov v Mariboru, o uprizoritvi Golouhove Križalide ter o ljubljanskem gledališču. V Zapiskih je posvečeno nekaj besed spominu Selme Lagerlöf, Jakopičevi razstavi v Celju in glasbi. V Ocenah ocenjuje Fran Onič Antona Ingoliča roman Na splavih, Jaroslav Dolar Pre-

Štirideset let mašniki

Dne 24. julija so, kakor smo že poročali, v Novem mestu pri g. proštu Karlu Čerinu obhajali 40-letnico mašništva duhovniki ljubljanske škofije, ki so bili posvečeni leta 1900. Ob tej priliki so se dali slikati. Na sliki sede od leve na desno: Jane P., Barle J., Terškan St., Čerin K., Zabret V., dr. Dostal St., Kolbezen L. — Stojé od leve na desno: Pravhar J., Zorko Fr., Bešter J., K. Gnidovec, Legat E. Ogrizek J. in Kralj Fr.

Mesto z 2000 štorčljami

Bolgarsko mestece Pirdov leži idilično pod gorovjem Balkan in šteje prav za prav 5000 prebivalcev, od tega 3000 ljudi in 2000 štorčelj. Ljudje in štorčlje so se v tem mestecu tako privadili drug drugega, da štorčlje celo pozimi ne zapuste mesta, ampak ostanejo po hlevih, kjer jim ljudje pripravijo mesta za gnezda. V toplih dobah leta oživljajo povsem krotke štorčlje mestno sliko, sprehajajo se po cestah med ljudmi in v zavoji ter se z veseljem približajo človeku, ki jih pokliče po imenu. Vsaka štorčlja v Pirdovu ima namreč svoje ime. Pri ljudih je najbolj priljubljena štorčlja z imenom Nenčo. Vsako jutro se zbirajo štorčlje pred mestnimi mesnami, kjer čakajo na odpadke. Zdjaj pa so tudi v Bolgariji uvedli brezmesne dneve in nekaj dni so štorčlje zamenjale pred mesnicami. Toda ko so začele, da ne bo nič, so odletele na polja, kjer so začele pobirati črve in gosence, ne mence se za brezmesne dneve. Zdjaj so se brezmesnih dni že tako privadile, da jih takrat sploh ni pred mesnice,

pač pa se ob dnevih, ko je dovoljeno prodajati meso, polnoštevilno zberejo in čakajo na odpadke.

Ulice v štirih nadstropjih

Ameriški inženir Kennard Thompson je v časopisih objavil svoj načrt, kako bi se rešilo vprašanje prometa v New Yorku, ki postaja čedalje bolj pereče. Po njegovih računih se ne izplača več usmerjati promet po podzemskih poteh. Takšne gradnje so predrage. Thompson dokazuje, da tunel podzemne železnice stane več, kakor pa če bi zgradili na površini ceste v štirih nadstropjih. Nove prometne žile New Yorka ne bi šle torej več pod zemljo, ampak nad zemljo, in to v štirih nadstropjih. Prvo nadstropje bi bilo za tovorni promet, drugo za električne železnice in tramvaje, tretje za avtomobile, motorna kolesa in bicikle, četrto — najvišje — pa bi bilo za pešce. Samo na ta način — pravi Thompson — more New York rešiti vprašanje svojega prežvahnega prometa. Po njegovem mnenju bi se s tem tudi močno zmanjšale prometne nezgode, promet sam pa bi se odvijal brez vsakih motenj.

ŠPORT

Atletske tekme SAZ v soboto in nedeljo

Prihodnjo soboto in nedeljo bomo imeli v Ljubljani zopet priliko prisostvovati lepim in zanimivim lahkoatletskim tekmam, katere priredi za posameznike Slovenska atletska zveza. Tekmovali bodo posamezniki med seboj za prvenstvo Slovenske atletske zveze, obenem pa bo to revija najboljših slovenskih lahkoatletov za teža srečanja, kakor troboj mest (Zagreb-Belgrad-Ljubljana) i. dr.

Naša lahka atletika je v zadnjih letih prav lepo napredovala in zato upravičeno pričakujemo v soboto in nedeljo dobre rezultate. Atleti kakor Košir, Klinar, Mavsar, Račič, Oberšek, Kvas, Lužnik, Kajfež, Zorko in drugi nam jamčijo, da bodo rezultati na visoki stopnji. Še vse nekaj drugega bi se dalo doseči v našem lahkoatletskem športu sedaj, ko imamo samostojno slovensko zvezo, če bi bile razmere v vodstvu te naše organizacije malo drugačne. Upajmo, da se bo tudi v naši vrhovni lahkoatletski organizaciji stvar zboljšala in potem lahko pričakujemo še drugačne uspehe, kakršni so pa današnji.

Lepa lahkoatletska prireditve v Splitu

V Splitu so imeli zelo lepo lahkoatletsko prireditev, katere so se poleg domačinov udeležili tudi nekateri atleti iz Zagreba in Belgrade. Rezultati so bili prav dobri in izgledajo takole:

Tek na 100 m: 1. Despot (Hajduk) 11.3.
Skok v višino: 1. Abramović (Hašk, Zagr.) 185;
2. Tasić (Rusija, Belgr.)
Met diska: 1. Kovačević (Concordija) 40.80;
2. Ščetinin (Rusija) 34.37.

Tek na 400 m: 1. Despot (Hajduk) 50.1; 2. Bitalić (Hajduk) 53.3.

Met kroglice: 1. Kovačević (Concordia) 14.13;
2. Glibo (Hajduk) 13.30.

Skok v daljavo: 1. Lenart (BSK) 6.94; 2. Gal (Zrinjski, Osijek) 6.52.

Tek na 800 m: 1. Flac (Hašk) 2:01.5; 2. Marić (Hajduk) 2:10.

Triskoki: 1. Gal (Zrinjski) 13.49; 2. Simunović (Hašk) 13.10.

Tek na 200 m: 1. Despot (Hajduk) 23.8; 2. Jurenec (Concordia) 24.7.

Skok s palico: 1. Ivanuš (Concordia) 3.30;
2. Lenart (BSK) 3.10.

Met kopja: 1. Kovačević (Concordia) 49.53.
Tek na 15.000 m: 1. Fischbach (BSK) 4:21;
2. Rem (Jugoslavija) 4:28.4.

Štafeta 4 krat 100 m: 1. Hajduk 45.5; 2. BSK 46.8; 3. Krupa 47.5

Tekmi je prisostvovalo okrog 1500 gledalcev.

Jack Dempsey je zopet zmagal

Jack Dempsey, bivši svetovni boksarski prvak vseh kategorij, je premagal v Charlottju v zvezni državi Severna Carolina, prvaka zvezne države Oklahama Bechara. Borba je trajala dve rundi.

Rusi so tudi odlični plavalci

Ruski plavac Ušakov je postavil najboljši letošnji čas v prostem plavanju na 100 m; za to progo je porabil 57,5 sek. Za 200 m pa je rabil 2:11,5 min., čas, ki je za eno desetinko sekunde boljši kakor evropski rekord Bjoerna Borga.

Žihova Voranca Samorastnike. Andrej Budal Juša Kozaka Maske, Fran Zick Jožeta Borka Osvobojeno gledališče. Dr. P. St. Stetlove Slovenske Marije. R. Rehar knjigo Bohinjski tedni 1939 in Lojza Sušmelja Kobanske molitve. F. J.

Vrhunški uspehi v ženskem plavanju

Najboljše plavalke na svetu imata Danska in Nizozemska kot vodilni državi v ženskem plavalnem športu. Danska je imela glavno orožje predvsem v plavalčici Ragnhild Hvegerjev, ki je ustvarila Danskim dobro pozicijo v tem športu, za Nizozemsko pa Cor Kint. Najboljši uspehi, ki so bili doseženi v letu 1940:

100 m kravl: R. Hveger (Danska) 1:05.1; R. v. Veen (Nizozemska) 1:06.2; A. Stijl (Nizozemska) 1:06.4; 400 m kravl: R. Hveger 5:07.1; F. Caroen (Belgija) 5:16.4; N. Merky (Amerika) 5:22.2. — 100 m hrbno: Cor Kint (Nizozemska) 1:10.9; v. Feggelen (Nizozemska) 1:14.2; B. Ove-Petersen (Danska) 1:14.3; R. Hveger 1:16. — 200 m prsno: M. Lenk (Brazilija) 2:56; Waalberg (Nizozemska) 2:57.6; Soerensen (Danska) 2:59.4.

Dva nova rekorda danskih atletov

Danski lahkoatlet so postavili dva nova drž. rekorda in sicer: Paul Otto je skočil v višino 1.91 m. Ernst Christensen pa je pretekel 1000 m v času 2:28,5 min.

Gunnar Haeg, mladi norveški tekač, je rabil za tek na 3000 m 8:18,2 min. Ta rezultat je dosegel v Gaevleu in je sploh najboljši čas na svetu v letošnjem letu.

Zvezno cestno kolesarsko prvenstvo Slovenije

dne 11. avgusta 1940 za prvorazredne (A kategorij) in juniorske (B kategorij) dirkače

Prvorazredni dirkači bodo vozili na progi Ljubljana-Celje-Ljubljana (148 km), juniorski dirkači pa na progi Ljubljana-Trojane-Ljubljana (78 km).

Start prvorazrednih dirkačev bo v Ljubljani na Tyrševi cesti (gostilna Kadič) točno ob 6. uri jutraj, juniorski istotam ob 7. uri.

Cilj za obe skupini bo okrog 11. ure v Ljubljani, na Tyrševi cesti pred gostilno Kadič.

Nagrade prejme prvih pet plasiranih od glavne kategorije in prvih osem od juniorske kategorije.

Splošni predpisi so sledeči:

1. Pravico nastopa imajo vsi dirkači, člani kolesarskih klubov ljubljanske, mariborske in slovenske kolesarske podzveze, ki imajo pravilne verifikacije za l. 1940, izdane od Vrh. koles. zveze kraljevine Jugoslavije ter potrjene od Slov. koles. zveze.

2. Voz se po tehničnem pravilniku (U.I.), izdanem od Kolesarske zveze kraljevine Jugoslavije, pri čemer sponzorirajo dirkači nase vse odgovornosti tako glede lastne ali tretje osebe.

3. Kolesa morajo biti opremljena z zanesljivimi zavorami in z zvonom. Zamenjava bikla je dovoljena le v primeru preloma okvirja, krmila, vilice ali koles.

4. Z diskvalifikacijo se kaznuje vsak vozač, ki bi se med vožnjo posluževal v svrhu olajšanja vožnje kakšnega motorizirane, avtomobilista ali kolesarja — nekonkurenta.

5. Dirkači morajo biti na mestu starta najmanj eno uro pred startom, da se vpišejo in sprejmejo narbne številke.

6. Prijavnina k dirki znaša 5 din.

7. Vsak dirkač se mora po prihodu na cilj takoj prijaviti športni komisiji.

8. Eventuelni protesti se sprejemajo pol ure po prihodu posameznega vozača na cilj, za proteste se vložijo 30 din, ki se ob ugodni rešitvi vrnejo, nasprotno pa zapadejo v korist zvezne blagajne.

9. Prijave se sprejemajo do dne 9. avgusta 1940 na naslov: Jax in sin, Tyrševa cesta, Ljubljana.

10. Kasnejša prijava je dvojna.

11. Dirka bo ob vsakem vremenu!

ZDK

Zveza dekliških krožkov priredi na Stadion od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj bo vodil Tone Klinar, ki je obiskoval Visoko šolo za telesno vzgojo v Belgradu. Izvajala se bo gimnastika, telovadne igre, erbski ples, lahkoatletika itd. Vabimo vse članice in mladenke dekliških krožkov, posebno pa vaditeljice. Obleka telovadna.

22 milijonov dinarjev škode je povzročila toča v celjskem okraju

Celje, 31. julija.

O nesreči, ki je zadela številne občine v celjskem okraju, smo že poročali. Škode nismo ocenjevali, ker je toča pustošila ozemlje v preslednih pasovih. Kako ogromno škodo je napravilo neurje, se je videlo šele nekaj dni po neurju, ko je polje porjavelo. Po uradnih ugotovitvah posameznih oškodovanih občin presega škoda nad 22 in pol milijona dinarjev. Pri tem je izzeta škoda na stavbah, šipah, ostrešju in sadnem drevju, ki je ponekod prav lepo kazalo, in po travnikih, kjer bodo morali kmetje izvršiti odkos, če bodo hoteli dobiti vsaj malenkostno dobro olavo. Zlasti je pogled na opustošene hmeljske nasade, s katerih mnogo kje spravljajo hmeljeveke v kupe v času, ko so se veselili, da bodo dobili lepe denarce.

Celjska mestna občina je izvršila komisijski ogled in ugotovila, v katerem pasu je toča uničila poljske posevke. Celjsko občino je zadelo to neurje v pasu od Leveca do Butejevega mostu v smeri proti Ostrožnem in Zgornji Hudinji. Polovico njiv je popolnoma uničenih, ostanek pa skoraj 80% okrnjen. V tem pasu znaša škoda 100% in je posebno prizadeto Babno, kjer je ostalo od hmeljskih nasadov le leseno ogrodje, dočim je hmeljevina dobesedno zbita v tla in poteptana v zemljo. V tem območju posestniki letos ne bodo ničesar pridelali, občutno pa se bo to poznalo na poljskih kulturah še prihodnje leto. Po uradnih cenitvah je ugotovljeno, da je oškodovanih v katastralni občini Ostrožno 144 posestnikov in 8 najemnikov. V k. občini Medlog 69 posestnikov in 7 najemnikov in v k. občini Sp. Hudinja 36 posestnikov in 2 najemnika. V teh številkah pa manjkajo mnogi posestniki, ki škode niso hoteli prijaviti, češ da se za par dinarjev zemljiškega davka, ki bi jim bil odpisan, ne izplača prekomerno zaposliti občinskih in katastrskih uradnikov, da imajo izkušnje že iz preteklih let.

Skupna škoda v celjski občini presega 380 tisoč dinarjev. Po cenitvi je napravila toča v Liscu 89.000 din škode, v Sp. Hudinji 300.000, v Medlogu 1.632.000, na Ostrožnem 1.800.000 din. Na Babnem in Ostrožnem grozi mnogim posestnikom prodaja posestev, ker ne bodo mogli poravnati svojih dolgov PAB in so upali, da jih bo rešil hmelj.

Pomoč prizadetim krajem je nujna. Mestna občina je sicer za prvo silo priskočila na pomoč in bo po sklepu zadnje plenarne seje kupila pšenico in koruzo in jo razdelila med prizadete po predlogu mestnega poglavarstva. Potrebna bi bila seveda večja podpora.

Na okrajnem načelnstvu v Celju je bila anketa zastopnikov posameznih občin. Po uradnih cenitvah je toča napravila v občini St. Pavel 497.650 din škode, v Vojniku-okolici 486.000 din, v Dramljah 1.740.000, v Petrovčah 9.440.900 din, v Grižah 4.400.000 din, v St. Jurju ob Taboru 700.000 din in v Skofji vasi 1.500.000 din, skupno skoraj 19.000.000 din. V vojniški okolici so prizadeti kraji Brezovica, Gabrovce in Hrastnik. Posledice škode se bodo poznale zlasti v vinogradih. V občini Skofja vas so najbolj prizadeti Zadobrova, Pristava, Razbor, Bošče in Gradišče. Ker so ti ljudje že itak bolj revni, je gorje tem hušje. Lani je vse uničil prezgodnji mrz, letos pa je uničenih tri četrtine pridelkov. V Dramljah je

uničenih 130 ha posevkov in 70 ha vinogradov. V občini Griže so prizadeti Megojnice, Britno selo in Podkamenik, pa tudi Zabukovci. Ti kraji so že ob dobri letini pasivni in trpe pomanjkanje, zato je ob tej nesreči vsem pomoč še bolj potrebna. Strašno je prizadeta občina Petrovče. Drešnja in Leveč, močno oškodovani so tudi kraji Sv. Jurij ob Taboru, Sv. Miklavž, Sv. Lenart, Loke, St. Pavel in Marija Reka.

Prebivalstvu je na pomoč priskočila banovina, ki je dala na razpolago 85.000 din. Ta denar so na anketi razdelili tako: St. Pavel pri Prebolu 8000, Vojnik-okolica 8000, St. Jurij ob Taboru 10.000, Petrovče 19.000, Griže 16.000, Skofja vas 12.000 in Dramlje 12.000 din. S tem denarjem bodo naročili pšenico in koruzo. Vse to bo prizadeto prebivalstvo hvaležno sprejelo, nujno pa je, da tudi višje oblasti pomorejo siromašne mu ljudstvu omenjenih prizadetih občin.

Bojišča na črni celini

Italijanske motorizirane kolonialne čete na meji med italijansko Somalijo in britansko Kenjo.

V Severni kakor tudi v Vzhodni Afriki se zaključujejo zadnje vojaške priprave, ki bodo sprožile odločilen spopad, ki naj odloči, kdo bo imel odsej prvo besedo na črnem kontinentu. Dosedanji boji, ki se bijejo v Afriki, so le uvodne operacije, katerim bo sledila ob istem času kakor nemški napad na Anglijo ofenziva na raznih frontah. Na podlagi poročil, ki so nam na razpolago, je težko presoditi, kolikšne so vojaške sile, s katerimi razpolagata oba nasprotnika v Afriki. Angličani imajo zbrane tam avstralske, novozelandske in južnoafriške polke, Italijani pa poleg svojih evropskih čet tudi kolonialne oddelke. V kakšnem številčnem razmerju pa so si te sile, ve malokdo.

Glede teritorijev, ki bodo bojišča orjaškega spopada, je slika obeh velesil naslednja: italijanske kolonije Libija, Abesinija, Eritreja, Somalija itd. imajo površino okrog 3 milijonov 320.000 kvadratnih kilometrov in okrog 12 milij. prebivalcev, angleške kolonije, angleški Sudan, angleška Somalija in mandatno področje Kenya pa merijo 3.321.000 kvadratnih km ter imajo 9 milij. 416.000

Dellin in letalo

Letalska kronika doslej še ni zabeležila tako nenavadne letalske nezgode, ki se je nedavno pripetila nekemu amerškemu letalcu v bližini Kube. V višini 800 m nad morjem je delfin »stopiral« letalo Nesreča se je pripetila tokole: Letalec, ki je nad Kubo zašel v ogromne megle, je sklenil napraviti ovinek okrog otoka. Toda s tem je prišel tako rekoč iz dežja pod kap. Nad morjem je namreč divjal strahovit tornado, ki je med drugim tudi uprizarjal tako imenovane »morske hlače« (zračni vrtnec dvigne visoko v zrak ogromen steber vode). Pilot je najprej letel v višini 1200 m, potem pa je bil prisiljen spustiti se na 800 m. V tej višini ga je presenetil ogromen steber morske vode, ki se je zvil ravno na letalo. V tem vođenem stebru je bil tudi delfin, ki ga je vrglo ravno na krilo letala, ki se je zaradi sunka odlomilo, nakar je letalo seveda strmoglavilo v morje. Letalcu se je posrečilo, da je v zadnjem hipu skočil s padalom iz aparata in se tako rešil. Ker je bil opremljen z rešilnim pasom, se je lahko obdržal toliko časa na vodi, da ga je vzel na krov prvi parnik, ki je privozil mimo.

janske čete so se morale boriti pod najtežjimi pogoji. Libija predstavlja največjo in v vseh oziirih najsiromašnejšo pustino sveta, ki meri 2 milijona kvadratnih km in je torej štirikrat večja kakor Nemčija. Na libijsko-italijanski meji je maršal Graziani v dolžini 350 km postavil močne žične ovire, južno od teh žičnih ovir pa se razprostira v brezkončnosti peščeno morje, v katerem motorizirani oddelki zelo težko napredujejo.

Na vzhodu grozi Angležem napad Italijanov iz Eritrije in Abesinije. Strateški cilj italijanskega vrhovnega poveljstva je združitev obeh armad, ki prodirata od zapada in jugovzhoda. Med obema armadama pa leži okrog 1500 km dolga pot skozi puščavo, ki jo bo treba osvojiti. Angleži so na ta način skoraj v kleščah. — Strateško najbolj oddeljen pa je italijanski zapadni sunek ob severoafriški obali v smeri proti Aleksandriji in Kairo. Na cesti Masra-Matruk-Aleksandrija se bo odločila usoda angleškega gospostva nad vzhodnim delom Sredozemskega morja. Tudi če italijanske klešče, katerih zgornji del pritiska iz južne Libije, spodnji pa iz Eritrije, stisnejo Angleže, imajo le-ti še vedno možnost braniti severni del Sudana in Egipta. Šele s tem, da bo Egipt končno veljavno odrezan od morja, se bo zrušil položaj Angležev v vzhodnem delu Sredozemskega morja.

Anglija ima premalo vojašnic

Mobilizacija velikega števila obveznikov prizadeva angleški vladi precejšnje skrbi, ker nima te milijonske armade kam spraviti pod streho. Anglija ima namreč vojašnic samo za 250.000 mož. Računali so, da bo to v vsakem primeru zadoštevajo. Zdaj pa so mobilizirani milijoni vojakov in vlada jih nima kam spraviti. Večina od njih prebiva pod šotori.

V Londonu sami priznavajo, da so tega krivi napačni računi angleškega vojaškega vodstva. Predvidevali so pač, da bo treba postaviti na noge milijonsko armado, toda mislili so, da bodo te čete, kakor hitro bodo urejene, vrgli v Francijo.

Zdaj šteje angleška vojska blizu tri milijone ljudi in treba bo za nje najti prostore, ko bodo začeli jesenski deževni dnevi. V ta namen bodo morale vojaške enice rekvirirati celo vrsto šol, kinematografov, velikih tovarn, hotelov in podobno, da »Tommyjem« ne bo treba prezebat pod šotori. Vojake pa bodo morali poleg tega naseliti vati po zasebnih hišah, kar bo za Anglijo nekaj nezasišlanega.

Čemu kokoš kokodaka

Znano je, da kokoš, kadar koli znese jajce, zakokodaka, kakor da hoče vsdemu svetu povedati, kaj se je zgodilo. Naše gospodinjice smatrajo to kokodakanje kot opozorilo zanje, da gredo lahko takoj iskat sveže jajce, toda prirodopisci so drugačnega mnenja glede tega. Prirodopisci trdijo, da je kokodakanje kokoši atavističen pojav še iz časov, ko je kokoš živila kot divja ptica. Kakor druge divje ptice, ki žive v naravi, je tudi kokoš, kadar koli je v svojem gnezdu znesla jajce, zletela nekoliko vstran od gnezda ter zakokodakala. To je storila zaradi tega, da bi razne sovražnike spravila na napačno sled. Ta navada je ostala kokoši še sedaj, ko je udomačena.

Slepici in ostroidci med živalmi

Mnogo je na svetu živali, ki so povsem slepe, odnosno sploh nimajo posebnih organov za vid. Med ljudmi je v tem oziru najbolj znana tako imenovana »človeška ribica«, ki živi po raznih kraških jamah, med drugim tudi v Postojnski jami. »Človeška ribica« je povsem slepa. — Tudi mravlje imajo zelo slabo razvit vid, tako da se o njih tudi lahko reče, da so skoraj povsem slepe. Mravlja s svojimi očmi ne more razločiti livade, na katero sije sonce, od temnega hodnika v mravljišču.

Poljski pajki imajo celo po osem oči, toda kljub temu zelo slabo vidijo. Poljski pajek vidi komaj štiri centimetre pred seboj in kadar se približuje svojemu plenu, šele po tipanju spozna, kaj je ujel. Svojo mrežo plete na daljavo 15 centimetrov, toda ne vidi z enega konca mreže na drugi. Šele po tresljajih mreže začuti, da se je vanjo kaj ujelo.

Najostrejši vid med živalmi imajo ptice in med temi spet ptice-roparice. Noben človek se z njimi ne more kosati. Človeški vid je deset- do dvajsetkrat slabši kakor vid orla, sokola ali kakšne druge roparice. Orlovo oko opazi srnico z velikih višin, četudi je skrita v grmovju. Poljski miš ugleda orla na njivi z višine tisoč metrov.

9000 hiš na Finskem porušenih

Pred kratkim je izšlo finsko službeno poročilo o škodi, ki jo je napravilo rusko bombardiranje. Porušenih in poškodovanih je bilo nad 9000 hiš, stvarna škoda pa je ocenjena na poldrugo milijardo finskih mark.

Zivljenje v belgijskem mestu Liège se je že skoraj vsem vrnilo v stari tir. Le podrti mostovi čez Maaso še spominjajo na vojno zaradi tega se meščani vozijo čez reko v čolnih.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

Tu je bilo videti, da se je rektor omečil. Obotavljal se je še kako minuto, nato ji je pogledal v oči do dna:

»Naj bo, gospa; ker na vsak način hočete, vam bom ustregel. Mali Jakec mi je zelo ugal. Pristanem na to, da ga vzamem med svoje učence...«

»Oh, gospod superior...«

»Toda pod dvema pogojema.«

»Pripravljena sem vse sprejeti.«

»Prvi je tale: do dneva, ko bo vaš položaj urejen, mora fant vse proste dni in tudi počitnice prebiti pri nas, ne sme se vrniti k vam...«

»Toda moj Jakec bo umrl če ne bo videl več svoje mame.«

»Oh, lahko ga pridete objeti, kolikokrat se vam bo zljubilo. Vendar, in to je naš drugi pogoj, nikdar ga ne boste videli v govorilnici, temveč tu, v moji sobi, kjer bom poskrbel, da vas ne bo nihče srečal.«

Vstala je vsa trepetajoča.

Misl, da ne bo mogla nikdar vstopiti v govorilnico, se pomešati ob četrtilih v to šarmantno družino, kjer bi slavili lepoto njenega otroka, bogastvo njene obleke in kočijo, ki jo čaka pred vrati, da ne bo mogla reči svojim prijateljicam: »Včeraj sem pozdravila pri Očetih gospo de C... ali gospo de V... res prave gospe, da bi morala na skrivaj v kletki objemati svojega Jakca, ta misel jo je končno razdržila.«

Ta hudobni pater jo je temeljito pogodil. »Krutosti ste z menoj, prečastiti. Prislili ste me, da odklonim, za kar sem se vam še pravkar zahvaljevala kot za uslugo; toda čuvati

moram svojo materino in žensko čast. Vaši pogoji so nesprejemljivi in kaj bi si otrok mislil o...«

Ustavila se je, ker je zagledala za šipo malo svetlo laso glavo, ki jo je gledala. Rezek zunanjih zrak in vroča nestrpnost sta jo razživila. Mignila mu je z roko in deček je brž vstopil:

»Oh, mamica, kako dobra si... Torej le ni res, ko so rekli, da... Mislim sem, da si že odšla.«

Krčevito ga je zagrabila za roko:

»Z menoj pojdeš,« mu je dejala, »tukaj naju ne marajo.«

Odšla je z velikimi koraki, vzravnan, ponosna, peljala s seboj fanta, začudenega nad tako nepričakovanim odhodom, ki je bil podoben begu. Komaj je pokimala na spoštljivi pozdrav dobrega očeta, ki je tudi bil vstal. Čeprav se ji je tako mudilo, ni bila dovolj hitra in je Jakec kljub temu zaslišal za seboj prijeten glas, ki je mrmral: »Ubogi deček, ubogi deček!« In ta glas je imel tak poudarek, tako sočutje, da mu je šel do srca.

»Pomilujeto ga... Čemu?«

Večkrat je potem na to mislil.

Rektor se ni motil.

Gospa grofica Ida de Barancy je bila grofica, da se Bog usmilil.

Barancy se ni imenovala, mogoče ji celo Ida ni bilo ime. Od kod je prišla in kdo je bila? Koliko je bilo resničnega v njenih zgodbah o visokih družbah, s katerimi je bila obsedena? Nobeden bi tega ne mogel reči. Takole zamotana življenja imajo tako različne usode, toliko skritega, tako dolgo in dogodkov polno preteklost, da se more človek zanesti le na to, kar sam vidi. Senca in svetloba, laž in resnica se pri njih menjavata tako kot pri morskem svetilniku, ki ugaša in zagoreva.

Gotovo je samó to, da ni Parižanka, da je prišla z bogve katerega deželne središča, čigar naglas je ohranila, da ni imela pojma o

Parizu in ji je absolutno manjkalo takta, če se izrazimo z besedami gospodične Konstante, njene sobarice.

»Kmečka gos...« jo je ta prezirljivo imenovala.

Za ustvaritev kakšne sodbe o njej, je bilo to seveda premalo.

Res je, da sta nekega večera v igralnici dva lyonska trgovca mislila, da sta naletala na neko Melanie Favrot, ki je nekoč na trgu des Terreaux imela trgovino z rokavicami in parfumi; toda oba gospoda sta se zmotila in sta se dolgo opravičevala.

Druga dne je spet nekemu častniku tretjega huzarskega polka prišlo na um, da jo je imenoval Nano, katero je poznal pred sedmimi leti v Orléansville. Tudi on se je opravičil, ker se je prav tako zmotil. Bile so pač na vsak način zelo nečloveške zamenjave.

Vendar je gospa de Barancy mnogo potovala in tega ni skrivala. Toda moral bi biti pravi čarovnik, kdor bi razbral kaj jasnega, pozitivnega iz plohe besed, s katerimi je ob vsaki priliki opisovala svoje poreklo ali svoje življenje. Enkrat je bila Ida rojena v kolonijah, govorila o svoji materi, očarujoči Kreolki, o njenih nasadih in črnkah. Drugič spet je bila doma iz Touraine, preživela svojo mladost v velikem gradu na bregu Loire. Vedela je potankosti, doživljaje — res zlojevo delo sestaviti kaj iz teh razbitih koscev njenega življenja.

Kot je opaziti, je v njenem fantaziranju prevladovala domišljavost, prevzetnost zelene in klepetave papige. Razkošje, sreča, denar, naslovi — drugače sploh ni govorila.

Bogata je res bila, ali vsaj živila je razkošno. Imela je v najemu majhno vilo na bulvarju Haussmann. Tu je imela konje, kočije, zelo lepo pohištvo dvomilijevga okusa, tri ali štiri služabnike in prazno, brezdelnno, lahko-

živo življenje kot ženske te vrste: mogoče, da je imela ona za spoznanje več sramu v obrazu in slabši nastop, kar je pač posledica dežele, ki se takih žensk bolj otepa kot Pariz. Pa tudi njena naravna svezost, je spominjala na otroška leta, ki jih je morala preživeti nekje na prostem — vse to je bilo vzrok, da je ostala v Parizu osamljena; sicer se pa tu še niti ni utegnila uveljaviti, ker je pravkar prišla.

Vsakih osem dni jo je obiskal malo osivel in čeden človek moške dobe. Kadar je Ida govorila o njem, ga je imenovala »gospode« s takim kraljevskim naglasom, da bi človek mislil, da je na francoskem dvoru v času, ko so tako titulirali kraljevega brata. Otroci je čisto preprosto dejali »dobri stricek«. Služabniki so ga na glas imenovali »gospod grof«, med seboj pa po domače »njene stari«.

Njen stari je moral biti zelo bogat, kajti gospa ni pazila na ničesar in vse je menda šlo v izgubo v tej hiši, ki jo je vodila gđe Konstanta, pravi sobni faktotum, edini in resnični gospodar v stanovanju. Konstanta je bila tista, ki je dajala svoji gospodarici naslove od prodajalcev živil, ona jo je učila, ker je pač gospa bila neizkušena in ni poznala pariškega življa in boljše družbe. Vedeti je treba predvsem, da je ta revica sanjala in si želela, — nedvomno zato, ker je pač bila bogata, — da bi veljala kot odlična, visoka, neoporečna, prava gospa.

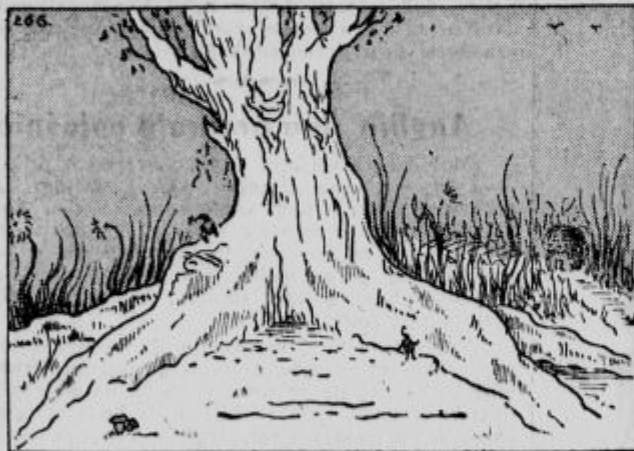
Tedaj si je pač lahko predstavljati, kako jo je prizadel sprehajanje očeta O... in kako je morala biti besna, ko je odšla.

Elegantna gosposka kočija jo je čakala pred vrati zavoda. Približala se je s svojim fantkom in predno je vstopila, se je pač morala močno obvladati, da je rekla z mirnim glasom: »vilo!« in sicer toliko na glas, da so jo morali slišati patri, ki so stali v gručah na hodniku in se pomenkovali ter se brž izognili tej krznici in kodrasti mahedravosti.

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

[265] Otroka sta bežala v gozd, držeč se za roko, in tekla, kolikor sta mogla. Pucek jo je pobiral za njima po svojih močeh. Saj zdaj je šlo za to, da pridejo čim dalj od tega kraja.

[266] Tamle je že potoček in ne morejo biti več daleč od varnosti. Ančka in Peterček sta težko sople od napora. Vendar sta še kar naprej tekla. In glej! Tamle je že ono veliko drevo, kjer se neha začarani gozd in odkoder ni več daleč do Samotarčkove kočice.

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Šofer, mlad, trezen

in zanesljiv, želi prenesti službo k osebnemu ali tovornemu avtomobilu. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Sigurne vozače« št. 11155. (b)

Komerčni uradnik

perfektni knjigovodja in korespondent v slovenski, srbohrvaški in nemški, z večletno prakso, strojeplasec, stenograf, z najboljšimi referencami, zmožen kavlje, želi prenesti mesto. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Zanesljiv in sposoben« št. 11214. (a)

Gospodična

ki govori perfektno francosko in nemško, išče primerno zaposlitev. — Škril Štefka, št. Rupert, Dolensko.

Trgovski pomočnik

dober šofer, vojašine prost, želi službo v večji trgovini. Naslov v upravi »Slov.« v Mariboru pod št. 887.

Trgovska pomočnica

mešane stroke, obenem dobra gospodinjica, želi mesta najraje na deželi. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Dobra moč« št. 11008. (a)

Vajenci

14 letni fant

z odličnim šolskim spričevalom, priden in pošten, se želi izučiti v trgovini z mešanim blagom. Crnolagar Anton, Bled.

Službodobe

Mehanikarje

sprejemem takoj. Delavnica: Sv. Petra cesta 85.

Prvovrstnega politirja

iščemo. Stalna služba. E. Zelenka, pohištvo, Maribor, Ulica X. oktobra 5.

Dva kleparska pomočnika

sprejemem takoj. Martin Kovač, splošno kleparstvo, Zalec. (b)

Kuharico

zmožno tudi vseh hišnih del, iščem. Vprašati na Sv. Petra cesti 34. (b)

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Stanovanja

ODDAJO:

Dvosobno stanovanje oddam s septembrom. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11175. (c)

ISČEJO:

Iščem enosobno malo stanovanje s kuhinjo, za Bežigradom v bližini Mavričevega bloka. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Malo stanovanje« št. 11218. (c)

Naročajte in širite

»Slovenca«!

Prodamo

50 različnih modelov dvokoles SI LAKO BREZOVČEVO OLJATJE 191
IGN.VOK LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Vina, rdeča in bela

Izvrsten jabolčnik in pristno silivko nudi: J. Vehovar, Koprivnica pri Rajhenburgu. (i)

20 koles

prvovrstnih, napredaj po reklamnih cenah pri: Podobnik Franc, trgovina, Rudnik 123, Ljubljana. (i)

Damsko in moško kelo

prvovrstna znamka, popolnoma novo, skoraj za vsako ceno napredaj. — Beethovnova ulica 14-II, vrata 21. (i)

Posvetva

Posvetvo

vinograd, gozd, sadovnjak, dobra zemlja, ugodno napredaj. Bovše 13, p. Vojnik. (p)

Stavbeni svet (parcele)

v Kranju po ugodni ceni prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11244.

Hišo

z vrtom, novo, prodam v Ljubljani. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 11135.

Stavbno parcelo

za enonadstropnico v Koloziji prodam. Pojasnila daje: Novak, Cesta v Mestni log št. 58. (p)

Auto-motor

Tovorni avto

najboljše znamke v prvovrstnem stanju, za izredno nizko ceno napredaj. Strojna delavnica Sv. Petra cesta 85. (f)

Objave

Dotično žensko, ki je bila v nedeljo, 28. t. m. opoldne pri vili Ejgelj v Vojniku zaradi informacije neke gospodične, se vljudno prosi, da se javi ponovno v Vojniku trg 50. Stroške povrnem. (g)

Ženitbe

Fotografskega pomočnika dobrega strokovnjaka, inteligentnega in zdravega, starost od 25—32 let, z dobro preteklostjo, kateri bi se hotel poročiti z mojo hčerko — lepe zunanjo, stili, blondinko, inteligentno in zdravo, 22 let staro — in bi se s tem upeljal v dobrodošlo fotografsko obrt, iščem. — Ponudbe s točnim opisom svoje osebnosti z označenjem zaposlenja in šolske izobrazbe poslati v upravo »Slovenca« pod »Fotograf 1917« št. 11138. (z)

Elegantne vedno nove

vzorke blaga za prevleko pohištva kupite v trgovini SEVER, Marijin trg 2

VABILO na izredno skupščino LIUDSKE POSOJILNICE V LJUBLJANI

ki se bo vršila v ponedeljek 12. avgusta 1940. ob 16. uri v posvetovalnici lastnega doma z dnevnim redom: SPREMEMBA PRAVIL.

V Ljubljani, 29. julija 1940.

Upravni odbor.

Razno

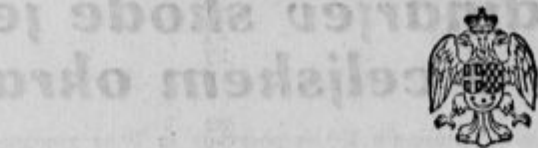
Foto-amaterjem

razvija, kopira in povečava Foto-atelje Mancini Ljubljana-Viž.

Zivali

Lovskega psa

3 letnega pitcaja, resovca, prodam. T. Korn, Poljanska cesta 28. (j)

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA

Žrebanje srečk V. glavnega in poslednjega razreda tekočega 40 kola bo, po loterijskem načrtu, v času od 9. avgusta do zaključno 7. septembra t. l. in to:

v Belgradu: 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20 in 21 avgusta in

v Nišu: 26, 27, 29, 30 in 31 avg. in 2, 3, 4, 5 in 7 sept. t. l.

Pri tem žrebanju bodo 7. septembra t. l. izžrebane tri premije in to:

za 5,000.000, 1,000.000 in 2,000.000 dinarjev.

Razen teh premij bo izžrebanih še veliko število dobitkov od dinarjev 200.000—, 100.000—, 80.000—, 60.000—, 50.000—, 40.000—, 35.000—, 30.000—, 25.000—, 20.000—, 15.000—, 12.000—, 10.000— in drugih manjših dobitkov.

Skupna vsota dobitkov pri tem žrebanju znaša

din 56,946.000

ki se izplačujejo brez vsakršnih odbitkov.

V najsrečnejšem primeru se more pri tem žrebanju, s premijo in dobitki skupno, zadeti na eno samo srečko

din 3,200.000

Za izplačilo dobitkov jamči država kraljevine Jugoslavije.

Igralci, ki že sodelujejo v igri 40 kola, morajo svoje srečke IV. razreda zamenjati s srečkami V. razreda najkasneje do 4. avgusta t. l.

Oni pa, ki nimajo srečke, pa bi želeli sodelovati pri igranju V. glavnega razreda, pa si le-te morejo nabaviti pri pooblaščenih prodajalcih in njihovih zastopnikih. Ti prodajalci so v vsakem večjem mestu. Novi igralci pa bodo molira doplačati, in to:

za celo srečko din 1.000
za polovico srečke din 500
za četrtino din 250.

Podrobnejša navodila z loterijskim načrtom in vsemi pravili igranja se lahko na zahtevo brezplačno dobijo pri vseh pooblaščenih prodajalcih srečk. Belgrajska radijska postaja bo vsak dan žrebanja, poleg dnevnih poročil, objavljala tudi rezultate žrebanja za dobitke od din 5.000 pa naprej.

S kupovanjem srečk Državne razredne loterije vsak posameznik, poleg svoje osebne koristi, ki jo lahko ima, obenem podpira narodno gospodarstvo, obrt, industrijo in invalide, kajti ves čisti dohodek od prodanih srečk se sorazmerno porazdeli v zgoraj omenjene svrhe.

Lipski jesenski sejem 1940

od 25. do 29. avgusta

60 % popusta na nemških železnica, znatni popusti v drugih državah.

Za nemški vizum, ki se daje brezplačno, je vložiti prijave najpozneje do 8. avgusta pri pristojnem častnem zastopniku sejmskega urada i. s.

Za Ljubljano: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33. Tel. 27-62
Za Maribor: Jos. Bezjak, Gosposka ul. 25. Tel. 20-97

Obvestilo

Naročnike malih oglasov opozarjamo, naj naroče male oglase najkasneje do 6. ure popoldne v glavni upravi Kopitarjeva 6 ali pa v podružnici na Miklošičevi cesti
Uprava »Slovenca«

Vdani v voljo Vsemogočnega naznanjamo, da nas je danes za vedno zapustila naša ljubljena sestra in teta, gospodična

Marija Leben

v 76. letu starosti, okrepljena s svetimi zakramenti. Pogreb naše ljubljene tete bo v četrtek ob desetih iz hiše žalosti na farno pokopališče v Horjulu.

Horjul, dne 30. julija 1940.

Zalujoči rodbini Leben in Čater.

Vsemogočni je poklical danes opolnoči po težki bolezni k sebi po plačilo svojega zvestega služabnika, prečastitega gospoda

Ernesta Terstenjaka

voj. profesorja v pok. hišnega duhovnika slovenjgraške bolnišnice itd.

Pogreb bo v petek, 2. avgusta ob desetih popoldne iz bolnišnice v mestno župno cerkev, kjer bo sveta maša, nato pa na mestno pokopališče. Priporočamo nepozabnega pokojnika v molitev.

Slovenj Gradec, dne 31. julija 1940.

Rodbini Trstenjak in Weigerl.

Umrla nam je naša ljubljena sestra, teta in nečakinja, gospodična

Nežika Bezek

upokojenka tobačne tovarne

Pogreb blagopokojne bo v petek, dne 2. avgusta 1940 ob 1/6 popoldne, iz Zal. kapelice sv. Petra, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 31. julija 1940.

Zalujoči ostali

Najnovejša poročila

Romunsko-madžarski spor

V Romuniji raste razpoloženje za odpor
proti madžarskim zahtevam

Bukarešta, 31. julija. m V Bukarešti se je pričela opaziti gotova rezerviranost. Po sročnji seji romunske vlade, na kateri je zunanji minister Manoilescu dal znano izjavo časnika, da je vladni prišlo do nesoglasja med člani kabineta. Del romunskih ministrov najodločneje nastopa proti temu, da bi Romunija Madžarski odstopila kakršnokoli ozemlje.

Isto razpoloženje vlada tudi napram Bolgariji, čeprav ti krogi zatrjujejo, da je rešitev teh vprašanj med Romunijo in Bolgarijo neprimerno lažja ter je Romunija tudi pripravljena odstopiti Bolgariji del Dobrudže.

Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da drugi del ministrov, med njimi sam predsednik vlade Gigurtu in zunanji minister Manoilescu pristajajo samo na popravke mej napram Madžarski, ne pa na odstop celih pokrajin. Prav tako se ni znano, kaj vse Madžarska zahteva od Romunije in če je sploh že predložila kakšne konkretne teritorialne zahteve. Po zatrjevanju romunskih političnih krogov romunska vlada ne bi mogla pristati na madžarske zahteve, ker bi to pomenilo močno ohromitev Romunije, česar pa ne žele sile osištja Rim-Berlin. Z ozirom na tako stanje se z veliko napetostjo pričakuje začetek diplomatskih pogajanj.

V zvezi s pogajanjem med Romunijo in Madžarsko glede odstopitve Erdelja in v zvezi z nesoglasji, ki so nastala v romunski vladi, računajo s skorajšnjo spremembo v romunski vladi. V zvezi s tem pripisujejo romunski politični krogi največji pomen pomicitvi med šefom bivše narodno-zaristične stranke Maniuom z njegovim prejšnjim sotrudnikom Vajdo Voevodom, ki sta se razšla po vstopu Vajde Voevoda k novemu političnemu režimu. Ta sporazum med obema uglednima državnikoma iz Transilvanije je senzacionalno odjeknil v Romuniji, to pa tem bolj, ker je bilo danes sporočeno, zakaj sta se oba politika sporazumela. Oba državnika sta igrala še za časa svetovne vojne veliko vlogo v Erdelju in se bo sedaj brez dvoma pričela temeljita akcija proti vsakršni odstopitvi Transilvanije Madžarski. Politični krogi v Bukarešti smatrajo, da bodo pogajanja z Bolgarijo tekla gladko, medtem ko glede Madžarske pričakujejo največje težave.

V zvezi s preusmeritvijo romunske zunanje politike se tudi romunsko gospodarstvo vedno bolj prilagodeva silam osištja. Ta prilagoditev je prišla do vidnega izraza tudi pri izpolnitvi upravnega odbora romunske težke industrije Rešice, ki ima kapital 1 milijarde levov. Romunska vlada je iz upravnega odbora svoje težke industrije odstranila vse Jude in predstavnike angleškega kapitala. Na njihova mesta so stopili v upravni odbor med drugimi Gvido Schmidt, bivši avstrijski zunanji minister in sedanji predsednik velikega industrijskega koncerna Herman Göring-Werke Albert Göring, brat maršala Göringa, kot predstavnik Zbrojevke in Oto Stahl kot predstavnik škodovnih tovarn. Vsi ti so stopili v upravni odbor Rešice kot predstavniki nemškega kapitala, ki skupaj

z italijanskim znaša 25 odstotkov, ostali kapital pa je romunski.

Razpoloženje v Bolgariji

Sofija, 31. julija. m V zvezi z bližnjimi pogajanjem med romunsko in bolgarsko vlado krožijo nocoj po Sofiji novice, da bo prihodnji teden odpotoval v Bukarešto bolgarski zunanji minister Popov, ki se bo sestal z romunskih zunanjim ministrom Manoilescu.

V komisiji, ki se bo pogajala z romunsko delegacijo za rešitev vseh spornih vprašanj med obema državama, bo po zatrjevanju političnih krogov med drugimi tudi finančni minister Božilov, ki bo vodil pogajanja o vprašanju finančne odškodnine za železniško progo, ki jo je Romunija zgradila v južni Dobrudži in za druge romunske naprave.

Zarje smatra, da bo med Romunijo in Bolgarijo prišlo do pogajanj najprej zato, ker so odnosi med obema državama v tem trenutku normalni ter je ozačje za ta pogajanja na obeh straneh ugodno. Bolgarski politični krogi tudi izjavljajo, da je bolgarska vlada na sročnji seji že imenovala komisijo, ki se bo pogajala z romunsko vlado udeležila.

Sprejem na jugoslovanskem poslanstvu v Bukarešti

Bukarešta, 31. julija. m Jugoslovanski poslanik na romunskem dvoru Avakumovič je danes popoldne na jugoslovanskem poslanstvu priredil čajanko na čast predstavnikom romunskega časopisa. Čajanki je prisostvoval tudi propagandni minister Nikifor Krajnik, državni podtajnik za tisk in propagando Vasilij Stojka, bivši zunanji minister Gafencu, zastopniki senata in predstavniki ostalih vojaških in civilnih oblasti.

Amerika prepovedala izvoz petroleja in letal

Washington, 31. julija. t. (Reuter.) Ameriška vlada je danes objavila uredbo, s katero je prepovedan vsak izvoz petroleja (tudi surovega olja) in letal v države izven ameriškega kontinenta. Ta ukrep je očividno naperjen zgolj proti Japonski, ki je bila že silno udarjena zaradi prepovedi izvoza starega železa in bo sedaj udarjena še hujše. Evropske države pa itak zaradi angleške blokade ne morejo v Ameriki ničesar več naročevati. Nakup vojnih potrebščin, petroleja in letal po tuj ameriški uredbi v ničemer ni oviran, kajti v imenu Anglije, ki je izvenameriška država, nastopa kot kupec v Ameriki — Kanada, ki je ameriška država in je torej prepoved ne zadene.

Na merodajnih mestih pravijo, da so ti ukrepi nov dokaz za to, da se Amerika resno pripravlja na bližnjo bodočnost. Kdor je o tem dvomil pri objavi novih kreditov 5 milijard dolarjev za oboroževanje (300 milijard din), tega bodo o tem prepričale prepovedi izvoza starega železa, petroleja in letal.

redno zanimanje za gledališče. Sam je v mladih letih večkrat nastopal kot diletant, kot študent pa je tudi uglašil šaljivo opereto, ki so jo izvajali v Celju in pri kateri je sodeloval tudi znani Salmič. Ta mladostna ljubezen do gledališča daje razumeti, zakaj g. upravnik vključuje velikim težavam in krizi vztraja na svojem mestu in v vse svoje sile posveča izgraditvi in izpolnitvi mariborskega gledališča. G. upravniku želimo še mnogo lepih jubilejev.

Zaključek šolskega leta na vinarški šoli. V torek je bil na vinarški šoli zaključek šolskega leta in z njim slovo od šole 27. gojencev drugega letnika. Vsi ti so končali z uspehom šolo, od teh 6 z odliko, 18 s prav dobrim in 3 z dobrim uspehom.

m Poročila sta se včeraj v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani gospod Lovro Budišna, železniški kontrolor, in gospodična Ninka Furlanova. Mlademu paru obilo sreče.

m Rdeči križ v Mariji Brezji priredi v nedeljo, 4. avgusta, proslavo usmiljenega samarijana. Ob 9 dopoldne bo sv. maša, h kateri se vabijo vse bližnje gasilske enote ter ostala društva s Pobrežja. Popoldne bo v Brezju gasilske in samarijanske vaje, potem pa na vrtu gostilne Lešnik prosta zabava.

m Maribor in štajerska v Krizmanovem albumu. V Mariboru se je včeraj mudil znani hrvaški umetnik Tomislav Krizman, ki izdeluje po naročilu pokojnega kralja Aleksandra album Jugoslavije. Krizman je stopil v stik s Tujskoprometno zvezo zaradi krajev, ki bi bili za severni del Slovenije najbolj značilni. 5 lepih risb iz Maribora je Krizman napravil že pred leti.

m Sprejem na državno učiteljsko v Mariboru. Prosilci in prosilke na se predstavljajo ravnateljstvu v sredo, dne 28. avgusta ob osmih. Tisti z meščanskim šol bodo naslednje dni (od 29. do 31. avgusta) opravljali izpit iz slovenščine in matematike. Kdor je sprejet, s tem se ni vpisan; vpisovanje bo 5. septembra.

MARIBOR

Radiooddajna postaja se že gradi

Maribor, 31. julija.

V ponedeljek so se začela dela za postavitve mariborske radijske oddajne releeje postaje. Na stavbišču, ki ga je kupila mariborska mestna občina blizu starega mestnega pokopališča na Tezmem, je pričela ljubljanska gradbena tvrdka Just Gabrijeleč z izkopavanjem temeljev. Tvrdka bo zgradila glavno upravno poslopje v velikosti 23 x 24 m. Načrte za to zgradbo in za celotno postajo je napravil inž. Globočnik iz Ljubljane. Stavba bo sicer visokoprtilična, deloma podkletena, vendar zelo slikovita, ker bo imela različne višine ter bo streha deloma terasna, deloma pa krita z opeko. Zgrajena bo iz opeke, podstavek pa bo obložen z umetnim kamnom. Stropi bodo iz železobetona.

V tej zgradbi bodo prostori za radijski študio, zraven bo oddajna dvorana z aparati, poleg bo pisarna za upravo ter stanovanja za tehnično osebje. Nameščenci postaje bodo imeli precejšno udobnost, saj bodo zanje napravljene v poslopju posebne kopalnice s prhami in kadnimi kopelmi. To bo tudi potrebno, saj bodo živeli precej daleč iz mesta na skrajni periferiji. Seveda bo imela postaja tudi svoj vodovod ter se bo zgradil v le s vrhu poseben votlnjak z električno črpalko. V poslopju bo tudi transformatorska postaja, poleg poslopja pa primerno zaklonišče.

Zidarska dela bodo trajala približno dva meseca, če bo potem pa še ugodno jesensko vreme, bodo stavbo že letos zunaj in notraj ometali. Vzporredno s temi deli pa se bodo vršile tudi inštalacije aparatov in napeljav. Seveda pa bo treba postaviti poleg upravnega poslopja še drugo važno napravo, brez katere postaja ne bi mogla vršiti svoje naloge — oddajni stolp. Mariborske releejne postaje bo imela samo en steber — ne kakor domačalska, ki ima dva. Steber, ki bo postavljen 100 m vstran od upravnega poslopja, bo visok 110 m. V navpičnem položaju ga bodo držale močne jeklene vrvi, ki bodo pritrjene pri vrhu, v tleh pa zasidrane v šestih debelih in težkih cementnih blokih. Vsega bo napravljanih šest takih sider, ki bodo s treh strani držale steber v ravnotežju.

m Upravnik dr. Radovan Brenčič — 50 letnik. Danes obhaja 50 letnico življenja upravnik mariborskega Narodnega gledališča g. dr. Radovan Brenčič. Jubilar izhaja iz stare narodne družine iz okolice Ptujja, kjer je bil njegov oče odvetnik. Pozneje se je preselil v Celje, kjer je sin Radovan tudi študiral gimnazijo in maturiral l. 1909. Po maturi je odšel na Dunaj, kjer se je vpisal na juridično fakulteto. L. 1914 je tamkal s promocijo končal svoje študije. V letih vojne je postal jugoslovanski dobrovoljec in se bojeval na solunski fronti. Po prevratu je vstopil v državno službo in bil obmejni komisar v Radgoni, Spilju in Mariboru. L. 1922. je bil imenovan za vršilca dolžnosti upravnik gledališča. l. 1925., ko je bilo gledališče podržavljeno, pa je postal upravnik, kar je še danes. Jubilar je že v svoji mladosti kazal iz-

Lep spomin na stari Friškovec

je mestnemu muzeju podaril g. Leopold Zupančič, za napredek šentpeterskega okraja zaslužni gostilničar in posestnik na Jegličevi cesti ter predsednik prostovoljnih gasilcev in skupine bojnikov sv. Peter, ko je te dni izročil mestnemu muzeju oljnatu sliko Marije Pomagaj, ki je nekdanj krasila staro kapelico na Friškovecu.

Ko so sezidali v Prisojni ulici prve hiše in jo uredili, se je morala kapelica umakniti cesti, a mestna občina je postavila novo kapelico ob Hafnerjevi hiši v Prisojni ulici št. 5. Slika sama predoča tako imenovano Marijo Pomagaj iz Pasave, ki jo že več stoletij časte tudi Ljubljanci v križevniški cerkvi, zlasti pa ta slika slovi na Brezjah. Podarjena slika je nastala v začetku druge polovice prejšnjega stoletja ter je čedno delo, vendar pa njena umetnostna cena ne dosega njene vrednosti in pomena za lokalno zgodovino. Ta slika nas namreč živo spominja na strašne ure ljubljanskega potresa l. 1895, ko so prestrašeni Ljubljanci v procesiji hiteli na Friškovec pred to sliko prosit Marijo Pomagaj pomoči. In mnogo let pozneje se je na veliko nedeljo popoldne vsako leto vila k tej kapelici iz stolnice dolga procesija v zahvalo, da je Marija Pomagaj obvarovala Ljubljano pred še hujšo nesrečo in pred drugimi potresi. Ko so pa kapelico podrli, je ta zahvalna procesija hodila iz stolnice k uršulinkam, sedaj pa kakih 10 let na velikonočno nedeljo popoldne zbira velike množice pobožnih Ljubljancev k zahvalni pobožnosti iz stolnice v cerkev sv. Jožefa. Navzlic temu, da je bila na Friškovecu sezidana nova kapelica, Ljubljanci na kapelico niso pozabili, saj so se mnogo let pogrebi na pokopališču k Sv. Križu ustavljali pri kapelici v Prisojni ulici in se je ob tej kapelici večina pogrebcev poslovila od rajnega z molitvijo in petjem.

Predvsem bo pa v mestnem muzeju ta slika Ljubljance spominjala na stari Friškovec in na nekdanje ljubljansko morišče. Ime Friškovec sicer lahko razlagamo na več načinov in tudi tako, da ime izvira iz latinskega »frustare«, kar pomeni »mučiti« in tudi »čtetveriti«, torej najhujšo kazen starih časov, ki je gotovo marsikatero zločinca zadela tudi na ljubljanskem morišču Friškovecu. Skratka, Friškovec je postal tako soznačen z moriščem, da je bosonogi oter Marko Pohlin v svojem slovarju zanačil slovenski izraz »friškovec« z nemškim »Richtstättel«, torej z moriščem. Da je pa na Friškovecu bilo res morišče, se je pokazalo pri kopanju kanalov, ko so tam izkopali dosti kosti kar na morišču pokopanih usmrčenih.

Tako torej slika, ki nima posebno velike umetnostne zgodovinske vrednosti, s temi spomini postane pomembna za zgodovino ljubljanskega mesta ter pomeni pravo lepo obogatitev našega mestnega muzeja. Gospod Leopold Zupančič za svoje darilo gotovo zasluži tudi javno zahvalo, predvsem pa veliko pohvalo za dobri zgled, ki ga je dal vsem ljubljanskim občanom za spodbudo, naj se večkrat spomnijo mestnega muzeja ter mu odstopajo tudi take stvari, ki jih smatrajo za nič vredne.

Pri pospravljanju podstrešij je gotovo prišlo spet na dan precej starih listin, zlasti pa starih pisem, ki so v njih vsaj drobci pomenljivi za zgodovino našega mesta in za življenje ljubljancev. Tudi stare uradne tiskovine, letaki in lepaki, valja, vizitnice in podobne drobiž lahko počivi sliko stare Ljubljane. Prav tako ni treba zavreči starega obrtniškega orodja ter raznih priprav za gospodinjstvo in gospodarstvo, predvsem pa moramo ohraniti izdelke naših starih mojstrov najrazličnejših strok, saj se danes čudimo, kakšni moštri so bili nekdanji ljubljanski rokodelci. Pomenljive so tudi trgovske korespondence in poslovne knjige, predvsem pa seveda družinske kronike. O starih nošah nam seveda ni treba govoriti, vendar pa opozarjamo, da je za ljubljanski mestni muzej enako važna meščanska moda kakor narodna noša. Tudi stari albumi fotografij so zelo nazorne priče minulih desetletij, še bolj pa seveda starejši, tiskani ali slikani portreti ter slike Ljubljane in njene okolice. Prinesite v mestni muzej pokazati tudi stvari, ki jih nameravate zavreči, saj je lahko tudi posamezna številka starega ljubljanskega časnika ali časovna važna in morda večja redkost od 100 ali 200 let stare knjige. Na staro hišno oropavo, zlatino in umetnine nam Ljubljancev pač ni treba opozarjati, ker jih z večino večkrat cenijo celo previsoko, kar nam jamči za njih ohranitev. Mestni muzej ljubljanski torej predvsem opozarja in prosi za take stvari, ki bi se drugače izgubile ali propadle v ognju in na smetišču, če bi jih lastniki ne pokazali izvedenemu. Mestni muzej je vedno pripravljen poslati strokovnjaka tudi na dom ter zato mestni kulturni odsek prosi za obvestila o vseh najdbah na tel. št. 41-21 in 41-24 ali pa pismeno ali osebno v Turjaški palači v Gosposki ulici.

Otroški zdravnik

Dr. Luka Bezič, Turnograjska 4/I.
zopet redno ordinira

I Celonočno češčenje presv. Zakramenta v stolnici bo drevi po ekupni molitveni uri. Opravljale se bodo molitve 8. ure. Vabljeni!

I F. O. in D. K. Ljubljana — Moste prirediti v nedeljo, 11. avgusta ob 15 II. javni telovadni nastop na letnem telovadišču Ljudekega doma v Mostah. Po nastopu prosta zabava. Igra vojaška godba. Vljudo vabljeni Bog živ!

I Poreinkulsko zvonjenje. Pri frančiškanih v Ljubljani bo danes 10 minut pred poldne slovesno zvonilo z vsemi zvonomi. Zvonovi bodo vsemu mestu naznanili, da se ob 12 dopoldne začne bogati

porciunkulski odpustki. Obred otvoritve bo kar najslavesnejši. Nastopili bodo tretjeredniki in vsa Frančiškova mladina: križarji in Klarice. Zadnji v svojih pestrih uniformah. Obred pri procesiji z relikvijo sv. očeta Frančiška se bo letos prvič vršil v slovenskem jeziku. Besedilo se dobi na frančiškanski porti in bo na razpolago pred slovesnostjo tudi pri cerkvenih vratih, da bo lahko vsakdo sodeloval. K zanimivi pobožnosti vsi vabljeni!

I Križarji — Klarice! Frančiškovi križarji in sestrice sv. Klare: danes ob 9 dopoldne je skupna vaja vse Frančiškove mladine za slovesnost otvoritve porciunkulskih odpustkov v dvorani na porti frančiškanskega samostana v Ljubljani. Pridite vsi: mali in veliki križarji ter male in velike Klarice. Zbirališče za slovesnost bo ob tri četrti na poldne.

I Graditev prizidka k anatomskemu inštitutu v Ljubljani. Pred nedavnim je bila na tehničnem oddelku banske uprave v Ljubljani druga licitacija za težaska, zidarska in železobetonska dela pri graditvi prizidka k anatomskemu inštitutu. Na licitacijo sta prišla dva podjetnika. Najugodnejši ponudnik je bilo stavbeno podjetje Just Gabrijeleč iz Ljubljane, ki je bilo voljno prevzeti z 8% povznan proračun. Proračunska vsota je znašala 155.400 din., najugodnejša ponudba pa se je glasila na 163.600 din. Če bo licitacija potrjena od pristojnih činiteljev, bodo z graditvijo v kratkem začeli.

Odpočijte in razvedrite se

v krasni svetli in zračni kavarni hotela Šlon v I. nadstropju. Stevilni tu- in inozemski dnevniki, revije in ilustracije. Lep razgled na promenado Ljubljane. Klubska soba za seje in ločne družbe.

I Živilski trg. Krompirja je na trgu dovolj. Zanimivo je, da se cene krompirja počasi vendarle bližajo ekoran cenam, ki smo jih ob tem času zaznavali v miru: dobi. Na Sv. Petra nasip sta bila pripeljana 2 voza krompirja. Cene so bile včeraj na debelo od 1 do 1.25 in celo pod dinarjem. Na trgu so kmetice prodajale krompir sprva po 1.50, pozneje po 1.25 din. kg. Bilo ga je mnogo na izbiri, toda opažati je, da prodajajo kmetice krompir nekoliko slabše kakovosti. Zelenjave je bilo na trgu v izobilju. Cene so stalne. Na trgu je že mnogo lepih zeljnatih glav, ki so bile po 1 do 1.50 din. glava. Za nje pa še ni prišla prava sezona. Domačega stročjega fižola je mnogo na trgu. Natiški fižol je bil po 5 din. kg, drugače pa splošno po 4 din. kg. Nekateri še drže višje cene, toda ta fižol ne gre dobro v promet. Sadni trg je bil dobro založen z različnim sadjem. Marelje so sedaj po 14 do 16, prav tako bruske. Uvoze bruskev je še vedno močan iz raznih krajev od juga in tudi iz inozemstva. Letina za jabolka je letos srednja. Domača jabolka so bila po 5 din. kg. Prav lepa štajerska celo 8 do 10 din. kg. Na trgu je vedno več lepih, plemenitih hrusk, ki so po 8 do 10 din. kg. Navadne hruške so bile po 5 do 6 din. kg. Na prostoru za razne gozdne sadeže ni bila velika izbira. Malin je bilo včeraj malo in ob 5 do 8 din. liter. Mnogo je bilo borovnic, ki so sedaj po 3 din. liter. Pojavile so se prve brusnice, ki so bile po 6 din. liter. Prišle so z Gorenjskega. Gob je bilo včeraj malo na izbiri ter so bile po 3 din. merica. Izredno mnogo je letos gob — lisičk. Prav lepe so bile po 1 din. liter. Bosanskih sliv je vedno več na trgu in so cene padle napram prejšnjim dnevom za okoli 2 din. in kg. Kljub zadnjemu dežju je bil promet na trgu prav živahen in dobro zaseden.

I Oplesk lesa kot zaščita pred požarom. V smislu odredb kr. banske uprave opozarja mestno poglavarstvo glede hišne zaščite vse gospodarje, da se poslužujejo pri preplešanju lesenih podstrešij zaradi večje varnosti pred ognjem domačih sredstev, ki v polni meri ustrezajo namenu ter se z uspehom kosajo s tujimi izdelki. Takega priporočila vredna domača sredstva so: »Antignit«, ki z njim namažemo les in je pri preizkušnji pokazal zelo zadovoljiv učinek kot varstveno sredstvo proti ognju ter ga izdeluje tvrdka »Antignit« d. z. o. z. v Guštanju, prav tako pa tudi »Antignit«, ki ga proizvaja Franc Parkelj v Stočah pri Ljubljani, nadalje »Antitermit« tvrdke Medič-Zankl, d. z. o. z. v Ljubljani ter »Protuplamen« tvrdke istega imena v Belgradu, Ulica kapetana Zavišiča št. 5.

I Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravno »FRANZ-JOSEF« grenčice.

I Tatvine koles. Kolesarski tatovi so neumorno na delu. Izpred Okrožnega urada na Miklošičevi cesti je bil Rudolf Kavčič ukraden 600 din. vredno žensko kolo, znamke »Kaiser«. — Marjanu Michlerju je bilo izpred garaže »Union« ukradeno moško kolo, znamke »Puch«, vredno 1.800 din. — Stanku Umniku je bilo ukraden v Gledališki ulici moško kolo, znamke »Adler«, vredno 1.000 din. — Iz voze Nabavljane zadruge na Vodnikovem trgu je bilo Stefanu Škofu ukraden moško kolo, vredno 600 din. Po podatkih policije je bilo ta mesec ukradenih že 33 raznih koles v vrednosti 25.000 dinarjev.

Šoštanj

Poročila sta se v župni cerkvi Sv. Mihaela pri Šoštanju g. Arnel Tone, kipar in gospodična Kasecnik Mici, predsednica Dekliškega krožka v Šoštanju in cerkvena pevka. Poročil ju je nevestin brat dr. g. Kasecnik Ivan, novomestnik iz Šoštanja. Obema novoporočencema, odličnima prosvetnima delavcema v šoštanjki fari, tudi naše iskrene čestitke k poroki. — V nedeljo, dne 4. avgusta bo v prid revnim jetičnim otrokom, ki se zdravijo na tukajšnjem državnem zdravilišču v Topolščici, v Topolščici velika tombola. Obisk tombole najpogostje priporočamo. Glavni dobiček 4000 din. s sliko ter še 10 lepih tombol in več drugih krasnih dobikov. Cena tablici 2 din. — V četrtek, dne 25. julija se je ob 16.20 zgodila na progi med Šoštanjem in Paško vasio smrtna železniška nesreča, katere žrtev je bil priden posestnik Stropnik Martin iz Topoljšice, obič starih nedoletnih otrok Vlak ga je do smrti povozil v trenutku, ko je z težko naloženim vozom z ovinka pasiral železniško progo. Naj v miru počival Preostali naši iskreno sožalje!

Jesenice

Jesenjski študentje, člani DPD. »Razora«, pripravljajo za nedeljo, 4. avgusta Cankarjevo dramo »Jakob Ruda«. Agilni študentje z vnebo in ljubeznijo študirajo za nastop in pričakujejo, da bo jeseniška javnost njihovo delo z razumevanjem podprla.

Zaradi ogromnega dotoka zlata iz Evrope je v tesarjih Newyorške zveze rezervne banke zmanjkalo prostora in morajo zdaj zlato spravljati v »Fort Knox«, ki ga vidimo na sliki.

KULTURNI OBZORNIK

Ivan Zorec - šestdesetletnik

visoki jubilej in ga poprosil, naj mi za to priliko za naše čitatelje pove kaj pomembnejših dogodkov iz svojega življenja.

Rad se je odzval moji prošnji in pripovedoval: »Luce belega dneva sem zagledal dne 25. julija 188 v Malem Gabru št. 7 ob Temenici v območju stiškega samostana na Dolenjskem. Po došolanju in odsluženju vojašine kot enoletni prostovoljec sem leta 1903 dobil službo v tržaškem razmetarstvu državnih železnic, služil v najtežjih razmerah in napredoval do višjega kontrolorja, leta 1932 pa sem zaradi bolezni stopil v predčasni pokoj.

Ivan Zorec je začel pisateljstvo že zelo zgodaj. Sam mi je omenil, da prav za prav že doma v Malem Gabru, pa prav tako tudi v nižji gimnaziji. Takrat je namreč tako rekoč še kot otrok sestavljal pisma številnim svojim znancom v precej lepi književni obliki, pa tudi marsikatero pesmico je v mladih dijaških letih zaokrožil. Vendar nobena izmed njih ni bila nikdar objavljena, ker je Zorec v svoji skromnosti menil, da njegovo pero ne bo nikdar seglo v poetične višine. Tako je tudi v vseh svojih poznejših delih ostal pri oblikovanju v prozi.

V našo javnost je stopil kot dijak tretje gimnazije v mladinski list »Vrtec« s kratkimi črticami in utrkami v prozi. Iz Vrta ga je peljala pot v Kalanov Domoljub, v Trstu, kjer je tudi služboval kot železniški uradnik, je pisal v tamošnjega Slovana, sicer se je po oglašal tudi po drugih listih z najraznovrstnejšimi podlistki kakor tudi s številnimi članki narodno-obrambne vsebine, ali pa tudi s članki, s katerimi je posegal v stanovske železničarske stvari in brige. Končno se je pojavil s črticami in novelami tudi v Domu in svetu ter v Ljubljanskem Zvonu.

Prva njegova posebna knjiga nosi naslov Pomenki in je v nji zbral pisatelj sedem novel, dve iz Doma in sveta, druge iz Ljubljanskega Zvona. Nato je izdal knjigi Zmote in konec gospodične Pavle ter Zeleni kader (1925). Potem pa je v nadaljnjih svojih delih prav za prav šele našel samega sebe, zlasti pa svojo ožjo domovino ob Temenici in tamkajšnjega človeka z njegovo govorico vred. Iz rojstnega kraja nam je najprej napisal Domačijo ob Temenici (1929), nato pa tetralogijo v prosovalo osemstoletnice stiškega samostana. Posamezne knjige te tetralogije imajo naslove: Beli menih (1932), Stiški svobodnjak (1934), Stiški tlačen (1935) in Izgnani menih (1937). Vseh zadnjih pet knjig je izšlo kot Večernice pri Mohorjevi družbi. Končno pa je še v Mladiki pred leti izdal nekako avtobiografijo pod naslovom Iz nižav in težav, kjer na način Aleševčevega dela Kako sem se jaz likal, popisuje s precej veselo in humoristično besedo svoja doživljanja. Pred kratkim pa je pri založbi Hram

izšel tudi njegov prevod, ali bolje prepesnitev Friderika Gagera delo Cesta.

V glavnih svojih delih se je Ivan Zorec močno približal Levstiku in Jurčiču, in to predvsem po jezikovni strani, deloma tudi v risanju zgodb iz življenja in naporov našega dolenskega kmeta, manj pa v risanju človeškega dviganja in navdušenja. Zlasti v zadnji knjigi iz zgoraj omenjene tetralogije se je vse preveč oddaljil od svojih vzorikov, tako da je celo malo posrečena tudi v jeziku in dialogih, ki so preveč oddaljeni od ljudstva, posebnost zaradi svoje pretežke in preučene vsebine. Njegova velika odlika je zlasti v tem, da nam je pokazal življenje iz šestih zgodovinskih stoletij, kakor ga je živela cerkev, pa kakor ga je doživljal tudi svobodni in nesvobodni slovenski kmet na Dolenjskem v teh dobah. Iz njegovih del se tako zrcali vse kulturno delo in deloma tudi socialno življenje naše dolenske zemlje in njenega človeka. Morda je tu in tam, zlasti v socialnem življenju posegel preveč na površje, a premalo v globino.

Najodličnejša osebnost iz njegovih del je sprva stiški svobodnjak, pozneje pa stiški tlačen Trlep. Kakor je ta postavla nekaj veličastnega med našimi slovenskimi kmeti z Dolenjskega, tako je na nekaterih mestih vendarle premalo aktivno naslikana. V neizbrisnem spominu pa bo ostala vsakemu slovenskemu bralcu Trlepova osebnost, njegova upornost in moškost, kakor jo je pokazal v znanem prizoru na Medvedju.

Ta ali oni bi si v njegovih povestih, čeprav lepo slikajo dolensko življenje, žele vendarle, da bi pisatelj vsaj včasih iz mirnega, idiličnega popisovanja posegel v življenje s krepkejšo močjo in z živahnim zapletom in razpletom posameznih dogodkov.

Ivan Zorec je tako postal naš odlični pisatelj ljudske povesti. Od ljudskih povesti posebno zahtevamo, da so pisane jasno, jedrnat in preprosto, ali kakor pravimo, da »vlečejo«. O Zorčevih povestih to brez dvoma lahko trdimo. Naš preprosti človek je vse Večernice o »belih menihih« prebral tako rekoč v eni sapi. To so prave ljudske povesti, čeprav bi seveda vsaka od njih ne mogla vzdržati popolne estetske ocene. Zorec nam je v ljudski povesti ovekovečil Trlepa, ki je seveda zastopnik tistega preprostega slovenskega kmeta, ki nam je skozi vsa stoletja ohranil vero in običaje in jezik. Da, zlasti jezik. Brez dvoma je lepota Zorčevega jezika in klenost njegovega dolenskega govora največja odlika v vseh njegovih delih. Ni morda njegov jezik kakšno narečje iz Malega Gabra, pravi slovenski književni jezik je v njegovih knjigah; če pa ima mnogotere izraze iz svojega domačega govorja, mu je to štet samo v dobro, kajti če jih je napisal v svojih povestih, je s tem dokazal, kako temeljito je domaći govor študiral in v prekrasnimi izrazi iz njega obogatil naš knjižni jezik. Njegovi ljudje govorijo tak resnično ljudski govor, ki je o njem Levstik dejal, naj se gredo vsi pisatelji na deželo učiti, in so res ljudje, ki živijo na naši slovenski zemlji, so trdi in robati, trmast in visoki, morda skoro ošabni, a vendar v svojem srcu blagi in srčno dobri (Trlep!).

Nad štirideset let je preteklo, odkar se je Ivan Zorec oglašil v slovenski književnosti. Od takrat do danes nam je napisal dolgo vrsto pripovednih del, med njimi kot prvi tetralogijo iz naše slovenske zgodovine. Zato bo njegovo ime v slovenski književni zgodovini za zmerom zapisano z zelo vidnimi črkami. Skromnemu, a zato nič manj pomembnemu pisatelju ob njegovi šestdesetletnici prav iskreno čestitamo.

F. J.

SLAVA BARAGU. Zbirka gradiva za Baragovo proslavo. Misijonska knjižnica 11. zvezek. — Zbral in uredil Lenček Ladislav CM. Izdala in založila uprava Katoliških misijonov.

Pred kratkim je izšla knjiga, posvečena škofu Frideriku Baragu. Knjiga kaže, da bi priročni za prirejanje Baragovih proslav. Uvodno priporočilo je napisal škof dr. Gregorij Rozman. V uvodu med drugim pravi: »Premalo, mnogo premalo storilo za to, da bi Bog Friderika Baraga poveljal s tem, da ga Cerkev prišteje med svetnike. Res, premalo storimo. Sami se premalo poznamo junaške kreposti Baraga, sami njegovi priprošnji premalo zaupamo, zaradi tega mu ne dajemo priložnosti, da bi sprosil od Vsemogočnega kakšno čudežo. Z veseljem pozdravljamo to zbirko gradiva za Baragovo proslavo ter jo vsem vernikom in kulturnim organizacijam in vsem župnijam kar najtopleje priporočamo. Naša verska in narodna dolžnost je, da vse storimo, kar moremo, da vse katoliški svet spozna veličino Baragovo in se z zaupanjem priporoči njegovim priprošnjim, potem bo tudi Bog storil svoje in poveljal svojega junaškega služabnika.

Zbirka sama sestoji iz pesmi, življenjepisa Baragovega, predavanj in nagovorov, deklaracij in zbornih nastopov, otroških prizorov in raznih iger ter iz glasbene priloge.

Uvodno pesem Čudovit si v svojih svetnikih je spenila Marija Brencič-Jelen. V nji izraža željo, da bi Baraga čimprej smeli častiti na oltarju. Uvodno besedo je napisal urednik sam in v nji izraža upanje, da bodo zbirko, ki so si jo mnogi že dolgo želeli, sedaj lahko s pridom uporabljali. Življenje našega velikega rojaka je popisal dr. Franc Jaklič. Prav je, da je življenje zelo obširno in do podrobnosti natančno tako, da nam ne popisuje samo dogodkov iz Baragovega življenja, marveč nam podaja tudi njegove boje z jazenisti in nam prikazuje njegovo veliko osebnost, tudi njegov duševni obraz.

Med predavanji in nagovori so nekateri ponatisti, večinoma pa so to izvirni esetavki, napisani nalašč za to priliko. Dr. Fr. Jaklič objavlja govor Velikan po delu in svetosti, p. Kazimir Zakrajšek sodeluje v knjigi s ponatisom predavanja, ki ga je imel 6. januarja 1931 v dvorani hotela Union ob priliki proslave stoletnice Baragovega prihoda v Ameriko pod naslovom Baraga je bil svetnik. Sledijo krajši govori, ki obravnavajo vprašanja, zakaj je Baraga velik, ali bo proglazen za svetnika, ali ga ememo častiti, dalje govore o razmerju Friderika Baraga do evharistije, zopet drugi so namenjeni otrokom, drugi dijakom, delavcem, Marijinim družbam, akademikom.

Drugi del zavzema deklaracije in zborni nastopi, ki so jih prispevali Franc Kumsteli, Jože Cukale, Marija Brencič, P. Krizostom Sekovanič, Jože Šmit, S. Darina Konec, Lojze J. Zabkar in drugi.

Leti sodelavci so izpolnili tudi tretji del, ki objavlja otroške prizore in razne igre. Na koncu pa sledi glasbena priloga, v kateri so kompozicije nekaterih pesmi iz same zbirke in tudi od drugih. Kompozicije sta priredila skladatelja Matija Tomec in P. H. Sattner.

Štirideset let mašniki

Dne 24. julija so, kakor smo že poročali, v Novem mestu pri g. proštu Karlu Cerinu obhajali 40-letnico mašništva duhovniki ljubljanske škofije, ki so bili posvečeni leta 1900. Ob tej priliki so se dali slikati. Na sliki sede od leve na desno: Jane P., Barle J., Terškan St., Cerin K., Zabret V., dr. Dostal St., Kolbezen L. — Stojijo od leve na desno: Pravhar J., Zorko Fr., Bešter J., K. Gnidovec, Legat E. Ogrizek J. in Kralj Fr.

Mesto z 2000 štorčkami

Bolgarsko mesto Pirdov leži idilično pod gorjem Balkan in šteje prav za prav 5000 prebivalcev, od tega 2000 ljudi in 2000 štorčkov. Ljudje in štorčke so se v tem mestecu tako privadili drug drugega, da štorčke celo pozimi ne zapuste mesta, ampak ostanejo po hlevih, kjer jim ljudje pripravijo mesta za gnezda. V toplih dobah leta oživljajo povsem krotke štorčke mestno sliko, sprehajajo se po cestah med ljudmi in vozovi ter se z veseljem približajo človeku, ki jih pokliče po imenu. Vsaka štorčka v Pirdovu ima namreč svoje ime. Pri ljudih je najbolj priljubljena štorčka z imenom Nenčo. Vsako jutro se zbirajo štorčke pred mestnimi mesnicami, kjer čakajo na odpadke. Zdjaj pa so tudi v Bolgariji uvedli brezmesne dneve in nekaj dni so štorčke zamenjale pred mesnicami. Toda ko so začutile, da ne bo nič, so odletele na polja, kjer so začele pobirati črve in gosence, ne meneč se za brezmesne dneve. Zdjaj so se brezmesni dni že tako privadile, da jih takrat sploh ni pred mesnice,

pač pa se ob dnevih, ko je dovoljeno prodajati meso, polnoštevino zberejo in čakajo na odpadke.

Ulice v štirih nadstropjih

Ameriški inženir Kennard Thompson je v časopisih objavil svoj načrt, kako bi se rešilo vprašanje prometa v New Yorku, ki postaja čedalje bolj pereče. Po njegovih računih se ne izplača več usmerjati promet po podzemskih poteh. Takšne gradnje so predrage. Thompson dokazuje, da tunel podzemne železnice stane več, kakor pa če bi zgradili na površini ceste v štirih nadstropjih. Nove prometne žile New Yorka ne bi šle torej več pod zemljo, ampak nad zemljo, in to v štirih nadstropjih. Prvo nadstropje bi bilo za tovorni promet, drugo za električne železnice in tramvaje, tretje za avtomobile, motorna kolesa in bicikle, četrto — najvišje — pa bi bilo za pešce. Samo na ta način — pravi Thompson — more New York rešiti vprašanje svojega preživahnega prometa. Po njegovem mnenju bi se s tem tudi močno zmanjšale prometne nezgode, promet sam pa bi se odvijal brez vsakih motenj.

ŠPORT

Atletske tekme SAZ v soboto in nedeljo

Prihodnjo soboto in nedeljo bomo imeli v Ljubljani zopet priliko prisostvovati lepim in zanimivim lahkoatletskim tekmam, katere priredi za posameznike Slovenska atletska zveza. Tekmovali bodo posamezniki med seboj za prvenstvo Slovenske atletske zveze, obenem pa bo to revija najboljših slovenskih lahkoatletov za tečja srečanja, kakor troboj mest (Zagreb-Belgrad-Ljubljana) i. dr.

Naša lahka atletika je v zadnjih letih prav lepo napredovala in zato upravičeno pričakujemo v soboto in nedeljo dobre rezultate. Atleti kakor Košir, Klinar, Mavsar, Račič, Oberšek, Kvas, Lužnik, Kajfež, Zorko in drugi nam jamčijo, da bodo rezultati na visoki stopnji. Se vse neka drugače bi se dalo doseči v našem lahkoatletskem športu sedaj, ko imamo samostojno slovensko zvezo, če bi bile razmere v vodstvu te naše organizacije malo drugačne. Upajmo, da se bo tudi v naši vrhovni lahkoatletski organizaciji stvar zboljšala in potem lahko pričakujemo še drugačne uspehe, kakršni so pa današnji.

Lepa lahkoatletska prireditev v Splitu

V Splitu so imeli zelo lepo lahkoatletsko prireditev, katere so se poleg domačinov udeležili tudi nekateri atleti iz Zagreba in Belgrada. Rezultati so bili prav dobri in izgledajo takole:

- Tek na 100 m: 1. Despot (Hajduk) 11.3.
- Škok v višino: 1. Abramović (Hašk, Zagr.) 185;
- 2. Tasić (Rusija, Belgr.).
- Met diska: 1. Kovačević (Concordija) 40.80;
- 2. Ščetin (Rusija) 34.37.
- Tek na 400 m: 1. Despot (Hajduk) 50.1; 2. Bitalić (Hajduk) 53.3.
- Met kroglice: 1. Kovačević (Concordia) 14.13;
- 2. Glibo (Hajduk) 13.30.
- Škok v daljavo: 1. Lenart (BSK) 6.94; 2. Gal (Zrinjski, Osijek) 6.52.
- Tek na 800 m: 1. Flas (Hašk) 2:01.5; 2. Marič (Hajduk) 2:10.
- Triskok: 1. Gal (Zrinjski) 13.49; 2. Simunović (Hašk) 13.10.
- Tek na 200 m: 1. Despot (Hajduk) 23.8; 2. Jurek (Concordia) 24.7.
- Škok s palico: 1. Ivanuš (Concordia) 3.30;
- 2. Lenart (BSK) 3.10.
- Met kopja: 1. Kovačević (Concordia) 49.53.
- Tek na 15.000 m: 1. Fischbach (BSK) 4:21;
- 2. Rem (Jugoslavija) 4:28.4.
- Štafeta 4 krat 100 m: 1. Hajduk 45.5; 2. BSK 46.8; 3. Kruza 47.5.

Tekmi je prisostvovalo okrog 1500 gledalcev.

Jack Dempsey je zopet zmagal

Jack Dempsey, bivši svetovni boksarski prvak vseh kategorij, je premagal v Charlottyju v zvezni državi Severna Carolina, prvaka zvezne države Oklahoma Bechara. Borba je trajala dve rundi.

Rusi so tudi odlični plavalci

Ruski plavač Ušakov je postavil najboljši letošnji čas v prostem plavanju na 100 m: za to progo je porabil 57.5 sek. Za 200 m pa je rabil 2:11.5 min., čas, ki je za eno desetinko sekunde boljši kakor evropski rekord Bjørna Borge.

F. J.

Vrhunški uspehi v ženskem plavanju

Najboljše plavalke na svetu imata Danska in Nizozemska kot vodilni državi v ženskem plavalnem športu. Danska je imela glavno orožje predvsem v plavalci Ragnild Hvegerjev, ki je ustvarila Danski dobro pozicijo v tem športu, za Nizozemsko pa Cor Kint. Najboljši uspehi, ki so bili doseženi v letu 1940:

100 m kravl: R. Hveger (Danska) 1:05.1; R. v. Veen (Nizozemska) 1:06.2; A. Stijl (Nizozemska) 1:06.4; 400 m kravl: R. Hveger 5:07.1; F. Caroen (Belgija) 5:16.4; N. Merky (Amerika) 5:22.2; — 100 m hrbtno: Cor Kint (Nizozemska) 1:10.9; v. Feggelen (Nizozemska) 1:14.2; B. Ove-Petersen (Danska) 1:14.3; R. Hveger 1:16; — 200 m prsno: M. Lenk (Brazilija) 2:56; Waalberg (Nizozemska) 2:57.6; Soerensen (Danska) 2:59.4.

Dva nova rekorda danskih atletov

Danski lahkoatlet so postavili dva nova drž. rekorda in sicer: Paul Otto je skočil v višino 1.91 m Ernst Christensen pa je pretekel 1000 m v času 2:28.5 min.

Gunnar Haeg, mladi norveški tekač, je rabil za tek na 3000 m 8:18.2 min. Ta rezultat je dosegel v Gaelevu in je sploh najboljši čas na svetu v letošnjem letu.

Zvezno cestno kolesarsko prvenstvo Slovenije

dne 11. avgusta 1940 za preizkušene (A kategorija) in juniorske (B kategorija) dirkače

Prvorazredni dirkači bodo vozili na progi Ljubljana-Celje-Ljubljana (146 km), juniorski dirkači pa na progi Ljubljana-Trojane-Ljubljana (78 km).

Start prvorazrednih dirkačev bo v Ljubljani na Tyrševi cesti (gostilna Kacič) točno ob 6. uri zjutraj, juniorski istotau ob 7. uri.

Cilj za obe skupini bo okrog 11. ure v Ljubljani, na Tyrševi cesti pred gostilno Kacič.

Nagrade prejme prvih pet plasiranih od glavne kategorije in prvih osem od juniorske kategorije.

Splošni predpisi so sledeči:

1. Pravico nastopa imajo vsi dirkači, člani kolesarskih klubov ljubljanske, mariborske in slovenske kolesarske podzveze, ki imajo pravilne verifikacije za l. 1940, izdane od Vrh. kolez. zveze kraljevine Jugoslavije ter potrjene od Slov. kolez. zveze.

2. Voz se po tehničnem pravilniku UCI, izdanem od Kolesarske zveze kraljevine Jugoslavije, pri čemer sprejemajo dirkači nase vso odgovornost tako glede lastne ali tretje osebe.

3. Kolesa morajo biti opremljena z zanesljivimi zavorami in z zvonom. Zamenjava bliskov je dovoljena le v primeru preloma okvirja, krmlila, vilice ali koles.

4. Z diskvalifikacijo se kaznuje vsak vozač, ki bi se med vožnjo posluževal v svrhu olajšanja vožnje kakšnega motociklista, avtomobilista ali kolesarja — nekonkurenta.

5. Dirkači morajo biti na mestu starta najmanj eno uro pred startom, da se vpišejo in sprejmejo na dirke.

6. Prijavnina k dirki znaša 5 din.

7. Vsak dirkač se mora po prihodu na cilj takoj prijaviti športni komisiji.

8. Eventuelni protesti se sprejemajo pol ure po prihodu posameznega vozača na cilj, za proteste se vložijo 30 din, ki se ob ugodni rešitvi vrnejo, nasprotno pa zapadejo v korist zvezne blagajne.

9. Prijave se sprejemajo do dne 9. avgusta 1940 na naslov: Jax in sin, Tyrševa cesta, Ljubljana.

10. Kasnejša prijava je dvojna.

11. Dirka bo ob vsakem vremenu!

ZDK

Zveza dekliških krožkov priredi na Stadionu od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj bo vodil Tone Klinar, ki je obiskoval Visoko šolo za telesno vzgojo v Belgradu. Izvajala se bo gimnastika, telovadna igr, srbski ples, lahkoatletika itd. Vabimo vse članice in mladenke dekliških krožkov, posebno pa vaditeljice. Obлека telovadna.